

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA REALITZADA
AL CARRER D'ESPRONCEDA, 146-152. ANTIGA FÀBRICA OLIVA ARTÉS.
DISTRICTE DE SANT MARTÍ – BARCELONA. BARCELONÈS**

(CODI Servei d'Arqueologia de Barcelona: 116/18)

Núm. Exp. DGPC i Data d'intervenció:

R/N 470 K-121 NB 2018/1-22596

R/N 470 K-121 NB 2018/2-22928

R/N 470 K-121 NB 2018/3-23032

(26 de setembre – 31 de desembre de 2018)

Direcció: Lluís Joan i Gonzàlez

Barcelona, desembre de 2018

Índex

Fitxa tècnica	4
1. Introducció	5
2. Situació geològica i geogràfica	6
3. Context històric i antecedents arqueològics	10
3.1. El districte de Sant Martí	10
3.2. Els orígens de Sant Martí de Provençals	13
3.2.1. El nucli històric de Sant Martí	14
3.2.2. El Clot de la Mel	16
3.3. Evolució del territori de Sant Martí	18
3.3.1. Sant Martí agrícola	18
3.3.2. Sant Martí industrial	21
3.3.2.a Les fàbriques d'indianes	21
3.3.2.b La revolució industrial	23
3.3.2.c La desindustrialització	25
3.4. Evolució política i poblacional de Sant Martí	26
3.5. Sant Martí contemporani	30
3.6. La fàbrica Oliva Artés	32
3.7. Antecedents arqueològics	34
4. Motius i objectius de la intervenció	38
5. Mètode de treball	40
6. Descripció dels treballs realitzats	41
6.1. Execució del nou porxo	41
6.1.1. Rebaix general	41
6.1.1.a Estructures documentades	42
6.1.2. Desviament de serveis	43
6.1.2.a Estructures documentades	43
6.1.3. Excavació de riostes i pous per a pilars	44
6.1.3.a Riostes	44
6.1.3.b Pous	44
6.1.3.c Estructures documentades	44
6.2. Execució del fossat d'ascensor	45
6.3. Execució d'un rebaix per a fonamentar una escala interior	46
6.4. Rases per instal·lar un nou sistema de drenatge	46
7. Conclusions	48
7.1. Evolució del sector afectat per la intervenció	48
7.2. Estructures documentades	51
7.2.1. Elements estructurals de la fàbrica	52
7.2.2. Serveis de la fàbrica	52
7.2.3. El Refugi 882	53
7.3. Estratigrafia	53
7.3.1. Exterior de la nau	53

7.3.2. Exterior de la nau -----	54
8. Afectació de l'obra -----	56
8.1. Afectacions anteriors a la present intervenció-----	56
9. Bibliografia -----	58

Annexes

- Documentació administrativa
- Documentació fotogràfica
- Documentació planimètrica
- Fitxes estratigràfiques
- Inventari del material

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrer d'Espronceda, 146-152. (CODI:116 /18)
UBICACIÓ	Barri del Poblenou Districte de Sant Martí, Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 433260.0 Y: 4584394.0 Z: 4,12 m.s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	26 de setembre- 31 de desembre, 2018
PROMOTOR	BIMSA
EQUIP TÈCNIC	Lluís Joan i González, arqueòleg director

1.INTRODUCCIÓ

La intervenció arqueològica de la qual tracta la present memòria, s'ha dut a terme al carrer d'Espronceda, 146-152, situada al barri del Poblenou, pertanyent al districte de Sant Martí de la ciutat de Barcelona. Es tracta d'una zona situada dins del Parc del Centre del Poblenou, on es conserva un edifici de tres naus del que va ser la Fàbrica Oliva Artés. Les tasques s'inclouen dins el projecte de reforma, sanejament i adequació per a nous usos culturals de l'edifici, concretament a la Fase 3, mitjançant la qual es procedirà a l'ampliació de l'espai d'exposició i la construcció d'un porxo.

Dit projecte suposa l'execució de diferents accions que comporten tasques al subsòl. Aquestes accions serien:

- La neteja i esbrossada de l'àrea afectada per la intervenció.
- El reforç dels fonaments existents, i l'execució de les instal·lacions soterrades.
- L'execució del pou de l'ascensor i l'execució del nou porxo.
- La modificació del pendent del terreny existent del parc i la instal·lació d'un nou drenatge perimetral al voltant de tot l'edifici.
- Els rebaixos necessaris per realitzar el reforç de la fonamentació existent.
- L'excavació de pericons i rases que han de permetre la instal·lació de la nova xarxa de serveis vinculada a l'edifici.

Donat que l'indret es troba en una zona d'interès arqueològic, s'ha considerat oportuna la realització d'un Projecte (codi 116/18) coordinat pel Servei d'Arqueologia de Barcelona, i encarregant-ne la gestió arqueològica a l'empresa **ARQUEÒLEGS.CAT, CATARQUEÒLEGS S.L.** La direcció tècnica ha estat duta a terme per l'arqueòleg **Lluís Joan i González**, i ha comptat amb la supervisió del Servei d'Arqueologia de Barcelona.

2.SITUACIÓ GEOLÒGICA I GEOGRÀFICA

Com ja hem dit a l'apartat anterior, la intervenció arqueològica ha afectat la finca corresponent als núms. 146-152 del carrer d'Espronceda, dins el barri del Poblenou, al districte de Sant Martí de Barcelona, la capital del Barcelonès.

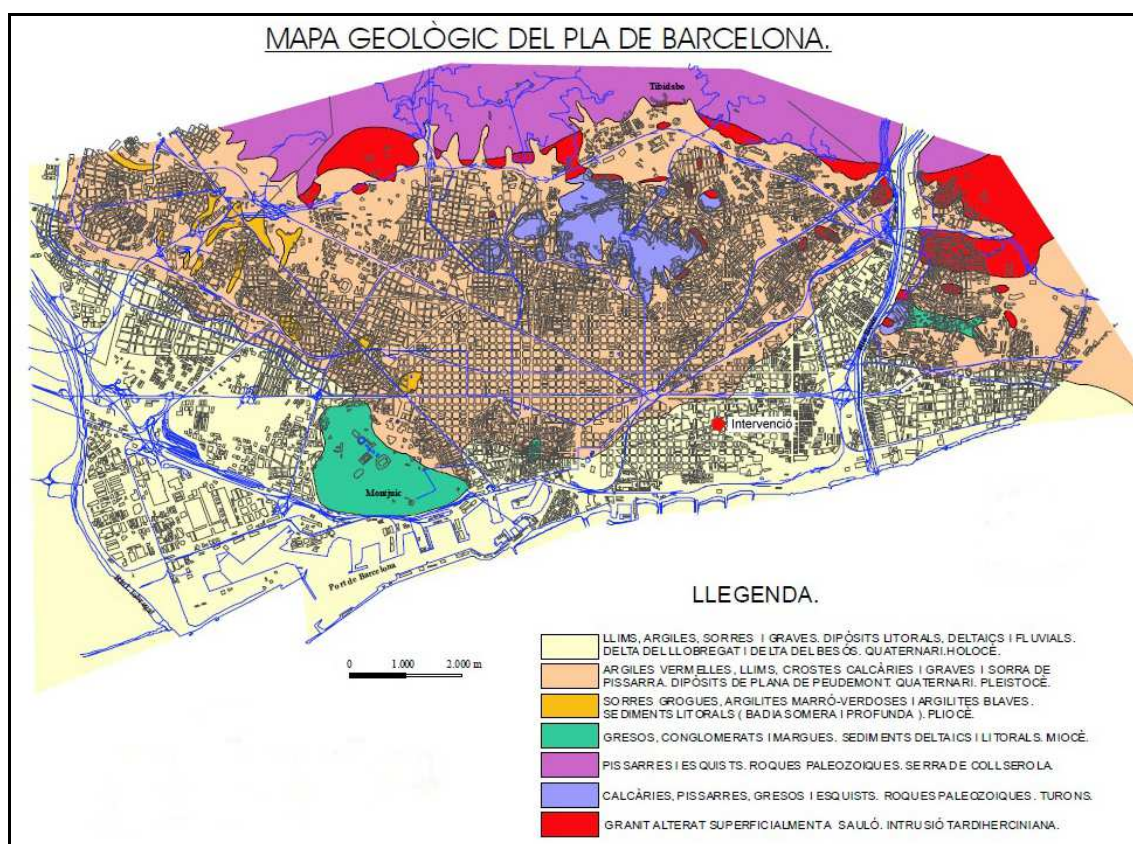
Aquesta comarca comprèn el territori existent entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut com a Collserola i delimitat pels rius Llobregat i Besòs. Des del punt de vista morfològic s'aprecien dues grans unitats, la Serralada de Collserola i el Pla de Barcelona. A la Serra de Collserola hi trobem una formació de horst compostat per materials granítics i esquistosos, limitat al Nord pel Vallès (Sector central de la Depressió Prelitoral), a Llevant amb el Turó de Roquetes (Besòs), al Sud el Turó de Valldaura i a l'Oest pel Llobregat. El Pla es troba obert a mar i limitat al nord per la Serralada Litoral i a migjorn per la falla que segueix ran de mar des del Garraf i el turó de Montjuïc fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs. La falla, originada en el moment de la fractura del Massís Català -Balear, va dibuixar el que a grans trets havia de ser la costa catalana.

En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic, sedimentaren dipòsits marins dels quals són testimoni una sèrie de petits i suaus turons (dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota). La falla es fa visible al Pla, ja que si des de Collserola els dipòsits baixen d'una manera continuada, suau i regular, al punt de contacte entre Ciutat Vella i l'Eixample es produeix una ruptura amb la presència d'un salt d'uns 20 metres, clarament observable en la morfologia urbana (les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, els carrers d'Estruc, de les Moles o de Jovellanos). Aquest salt fou aprofitat per la defensa de la ciutat situant-hi les muralles o, a nivell econòmic, explotat amb la ubicació de diversos molins a la zona coneguda com *de les moles* (actual carrer de les Moles).

De l'esglaió cap a mar hi ha un mantell al·luvial format durant el quaternari per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral. En aquest sector del pla es formaren maresmes i estanyols que ja no existeixen a l'actualitat per la reculada del mar i com a conseqüència d'una intensa urbanització. Malgrat això, molts d'ells han continuat vius en els topònims de la ciutat: Banyols a la marina de Provençals, la Llavineria al Portal

Nou, la Llacuna i la Llanera al Llobregat o l'estany del Cagalell a la zona del Port.

Plànol geològic simplificat de Barcelona, segons A. Obrador i R. Estrada

Litològicament el material quaternari es pot dividir en dues unitats. Per una banda hi ha la plataforma superior, que s'inicia des del peu de la Serralada del Tibidabo i baixa fins al mar. Es troba molt afectada per l'acció dels torrents, és on s'assenta la ciutat, sobre tot el sector antic. El substrat presenta argiles i sorres grogues pliocèniques damunt de les quals trobem els derrubis quaternaris molt potents, graves anguloses dins d'una matriu d'argiles vermelles que provenen de la zona del Tibidabo per aportacions torrencials. D'altra banda, hi ha la plataforma baixa, que va del graó o talús erosiu de 20 o 30 metres de desnivell fins a la línia de costa. Està constituïda per la formació de les terrasses i deltes dels rius Llobregat i Besòs (Palet, 1994).

L'acció sedimentària de la plataforma presenta una sèrie de característiques que ha permès definir-la com un procés cíclic. Sembla que allà on l'efecte dels torrents no ha estat tan violent, es poden diferenciar tres nivells que es

superposen quasi sempre en el mateix ordre i que es repeteix cíclicament unes tres vegades, és per aquest motiu que se'l coneix com "tricle" (Palet, 1994). Aquests nivells són de baix a dalt:

- argiles vermelles de procedència col·luvial i que seria la conseqüència d'un sòl format en condicions de clima semblant al de les regions tropicals humides, es a dir, una fase humida i una altra de seca.
- llims groguencs d'origen eòlic, loess, i que sembla que es formarien amb un clima sec i fred.
- per últim, trobem el torturà; aquestes crostes calcàries s'haurien format en períodes de transició entre els dos climes anteriors, és a dir, més humit que durant el loess perquè hi hagués circulació de carbonat càlcic, però més càlid que el primer nivell, per tal que s'evaporés l'aigua.

En aquests nivells anirien incidint els diferents torrents i rieres, encaixant-se i produint formacions al·luvials i col·luvials de llims i argiles poc consolidades, la qual cosa explicaria l'aparició esporàdica de llengües de còdols i graves que trenca aquest cicle.

Tot aquest territori que acabem de descriure es troba pràcticament urbanitzat en la seva totalitat avui dia, podent-ne observar tres zones clarament diferenciades:

a) El nucli antic, actual districte de Ciutat Vella, que restà emmurallat fins a mitjans del segle XIX. Proper a la mar, està dominat en el seu costat sud pel gran promontori de Montjuïc, que s'aixeca suaument sobre el pla i cau bruscamment sobre la mar, facilitant així la defensa del litoral. En aquesta zona hi podem diferenciar tres àrees:

- Un nucli central, sobre l'anomenat *Mons Taber*. Fou sobre aquest petit puig calcari on es va establir la primigènia ciutat romana que més tard donaria lloc a l'actual Barcelona, la *Colonia Iulia Augusta Paterna Faventia Barcino*.
- al voltant d'aquest nucli central trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval, dins el perímetre de les muralles aixecades al segle XIII. Aquestes viles noves són els actuals barris

coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de Santa Maria del Mar, de Sant Pere i de la Mercè o dels Còdols. Els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, començaren a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat, que es bastí al llarg de la segona meitat del segle XIV.

- **b)** Una sèrie de petits nuclis de poblament més densos, antics pobles forans creats a l'entorn de la ciutat, sense possibilitat d'aproximar-se a la Barcelona emmurallada per evidents raons estratègiques. No serà fins a darreries del segle XIX, una vegada enderrocades les muralles, que aniran essent annexionats a la ciutat; així serà Sarrià la darrera de les vil·les incorporades, cosa que succeirà l'any 1921.
- **c)** Una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX (l'Eixample del pla Cerdà), quan caigueren les muralles medievals que impedièn el creixement urbanístic de la ciutat. L'Eixample va representar la unió entre la Barcelona vella i els municipis del Pla (que, com ja hem dit, acabarien formant part de la ciutat majoritàriament a partir de la fi del segle).

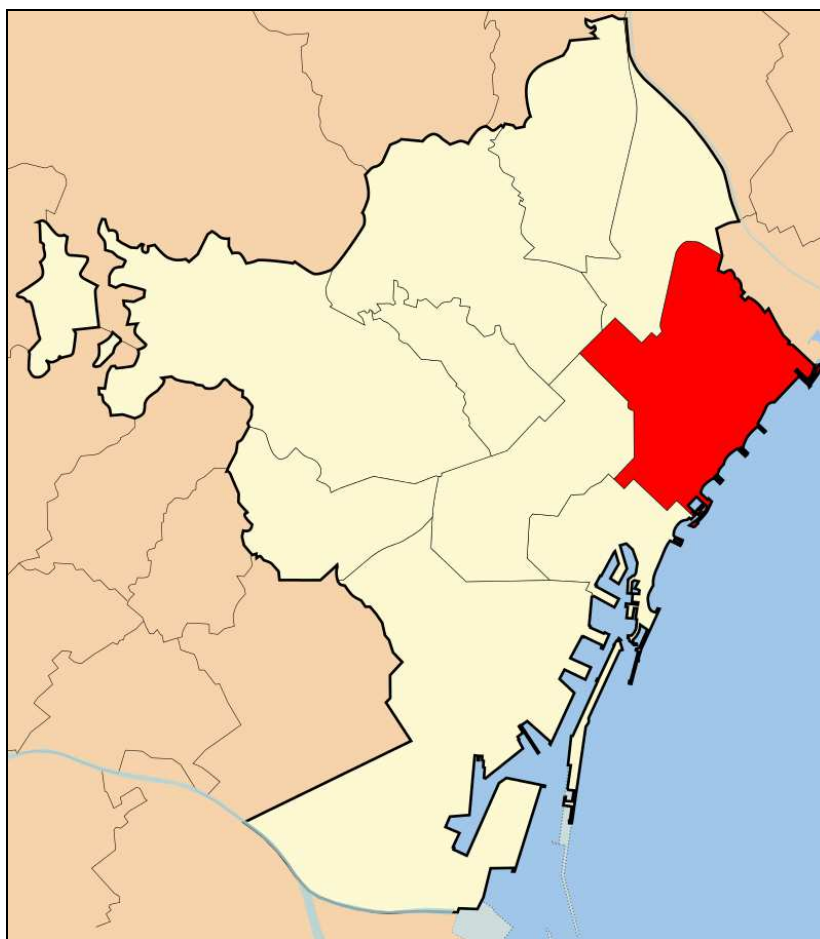
Una de les diverses ex-viles annexionades a Barcelona fou l'actual districte de Sant Martí, anteriorment conegut com a Sant Martí de Provençals; l'annexió es va produir concretament l'any 1897, juntament amb la de Gràcia, Sants, Les Corts, Sant Andreu de Palomar i Sant Gervasi de Cassoles.

3. CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

3.1. El districte de Sant Martí

Actualment, Sant Martí és un dels deu districtes en que es divideix administrativament la ciutat de Barcelona, essent el segon pel que fa a la seva població (231.885 habitants) i el quart pel que fa a la seva extensió (10,52 km²). El districte es crea l'any 1984 fruit de la reorganització territorial i administrativa de Barcelona, la qual va significar per a Sant Martí la pèrdua del barri de la Sagrera en favor del districte de Sant Andreu.

Situació del districte de Sant Martí dins el terme municipal de Barcelona (Ajuntament de Barcelona)

Els límits actuals venen marcats, doncs, pel districte de Sant Andreu i el terme de Sant Adrià de Besòs al nord, pel districte de Ciutat Vella al sud, pels districtes de l'Eixample i d'Horta-Guinardó a l'oest, i per la Mediterrània a l'est. Dins d'aquests límits, des del 2006, trobem una subdivisió en 10 barris que

responen en certa manera a la nomenclatura popular dels diferents sectors de l'antic municipi al llarg de la seva història; aquests serien els següents:

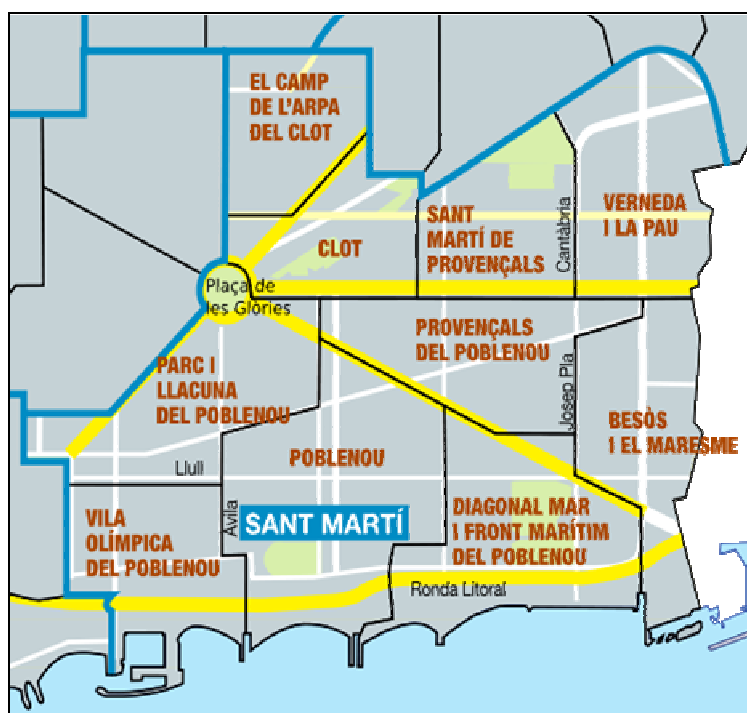
- **Sant Martí de Provençals:** que es correspondria al nucli històric, articulat al voltant l'església de Sant Martí. És troba delimitat pel barri de la Sagrera al nord-oest, pels barris de la Verneda i la Pau al nord-est, per la Gran Via de les Corts Catalanes al sud-est, i pel barri del Clot al sud-oest.
- **El Clot:** seria el nucli més antic de l'actual districte, juntament amb el barri de Sant Martí de Provençals, doncs ja es documenta a l'època medieval amb el nom de *Clotum Melis* (Clot de la Mel). La nomenclatura del barri sembla derivar de la paraula *cross*, amb el significat de "fons", fent referència a les terres de conreu situades en fondals, on deurien haver-hi també ruscos d'abelles que produïen mel; aquestes hortes proveïen de queviures la ciutat de Barcelona i marcaren el paisatge del barri fins el segle XIX, moment a partir del qual el Clot va iniciar un procés d'industrialització intensiu que el convertiren en un gran assentament obrer. El barri del Clot queda delimitat pel districte de Sant Andreu al nord, el barri de la Llacuna del Poble Nou al sud, el barri del Camp de l'Arpa a l'oest, i el barri de Sant Martí de Provençals a l'est.

Camp de l'Arpa: aquest barri formava una unitat amb el del Clot fins l'any 2006, moment en que se li atorga una entitat pròpia. Alguns autors indiquen que la denominació del barri podria derivar de la deformació del mot *archa*, terme que apareix en un document de l'any 1037 del Cartulari de Sant Cugat¹, que sembla descriure una mena de monument megalític (un dolmen o potser una cista) existent en aquest sector i que era emprat com element delimitador de propietats; més tard fou conegut com el *Barri de Muntanya* de Sant Martí de Provençals. El Camp de l'Arpa no es va començar a urbanitzar fins la segona meitat del segle XIX, sense seguir el projecte d'eixample d'Ildefons Cerdà malgrat que aquest ja era vigent, i caracteritzant-se a dia d'avui per la pervivència de petits passatges on encara s'observen habitatges senzills propis d'un barri obrer. Els seus límits els formen el barri de la Sagrera al nord, el districte de l'Eixample al sud, el districte d'Horta-Guinardó a l'oest, i el barri del Clot a l'est.

¹ Recopilació de documents realitzada durant el segle XIII que es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

▪ **El Poblenou:** en els seus orígens, el Poblenou fou una zona d'aiguamolls propera a la desembocadura del riu Besòs, que es va començar a aprofitar com a pastura pel bestiar a partir del segle XII. El territori era travessat per un antic camí de tradició romana conegut durant els segles IX i X com a *Via Lacunam* o *Via Marina*, el qual procediria del Garraf i s'endinsaria el Pla de Barcelona prenent la direcció de Montgat; un tram d'aquesta via sembla coincidir amb el carrer denominat actualment com a Carretera Antiga de València. L'ambient agrícola va perdurar fins ben entrat el segle XVIII, moment a partir del qual les grans extensions de terreny resultaren idònies per l'establiment de fàbriques d'indianes. S'inicia així un procés d'industrialització i de creixement demogràfic que converteix el Poblenou, a finals del segle XIX, en l'àrea amb més concentració industrial de Catalunya. Els límits actuals del barri, totalment modificats durant la reorganització dels districtes de l'any 2006, queden marcats pel barri de Provençals del Poblenou al nord, el barri de Vila Olímpica del Poblenou al sud, el barri de Llacuna de Poblenou a l'oest, i el barri de Diagonal Mar i Front Marítim del Poblenou a l'est (juntament amb la mar Mediterrània).

Barris del districte de Sant Martí (Ajuntament de Barcelona)

- **La Verneda i la Pau:** els territoris que avui dia ocupa aquest barri foren terrenys majoritàriament agrícoles fins ben entrat el segle XX, explotats per diferents masies. Cap els anys 50 del passat segle foren urbanitzades seguint el model del *desarrollismo* propi del règim franquista, per tal d'encabir l'allau migratori procedent de la resta de l'Estat Espanyol. Els límits actuals del barri queden marcats pel districte de Sant Andreu i el municipi de Sant Adrià del Besos al nord, el barri de Sant Martí de Provençals al sud, el barri de Besòs i Maresme a l'est, i de nou el districte de Sant Andreu a l'oest
- **Besòs i Maresme:** els orígens d'aquest barri són idèntics als del barri de la Verneda i la Pau, és a dir, antics territoris agrícoles regats per sèquies, que foren urbanitzats durant els anys 50 i 60 del segle XX mitjançant la política urbanística del *desarrollismo* franquista. Els límits del barri els conformen el terme municipal de Sant Adrià de Besòs al nord, els barris de Diagonal Mar i Provençals de Poblenou al sud, la Verneda i la Pau a l'oest, i la mar Mediterrània a l'est.
- Els quatre barris restants que conformen el districte de Sant Martí (**Vila Olímpica del Poblenou, Parc i Llacuna del Poblenou, Provençals de Poblenou i Diagonal Mar i Front Marítim de Poblenou**) foren creats l'any 2006 a partir del territori administratiu del barri de Poblenou.

Avui dia, Sant Martí es conforma com un districte de població majoritàriament obrera, amb un fort pes demogràfic per part dels fluxos migratoris procedents d'altres punts de l'Estat Espanyol, sobretot en els barris més perifèrics. Conserva encara un cert aire industrial, gràcies en bona mesura a la pervivència de petites empreses que han pogut trampejar les diferents crisis econòmiques existents des dels anys 70 del passat segle; per contra, els grans complexos fabrils que havien caracteritzat el territori fins ben entrat el segle XX, han anat desapareixent en bona mesura degut als processos de deslocalització de la producció dels darrers anys.

3.2. Els orígens de Sant Martí de Provençals

El que actualment coneixem com a districte de Sant Martí fou un territori gairebé deshabitat, situat a les afores de la Barcelona emmurallada, que s'estenia cap el nord fins el riu Besòs, i des del mar fins al turó del Carmel. La

línia de costa es trobava més reculada que no pas ara, per la qual cosa bona part del que avui ocupen els barris del Poblenou i de Besòs eren o bé maresmes insalubres o bé aiguamolls i llacunes que constituïen el perllongament natural delta del riu Besòs, fet que va comportar durant molts anys un entrebanc a l'hora de vertebrar un nucli poblacional homogeni. Finalment, el retrocés progressiu del nivell del mar i l'acció humana mitjançant el drenatge del aiguamolls, va convertir el poble de Sant Martí de Provençals en un dels més extensos del Pla de Barcelona.

3.2.1. El nucli històric de Sant Martí

Actualment es considera que l'origen del poblament del territori de Sant Martí de Provençals té una certa relació amb la construcció (o potser reconstrucció, com veurem més endavant) del Rec Comtal sota patrocini del comte Miro I (926-966); la presència del curs d'aigua va promoure l'establiment de masies, d'algun molí, i d'un assentament humà a l'indret, del qual ja tenim notícies a un document notarial de l'any 989 segons el qual l'abadessa de Sant Pere de les Puel·les bescanvia un tros de terra situat al territori de *Provençals*.

Sobre l'origen del topònim s'han proposat dues teories:

-La més erudita, que ja fou defensada per l'arxiver i historiador Francesc de Bofarull i Sans (1843-1938), és la que connecta el topònim amb la veu llatina medieval *agri provinciales*, que designava els camps habitats i conreats des de l'època romana existents més enllà de les muralles de Barcino i que subministraven de queviures a la mateixa. La hipòtesi ha pres una rellevància significativa després de la descoberta l'any 2011, durant les obres de construcció de l'estació del TGV a la Sagrera, d'una gran vil·la romana ocupada des del segle I fins al VI dC, l'activitat principal de la qual fou el conreu de la vinya i la producció vitícola.

-La base del terme llatí *provincia* com a origen etimològic es troba també en la segona teoria, segons la qual el territori hauria estat repoblat per individus procedents de la Provença (la *Provincia*, en llatí), després de la conquesta de la ciutat de Barcelona als àrabs per part dels exercits del rei franc Lluís el Pietós l'any 801; l'advocació de la que serà l'església parroquial a Sant Martí de Tours, dóna una certa credibilitat a la hipòtesi del repoblament, doncs fou

aquest un sant de veneració força estesa entre les tropes franques. Aquesta teoria ha estat recolzada modernament pel lingüista Josep Moran i Ocerinjauregui.

Dit això, cal aclarir que la data de construcció de l'església de Sant Martí ens és desconeguda; l'opinió es divideix entre el que creuen que s'hauria construït pels volts del segle V, durant la dominació visigòtica, i els que consideren que deuria aparèixer durant el segle IX. En tots dos casos queda clar que l'església va centralitzar un nucli poblacional que sembla tenir ja una certa entitat cap el 995, quan és té constància de la construcció d'alguna mena de fortalesa que apareix a les fonts documentals primerament com a *oppidum* i més tard, l'any 1097, com a *fortitudo*. Pel que fa a l'església, la primera referència la podríem tenir en un document de l'any 1046 en la que se'ns parla de l'existència d'unes cases amb una torre prop de *Sant Martin Provincialis*; és possible que aquesta torre sigui la mateixa que encara s'observa adossada a la nau de l'església.

La vida de la parròquia va patir un fort d'altabaix fruit de l'epidèmia de pesta negra esdevinguda durant la segona meitat del segle XIV, que va deixar la població reduïda a 17 llars, però al segle següent ja es denota una revifalla que permet començar la reconstrucció de l'església l'any 1432; aquesta es torna a edificar seguint un estil gòtic tardà, del qual avui només se'n conserva la portalada, realitzada per en Joan Aymeric sota finançament d'en Joan Sellerer.

Durant el segle XVII l'edifici torna a ser remodelat sota els cànons del barroc, però respectant l'antiga portalada gòtica, quedant el conjunt finalitzat l'any 1688. Arribats al segle XX, l'església fou atacada i cremada durant la Setmana Tràgica de l'any 1909, i més tard durant dels fets que van succeir al cop d'estat militar del 18 de juliol de 1936; el resultat fou la destrucció de l'interior del temple i la pèrdua dels motius escultòrics de la portalada realitzats pel ja dit Aymeric: la representació de l'episodi del repartiment de la capa de sant Martí del timpà, i les dues escultures representant sant Pere i sant Pau que flanquejaven la porta.

Església de Sant Martí de Provençals (autor)

3.2.2. El Clot de la Mel

En un moment més tardà, cap el segle XIII, comencem a tenir notícies del que serà el segon establiment humà documentat a les fonts escrites dins l'actual districte de Sant Martí, a l'actual barri del Clot. Així, l'any 1208 mitjançant una concòrdia entre el rei Pere el Catòlic i l'orde de Sant Joan de Jerusalem, el rei cedia en alou als hospitalers la Torre del Clot de la Mel, que a partir d'aquests moments passarà a ser coneguda com a Torre de Sant Joan; a canvi, l'orde cedia al poder reial els drets que tenien sobre Castellciuró de Molins de Rei i la franquícia de moldre als molins reials de Barcelona.

Pel que podem deduir de la documentació conservada, l'edifici originari deuria ser una torre de defensa, la qual s'aniria engrandint durant la baixa Edat Mitjana amb construccions annexes, ordenades al voltant d'un pati quadrangular amb galeria porticada practicable per tot el perímetre, i una escala per pujar a la planta noble encaixada en un dels racons de la galeria, a la manera dels palaus o casals catalans gòtics. Actualment, la Torre de Sant

Joan es troba englobada en el conjunt arquitectònic conegut com a Ca la Vila o Escolles Casas, tot i que molt transformada.

La Torre de Sant Joan en l'actualitat (fotografia de J. Barberà)

Aquesta propietat es va acabar convertint en la més important de la comanda dels santjoanistes a Barcelona, arribant a tenir una extensió de terres equivalents a unes 800 hectàrees, sobre les quals el comandador de l'orde tenia plena jurisdicció, fins hi tot la potestat de nomenar un batlle. Gràcies als documents del Gran Priorat de Catalunya (demarcació de l'orde creada l'any 1312 que comprenia totes les comandes de Catalunya i Balears) conservats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, sabem que es van anar fent obres de millora a la construcció, sobretot a partir del segle XVII, essent importants les realitzades cap el 1661 després de la Guerra dels Segadors (1640-1652) davant el mal estat en que havia quedat l'edifici, i les de l'any 1729 després de la Guerra de Successió (1701-1715) per idèntics motius.

La desamortització endegada pel ministre d'hisenda P. Madoz l'any 1855, segons la qual es posaven en venda totes les propietats de l'estat, del clergat, dels ordes militars (Sant Jaume, Alcántara, Calatrava, Montesa i Sant Joan de

Jerusalem), confraries, obres pies, santuaris, de l'exinfant *Don Carles*, de propis i comuns dels pobles, de la beneficència i de la instrucció pública, va suposar el pas de l'edifici a mans privades concretament de la família Casas-Guarro, que la va cedir a l'ajuntament de Barcelona l'any 1921 a condició que s'hi ubiquessin unes escoles públiques, funció que aconsegueix encara avui dia.

A part de la comanda dels santjoanistes, durant els segles XIV i XV es documenta un petit nucli a banda i banda del carrer Major del Clot format per alguns habitatges i tallers artesans, una capella i un hostal.

3.3. Evolució del territori de Sant Martí

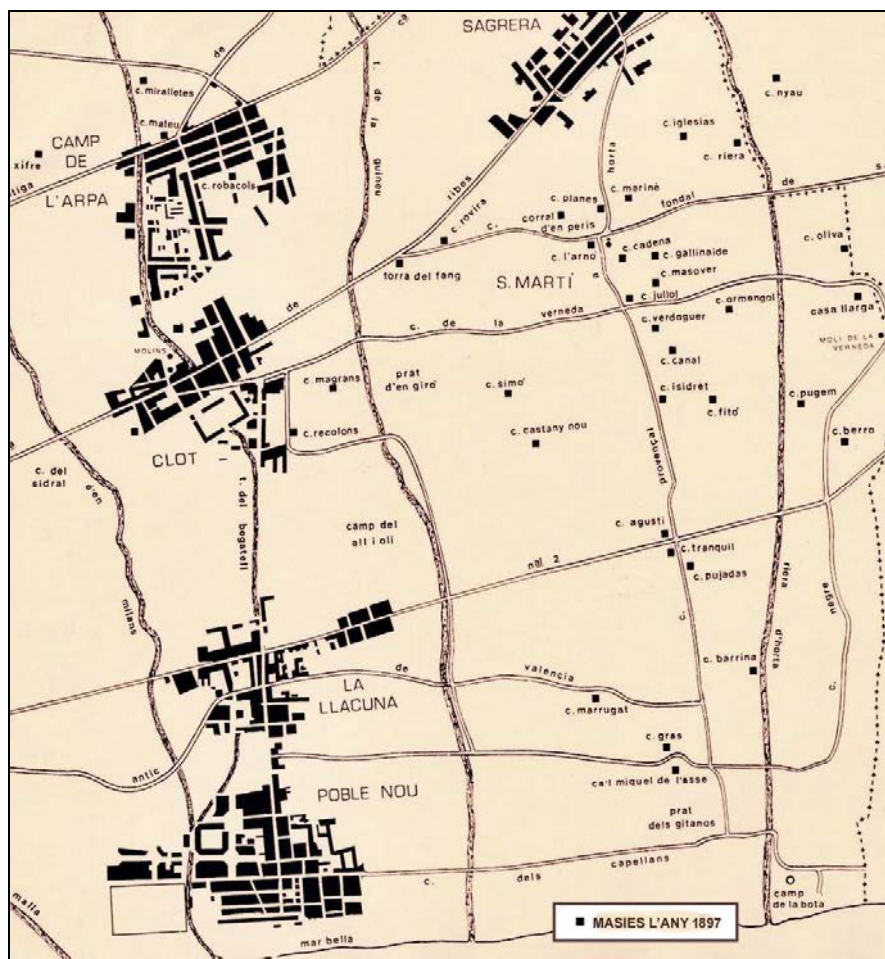
3.3.1. Sant Martí agrícola

Fins ben entrat el segle XVIII, l'actual districte de Sant Martí presenta un paisatge totalment rural, amb l'agricultura com a base econòmica, que abastava una superfície molt més gran que no pas la de l'actual districte, com ja hem dit anteriorment. Malgrat aquesta gran extensió territorial, la insalubritat de la zona d'aiguamolls propera a la costa va obligar a situar l'establiment humà cap el nord, on també es trobava el curs del Rec Comtal, i és al seu voltant on es formen els dos nuclis poblacionals originaris del barri.

La resta de poblament responia a un patró de tipus dispers, caracteritzat per la presència de gairebé una trentena de masies concentrades majoritàriament prop de l'església de Sant Martí i pel sector de la Verneda; d'aquestes edificacions se'n conserven sis:

- L'anomenada **Torre del Fang**, amb antecedents en el segle XIV, situada al carrer del Clot (antic camí ral que menava de Barcelona a Sant Andreu de Palomar). Va mantenir la seva activitat agrícola fins els anys 20 del segle passat, moment en que va passar a allotjar les oficines de Foment d'Obres i Construccions. L'actual edifici respon a les ampliacions que es van fer durant el segle XVIII.
- **Ca l'Arnó**, del segle XVII, situada al costat de l'església de Sant Martí. Les terres es van treballar fins l'any 1982, moment en que fou comprada per l'Ajuntament de Barcelona i posteriorment convertida en ludoteca, que és l'ús que té actualment.

Masies existents a Sant Martí l'any 1897²

- **Can Cadena**, propera a Ca l'Arnó i documentada des del segle XVI. Actualment acull diferents horts urbans gestionats per Parcs i Jardins.
- **Can Planes**, també del segle XVI i situada uns centenars de metres més al nord de Ca l'Arnó. Actualment acull un centre residencial d'acollida.
- **Cal Riera**, construïda l'any 1574 (segons podem llegir al llibre de la porta) i situada al barri de la Verneda i la Pau, vora la rambla Prim. Aquesta masia es va dedicar al conreu de la vinya fins l'arribada de la plaga de la fil·loxera l'any 1877; d'ençà aleshores les terres es van dedicar a la producció de verdura i productes de l'hort fins a les darreries dels anys 80 del segle XX. Actualment l'edifici es troba en mig d'un aparcament per a camions, en estat d'abandó i

² Fragment del plànol de l'Ager Provincialis, del llibre *Els primers batecs històrics de Sant Martí de Provençals*, de J. de la Vega.

amb un futur incert malgrat les pressions del veïnat per conservar la darrera masia que queda al barri.

- **Cal Miralletes**, una construcció del segle XVIII situada al barri del Camp de l'Arpa, a la cantonada entre el carrer de Conca i el carrer de Sant Antoni Maria Claret. Actualment és troba al bell mig dels Jardins de Cal Miralletes.

Altres masies destacades, avui desaparegudes fruit de l'especulació urbanística, foren Can Canals (al barri de la Verneda), Can Pujades (al barri de Besos i Maresme, a tocar de la Rambla Prim), o Cal Nyau (situada a la Verneda, en els límits amb el municipi de Sant Andreu de Palomar, es va fer tristament famosa al ésser enderrocada el mes de maig de 1992, aprofitant la nit que el FC Barcelona aconseguia la seva primera *Champions League* de futbol). Totes elles explotaven un terreny molt fèrtil gràcies les facilitats de regadiu que permetien les aigües del Rec Comtal i de la Riera d'Horta, una fertilitat que va despertar l'admiració del secretari del ministeri d'agricultura britànic Arthur Young (1741-1820), el qual en un dels seus viatges oficials a la recerca d'informació agrària pel sud d'Europa, va recórrer Catalunya i va deixar escrites en la seva obra les següents notes sobre la ruralia del Pla de Barcelona, amb data del mes de juliol de 1787:

*“Els conreus tenen un gran densitat, i són objecte de gran cura. No hi ha rastre de guaret; ens al contrari, encara no s'ha acabat de fer una collita que ja en comença una altra.”*³

També l'escriptor local Xavier Berenguel i Llobet (1905-1990), en les seves memòries, ens parla de la qualitat de les hortalisses de Sant Martí ja en ple segle XX:

*“...prop del Besòs i Sant Martí de Provençals, s'obtenien bròquils, tomàquets, cols i albergínies de gran categoria.”*⁴

Les zones de maresme properes a la costa, no foren ocupades i es destinaren majoritàriament al pasturatge, com ja hem dit anteriorment; així, el límit de l'explotació agrícola s'establiria aproximadament per la línia que actualment marca el carrer Pujades, sense que es documentin més masies entre aquest i

³ YOUNG, A. *Viatge a Catalunya. 1787*. Text extret de les seves anotacions del dia 18 de juliol.

⁴ BERENGUEL I LLOBET, X. *Memòries. 1905-1940*. p. 27

les platges. Aquests paratges solitaris i despoblats s'aprofitaren per ubicar-hi la *casa de quarantenes*, on s'internava els forasters sospitosos de ser portadors d'una malaltia contagiosa, i el primer cementiri existent fora les muralles de Barcelona (el de l'Est, més tard conegut com cementiri del Poblenou, construït cap el 1775, destruït per les tropes napoleòniques l'any 1813, i torna a construir vers el 1819 tal i com el veiem actualment).

3.2.2 .Sant Martí industrial

El procés d'industrialització de Sant Martí de Provençals s'inicia a la segona meitat del segle XVIII, un cop finalitzada la Guerra de Successió (1701-1715) i amb l'antiga parròquia convertida en un municipi més del Pla de Barcelona, fet que analitzarem en el proper apartat. Acabat el conflicte, les mesures proteccionistes desenvolupades per les noves autoritats borbòniques, que prohibien la importació de filats estrangers amb la finalitat de fomentar l'economia peninsular, van fer aparèixer les primeres indústries tèxtils a Barcelona vers el 1738, que prendran la forma del que coneixerem com a fàbriques d'indianes

3.2.2.a Les fàbriques d'indianes

Les indianes eren uns teixits de cotó estampats per una sola cara, que rebien aquest nom per imitar els estampats de les peces procedents de l'Índia, les quals havien estat comercialitzades per grans societats empresarials, com ara la poderosa Companyia Britànica de les Índies Orientals, fins l'aprovació de les mesures proteccionistes ja esmentades, moment a partir del qual passen a produir-se de manera local; aquesta producció es durà a terme en unes instal·lacions industrials considerades les més modernes del moment i diferenciades dels antics tallers artesans al no estar sotmeses al control dels gremis, concentrar el procés productiu en un únic espai on es divideix el treball en activitats diferents, i organitzar jeràrquicament el personal.

Gravat del 1802 obra de P.P. Moles, on es mostra un estampador d'indianes

Dins les fàbriques es duïen a terme tres de les quatre fases necessàries per la manufactura de les indianes, que són el filat, el teixit i l'estampat. Prèvia a l'estampació, existia la fase del blanqueig del teixit resultant, que requeria una gran quantitat d'aigua i amplis espais per la seva execució, normalment un camp o un prat regat per petits canals situat prop de les fàbriques (els anomenats *prats d'indianes*), on s'hi bullien, s'hi blanquejaven i assecaven els teixits; també era necessari que el prat tingués prou herba per tal que les peces elaborades no toquessin el terra i s'embrutessin.

Com que les teles havien d'estar diversos dies esteses, el terreny havia de ser molt espaiós, característica que no era gens fàcil d'aconseguir dins de la ciutat. Calia buscar nous espais fora de les muralles, i els industrials van observar l'oportunitat que representaven les grans extensions de territori existents al paratge costaners de Sant Martí fins llavors destinats a pastures, amb gran abundor d'aigua, i a preus més baixos que no pas els de Barcelona; d'aquesta manera, la zona de l'actual Poblenou es va omplir de camps d'indianes. Entre els anys 1772 i 1808, es comptabilitza la presència al terme municipal de 64 prats d'indianes del total de 89 que hi havia al voltant de Barcelona, essent dels primers en instal·lar-s'hi el de l'empresa Serra i Cia l'any 1738, seguit pels dels industrials Canals i Canet, Bernat Glòria, Bosch, Sallés i Canaleta ja durant els anys 50 de la mateixa centúria.

La producció va entrar en decadència als inicis del segle XIX, arran de la mecanització del tèxtil, davant el qual no podia competir el lent procediment d'estampació manual de les indianes; a aquest fet cal afegir el clima bèl·lic provocat per la invasió del país per part dels exèrcits napoleònics, la posterior Guerra del Francès (1808-1814), el tancament del comerç marítim a partir del bloqueig continental decretat per Napoleó contra els anglesos, i sobretot pel procés d'emancipació de les colònies americanes, que va reduir de manera significativa les possibilitats d'exportació per als empresaris. Tot i així, malgrat la seva no gaire llarga durada, el període d'auge de les indianes va permetre la introducció de diferents innovacions tecnològiques com la màquina de filar cotó ideada per l'industrial Josep Canaleta l'any 1765, o la màquina també de filar coneguda com *la berguedana* creada pel fuster bergadà Ramon Farguell entre el 1790 i el 1795.

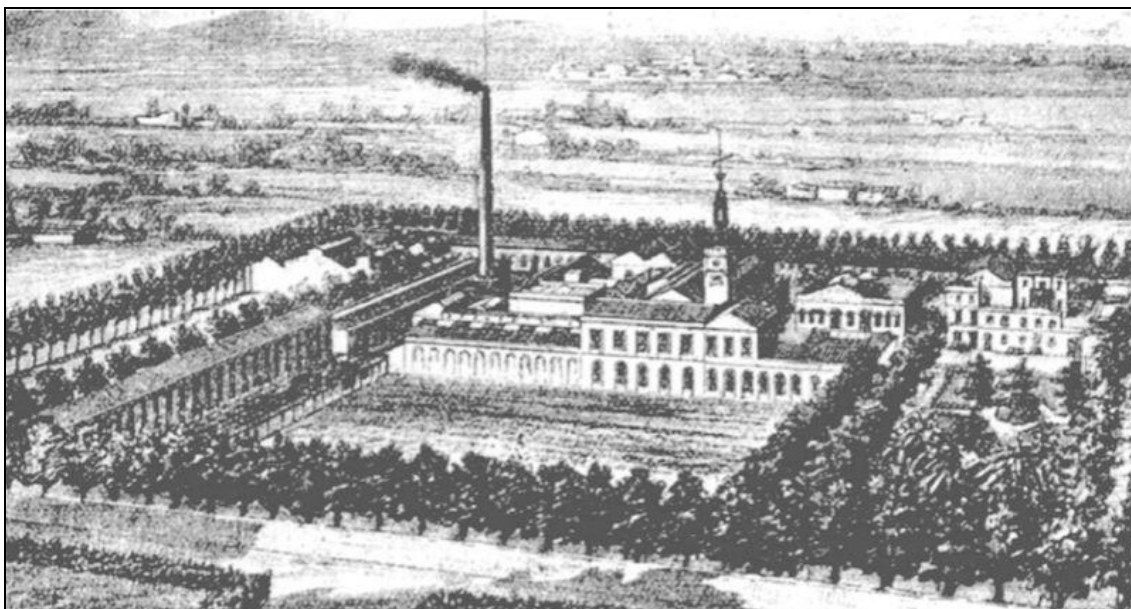
3.2.2.b La revolució industrial

L'autèntica revolució industrial a Sant Martí comença el primer terç del segle XIX, amb els mateixos factors que havien dut a la instal·lació dels prats d'indianes al municipi: l'existència de grans extensions de terreny a baix cost i l'aigua abundant. De fet alguns dels indianaires establerts a Sant Martí van ser la punta de llança per la futura indústria del tèxtil, com en són exemple Salvador Bonaplata o Jaume Ricart i fill, entre molts altres.

Durant el període 1815-1820, els fabricants de filats i teixits, especialment de cotó, van prendre el relleu als productors d'indianes, mantenint-se el sector del tèxtil com a predominant fins ben entrat el segle XX. Als antics camps d'indianes s'hi comencen a construir fàbriques que funcionen mitjançant uns nous processos tèxtils; aquests processos requereixen una tecnologia força mecanitzada i necessiten alhora una considerable mà d'obra que, amb l'ajut de la maquinària de vegades força complicada, fila, teixeix, estampa i aprasta peces de cotó, llana i seda. La prohibició de construir noves indústries dins el perímetre emmurallat de Barcelona des de l'any 1846, obliga els empresaris a traslladar-se definitivament als territoris de la rodalia; arrel d'això, Sant Martí de Provençals es convertirà en el segon nucli industrial del Pla, darrera la pròpia Barcelona, tot rebent el denominatiu del *Manchester Català*. El 1855 el nombre de fàbriques al terme de Sant Martí arriba a 57, la majoria de les quals estaven

situades al Poblenou, essent pioneres les d'Achon i Ricart, dels anys 1840 i 1853 respectivament, a les que seguiren Cal Felipa, i Can Saladrigas els anys 1856 i 1858.

Can Ricart en un gravat d'A. Casteluchó durant la dècada dels vuitanta del segle XIX

A partir del 1869, l'enderroc de la ciutadella de Barcelona i la fi de les restriccions constructives en les seves rodalies per motius militars, van permetre al municipi guanyar més terreny edificable; des d'aquest moment comencen a ubicar-se gran indústries, ja no només del tèxtil sinó també de la metal·lúrgia (com Can Girona), alimentàries (com Xocolates Amatller i Olis Bassegoda), destil·leries (com Martini & Rossi), magatzems de tot tipus (com el Crédito & Docs) i farineres (com La Perfección i Can Gili). A finals del segle XIX, les fàbriques martiniques són el primer centre productor de teixits de cotó de l'Estat Espanyol, i el tercer en els de llana, a banda de no tenir rival en la branca dels acabats; també es considera Sant Martí com la capital de la moderna indústria farinera de l'estat.

El ram del tèxtil encara anirà creixent fins els anys 30 del segle XX, però la Guerra Civil (1936-1939) i una llarga postguerra caracteritzada per la manca de matèries primeres o combustible, i per l'empobriment d'amplis sectors de la població, obliga moltes empreses a plegar; a tall d'exemple, Can Saladrigas,

gran fàbrica tèxtil en crisi, dividí les naus en petits espais que es llogaven. Es l'època en què apareixen petits tallers de cinc a deu treballadors, o petites fàbriques de teixits on es treballava bàsicament a mà. La situació del país, aïllat internacionalment fins els anys 50 i sense possibilitats d'exportar, no ajuda a cap mena de recuperació.

Serà en aquests moments quan es produeixi la substitució del tèxtil pel metall com a sector industrial predominant i apareixen les grans indústries pesants que marcaran la fisonomia del districte fins els anys vuitanta. En aquesta direcció Can Girona es converteix en MACOSA l'any 1947 i s'especialitza en la construcció de màquines de tren; les instal·lacions que l'empresa automobilística Hispano Suiza tenia a la Sagrera des del 1911 són nacionalitzades pel règim franquista i es converteixen en ENASA (amb vehicles comercialitzats sota la marca Pegaso); la siderúrgia Casa Torras, especialitzada en construccions metàl·liques, arriba a ocupar l'espai corresponent a diferents illes de cases de l'Eixample, amb naus connectades per un ferrocarril de via estreta; MOTOTRANS fabrica motocicletes sota llicència Ducati a la seva factoria del carrer Almogàvers.

3.2.2.c. La desindustrialització

Els anys seixanta suposen una certa estabilitat econòmica a Catalunya, al recuperar els nivells de vida anteriors a la guerra, però en realitat serà un miratge que és trencarà durant la dècada següent. Entre el 1974 i el 1985 sobrevé un desmantellament progressiu del teixit industrial de Sant Martí, a conseqüència de la definitiva crisi del sector tèxtil, l'emergència de nous sectors productius (l'electrònica o la farmacèutica) sense tradició al barri, juntament amb la millora de les infraestructures i el desenvolupament del transport portuari, que afavoreixen la deslocalització de part de la indústria, l'emmagatzematge i la distribució de Barcelona cap a nous polígons industrials, bàsicament el de la Zona Franca; serà, però, un procés lent doncs l'any 1977 Sant Martí continua essent la més gran extensió industrial de la ciutat. Malgrat tot, a mitjans dels vuitanta el Poblenou ja és un barri ple de solars buits on s'acaben instal·lant empreses de transport i locals musicals que el converteixen en la zona d'oci de moda.

La nominació de Barcelona com a seu per a celebrar els jocs olímpics de l'any 1992 va accelerar el procés natural de desindustrialització, sobretot arrel la decisió de construir la Vila Olímpica per allotjar els atletes participants als jocs, al sector del Poblenou conegut com a Icària; la posterior conversió de la Vila en barri residencial va representar també la recuperació d'un litoral fins llavors abandonat i que es feia servir d'abocador urbà. Finalment, una modificació del Pla General Metropolità vigent des del 1976, amb data del 20 de juliol de 2000, ha permès l'ús residencial de bona part del sòl considerat fins llavors industrial per donar peu a l'anomenat Districte d'Activitats 22@bcn, el qual té com a finalitat impulsar activitats i indústries emergents no contaminants i sostenibles, relacionades amb les noves tecnologies de la informació i la comunicació, per tal de renovar el teixit industrial i millorar-lo; es tracta d'una intervenció urbanística de gran envergadura que afecta unes 200 hectàrees, i que ha de fer esdevenir el districte de Sant Martí, concretament el barri del Poblenou, en un centre d'innovació i desenvolupament tecnològic.

3.4. Evolució política i poblacional de Sant Martí

Malgrat haver estat un dels municipis més extensos del Pla de Barcelona, el caràcter d'ex-vila de Sant Martí no sembla haver marcat d'una manera important la seva població, en el mateix grau que ho ha fet a la d'altres districtes que també van gaudir d'autonomia municipal, com ara Gràcia, Sants, Horta o Sarrià, els quals han conservat un cert *fet diferencial* respecte la resta de la ciutat; només el barri del Clot es podria considerar una excepció. Les explicacions més plausibles a aquesta casuística les podríem trobar en el propi caràcter dispers del poblament primigeni de Sant Martí de Provençals, en la desconexió entre els nuclis poblacionals, i en un desenvolupament urbanístic i demogràfic força tardà, aquest darrer caracteritzat per la presència d'importants fluxos d'immigrants procedents d'altres territoris de l'Estat Espanyol.

L'església de Sant Martí va dependre jurisdiccionalment de la parròquia de Sant Andreu de Palomar fins l'any 1052, a partir de quan fou afegida com a parròquia sufragània a la de Santa Maria del Mar de Barcelona, juntament amb els terrenys on estava construïda i els del seu entorn. En aquests moments s'observa al territori l'existència de propietats aïllades en mans de famílies benestants (els Vives de Provençals), comunitats religioses (les monges de

Sant Pere de les Puel·les) o nobles (el mateix comte de Barcelona); sembla, però, que la camperols treballaven per compte propi i tenien la propietat de la terra en alou. Cap el 1310 la situació no sembla haver canviat, doncs en un reial precepte de Jaume II, on es defineixen els límits extramurs de Barcelona i es mencionen les jurisdiccions de les parròquies de la ciutat, incloent-hi les foranes, trobem Sant Martí de Provençals

La jurisdicció barcelonina sobre Sant Martí va perdurar gairebé quatre segles més. Serà amb el nou règim polític sorgit després de la derrota catalana del 1714 en la Guerra de Successió i l'aplicació del Decret de Nova Planta a partir del 1716 (que implica la desaparició de totes les institucions que havien regit la vida municipal de Barcelona i la seva rodalia, com ara el Consell de Cent), quan Sant Martí de Provençals trenca la seva connexió amb la ciutat comtal; el que fins llavors havien estat uns paratges d'hàbitat escàs i dispers, lloc de pas per a pastors, comerciants i els exèrcits que anaven a atacar Barcelona, es converteixen en un municipi independent d'uns 177 habitants. Curiosament, la parròquia va continuar essent sufragània de la de Santa Maria del Mar, fins el 1835.

De manera gairebé sincrònica a la consecució de la independència municipal, la població experimenta un creixement notable que ja és evident durant la segona meitat del segle XVIII, les causes del qual cal cercar en la incorporació de l'agricultura martinenca als circuits de proveïment de Barcelona, i en l'establiment de la incipient manufactura tèxtil de les indïanes, ambdós factors originadors d'un ventall d'oportunitats laborals que atrau un bon gruix d'immigrants procedent de la mateixa Barcelona o de la resta de Catalunya; la població es multiplica per 10 i l'any 1787 ja trobem 1715 habitants censats.

Però serà el procés d'industrialització de la segona meitat del segle XIX el que produirà el creixement demogràfic i urbanístic més important al municipi, fruit de la necessitat d'una considerable mà d'obra i vivendes per allotjar-la. El fins llavors dominant medi rural, comença a perdre terreny i apareixen nous nuclis poblacionals que trenquen amb la dinàmica d'hàbitat dispers existent a Sant Martí fins aquests moments. En aquest sentit, entre el 1840 i el 1850 sabem de l'existència d'una concentració sorgida al sud del terme, articulada al voltant de l'actual Rambla del Poblenou i del carrer Marià Aguiló, entre el carrers Pere IV i

el de Taulat, que fou batejada popularment com a Taulat o, en la nomenclatura oficial de l'època, *Pueblo Nuevo*. No gaire més tard, el 1854 es va obrir el carrer de Sant Joan de Malta, tot seguint el camí natural de Sant Martí cap a la platja; per la mateixa època es va urbanitzar la plaça Isabel, que fou rebatejada com a plaça Prim després dels fets de la revolució de setembre de 1868, que va fer fora els Borbons del poder.

Primer segell municipal de Sant Martí de Provençals

Durant la segona meitat del segle XIX, el flux migratori va en augment, i comencen a arribar grups humans procedents d'altres punts de l'Estat Espanyol, principalment del País Valencià i de l'Aragó; a tall d'exemple, l'any 1888, dels 26.000 habitants que té el poble, només una quarta part eren autòctons del municipi. A part del Poblenou ja esmentat, es formen nous nuclis poblacionals com ara el barri de la Plata (entre els carrers Badajoz i Doctor Trueta, habitat per immigrants valencians i aragonesos), Icària (al sud de l'Avinguda Icària) o la França Xica (al carrer Bac de Roda i anomenat així per la presència d'enginyers francesos que treballaven a Can Girona); també apareixen les primeres mostres del *barraquisme* al Somorrostro i al barri de Pequín, aquest darrer al límit amb Sant Adrià de Besòs, i habitat, segons la tradició, per famílies orientals arribades des de les Illes Filipines.

La fi de l'autonomia de Sant Martí de Provençals té una data, i aquesta comença l'any 1860 amb l'aprovació del Pla Cerdà, el projecte que havia de regular l'expansió urbanística de Barcelona després de l'enderroc de les muralles i que origina el que avui coneixem com l'Eixample. El propi Pla Cerdà

ja feia evident la necessitat d'annexionar els pobles del voltant de Barcelona per evitar conflictes administratius, per la qual cosa es comença a tramitar l'expedient corresponent l'any 1874. L'any 1879 l'Ajuntament barceloní va intentar agregar-se els pobles del Pla per primera vegada, argumentant la necessitat de desenvolupar el projecte de Cerdà, però l'intent no va reeixir; ho va tornar a intentar pel 1885 i li va ser desestimat pel govern de Madrid, al considerar que els ajuntaments dels pobles cobejats eren suficientment solvents i tenien uns límits precisos i prou allunyats del nucli urbà de Barcelona. El Partit Judicial de les Afores encapçalat per la Vila de Gràcia i del qual formaven part tots els pobles de la rodalia de Barcelona, dirigirà l'oposició a les annexions, centrant els seus arguments en el temor a una major pressió fiscal en cas de quedar sota la jurisdicció barcelonina, i en els inconvenients a tenir d'una administració massa distant del poble. El 1893, però, un grup format per propietaris de sòl urbà, que aspiraven a la revalorització dels seus terrenys després de l'annexió, van demanar l'agregació d'una part del terme municipal a Barcelona, cosa que els fou concedida.

Finalment, en virtut a dues lleis dels anys 1870 i 1877 que obrien les portes a la unió de les poblacions que formessin conurbació, i malgrat l'oposició de part del veïnat, el 20 d'abril de 1897 es produeix l'annexió de Sant Martí de Provençals a la ciutat per Reial Decret signat per la regent Maria Cristina d'Habsburg, juntament amb els termes de Sant Gervasi de Cassoles, Sants, Les Corts, Sant Andreu de Palomar i Gràcia. Les veus contràries a l'annexió van seguir vives algun temps, alguns ciutadans van celebrar una reunió de caràcter antiagregacionista, i alguns diaris, com *El Provensalense* es van posicionar a favor d'aquell moviment, que per al 30 de maig d'aquell any havia recollit 10.000 signatures a favor de la revocació del decret d'agregació. Totes aquestes manifestacions es van anar apagant amb el pas del temps i es va anar acceptant com a quelcom natural que més tard o més d'hora s'hagués acabat produint.

En el moment de l'annexió, Sant Martí de Provençals tenia 40.000 habitants i 13,3 km² de superfície; ara passava a ser una cinquena part de la ciutat de Barcelona.

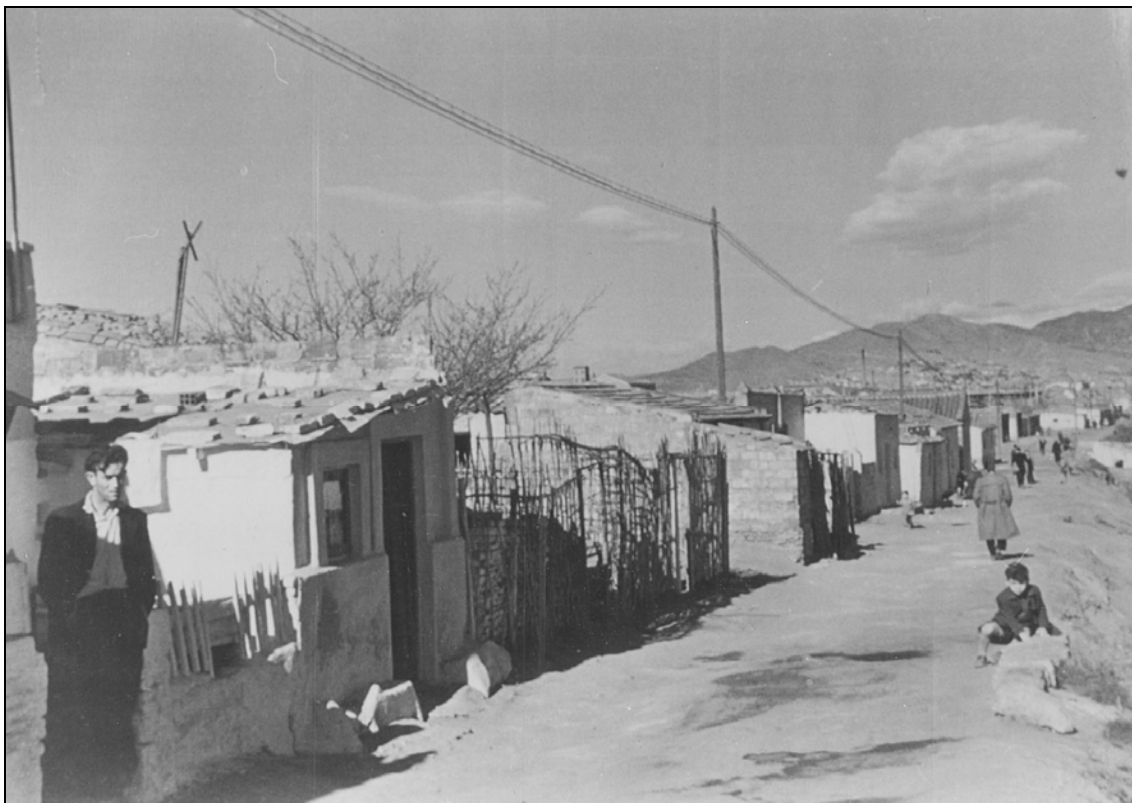

3.5. Sant Martí contemporani

Com hem anat veient, el canvi més important que observem en l'evolució política, econòmica i territorial de Sant Martí de Provençals vers els nostres dies, és la conversió d'un petit poble agrícola en el segon nucli industrial de Catalunya; aquest caràcter industrial es mantindrà més o menys intacte fins les darreries del segle XX. Des del punt de vista social, agricultors i ramaders foren substituïts per la nova classe obrera, que prendrà un paper preponderant i erigirà el municipi com a un dels nuclis del moviment progressista i revolucionari català organitzat en ateneus i associacions diverses; la resta de la població la conformarà la classe mitjana de comerciants, empleats qualificats, petits propietaris, i una classe acomodada d'industrials que s'instal·la a la Rambla. Es va formar, doncs, una complexitat social per la qual Sant Martí no podrà viure d'esquenes als diferents esclats revolucionaris provocats per la conflictivitat existent al llarg del passat segle: i haurà crema de convents durant la Setmana Tràgica de 1909, vagues i atemptats durant el *pistolisme* (1919-1923), aldarulls durant els Fets d'Octubre de 1934, i col·lectivitzacions de fàbriques per part de la CNT durant la Guerra Civil (1936-1939).

La postguerra i l'adveniment del règim franquista produiran una transformació a Sant Martí tan important com la que va suposar la industrialització. A nivell poblacional, es va produir l'arribada massiva d'immigració procedent sobretot del sud de l'Estat Espanyol, fugint d'un ambient ancestral de misèria i desequilibri social que el conflicte bèl·lic va agreujar i que el franquisme va perpetuar. Fruit de la manca de vivenda per acollir tots els nousvinguts, aquests veuran obligats a viure en barraques, construïdes als nuclis de barraquisme ja existents, com el Somorrostro, o bé creant-ne de nous com La Perona, el Camp de la Bota o el Transcementiri.

Barraques de La Perona l'any 1958 (autor desconegut)

Aquesta demanda d'habitatge marcarà la fi dels pocs terrenys agrícoles que encara quedaven al barri i que es situaven a l'actual Verneda i a la riba del Besòs, on aparegueren barris sorgits del no-res, creació de la voràgine d'especulació constructiva pròpia del *desarrollismo* franquista; el resultat foren polígons residencials formats per grans blocs d'habitatges moltes vegades deficientment construïts, amb una alta densitat de població, mancats de qualsevol mena d'equipament o servei, i mal comunicats amb la resta de la ciutat. El fenomen es va iniciar a principis dels anys 50, amb un primer grup de vivendes impulsat pel *Patronato Municipal de la Vivienda*, seguit pels grups promocionats per la *Caja de Pensiones de Barcelona* i la *Obra Sindical del Hogar* a banda i banda del carrer Guipúscoa. Amb l'aprovació del Pla de Llevant Nord l'any 1956, s'agilitzà la urbanització i entre aquest any i el 1968 es bastiren el Polígon del Sud-Oest del Besòs, sobre una antiga zona rural coneguda com el Bosquet de Sant Martí, i el del Maresme; un dels darrers conjunts de blocs projectats i construïts fou el del barri de la Pau, inaugurat pel propi general Franco l'any 1966 en plena campanya dels *25 años de paz*. Bona

part dels moviments socials existents a Sant Martí en els darrers anys del franquisme i el retorn a la democràcia, sorgiran d'aquests barris, de la lluita dels veïns per aconseguir infraestructures tan bàsiques com ara la connexió al clavegueram, l'enllumenat públic o la pavimentació de carrers.

La darrera gran transformació del, des de 1984, Districte de Sant Martí, fou la construcció de la Vila Olímpica al terrenys de l'antic barri d'Icària, per allotjar els atletes participants dels Jocs Olímpics de l'any 1992; aquesta transformació afecta un territori que havia anat perdent progressivament el seu caràcter industrial des de les darreries dels anys 60 i que havia vist desaparèixer les grans empreses que l'havien personalitzat des de la segona meitat del segle XIX. La reforma urbanística va permetre fer desaparèixer els darrers nuclis barraquistes que encara restaven, bàsicament La Perona i el Transcementiri, enderrocats durant l'any 1990, i recuperar un litoral i unes platges respecte les quals la ciutat havia viscut d'esquenes durant molts anys.

Com a darrer apunt d'aquest apartat, cal comentar que arran de la celebració del Fòrum Universal de les Cultures a Barcelona l'any 2004, l'ajuntament de Barcelona, conjuntament amb diverses promotores immobiliàries va donar un gir a la franja litoral més propera al riu Besòs, en els antics terrenys ocupats per l'empresa MACOSA, allargant l'avinguda Diagonal fins la Rambla Prim, creant un nou centre comercial, un gran parc i un seguit d'edificis d'alt standing, que ha millorant l'aspecte i la vida d'un sector del districte que havia quedat al marge de les reformes del període olímpic i que encara restava dins d'una certa marginalitat.

3.6. La fàbrica Oliva Artés

L'any 1878 apareix registrada per primera vegada l'empresa *Constructora de Máquinas*, de mans de l'enginyer Andreu Oliva i Gallamí, i pertanyent a la societat *Talleres Oliva-Artés*, especialitzada en la reparació i construcció de maquinària pel sector d'acabats del tèxtil. Cap el 1922, quan l'empresa ja havia canviat de nom un parell de vegades, es trasllada a l'emplaçament actual i es construeix un nou complex d'edificis a partir d'un projecte de l'arquitecte Claudi Duran Ventosa, on destaca l'anomenat *Taller de Pere IV*. Es tracta de l'estructura que avui dia es conserva, la més gran del conjunt, amb una

superfície aproximada de 1500m², dividida en tres naus (de doble alçada central) de planta rectangular amb coberta a dues aigües suportades per encavallades metàl·liques; les dues naus laterals disposen d'un sostre intermedi, i la central una crugia propera a la zona de l'entrada. . Simultàniament, Andreu Oliva Lacomà i Pau Artés Oliva, fill i gendre del fundador dels tallers, registren una nova societat amb el nom de *Hijo y yerno de Andrés Oliva*; popularment, però, la fàbrica ja és coneguda com a Oliva Artés.

Durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), com bona part de les indústries del Poblenou, la fàbrica Oliva Artés fou col·lectivitzada, intervinguda pel Govern de la Generalitat de Catalunya i reconvertida per a la fabricació de material bèl·lic, cosa que la va convertir en un objectiu militar de primer ordre per l'aviació franquista, i va fer evident la necessitat de construir un refugi pels treballadors; l'obra es va construir entre octubre i desembre de 1937, sota direcció d'en Joaquim Batlle, i amb un cost final de 69.990,15 pessetes. El refugi és denominat oficialment amb el núm. 882 i la seva adreça és al carrer de Pere IV, 273, que era l'adreça social de l'empresa.

Acabada la guerra, els Oliva recuperaran la propietat de la fàbrica i, l'any 1948, la direcció passa a la tercera generació de la família, que mantindrà el nom original fins les darreries dels anys 70. Durant el 1977, l'empresa presenta suspensió de pagaments i el 1978 es dissol la societat; un any després, fruit d'una intensa mobilització sindical, els antics treballadors formaren una cooperativa obrera en els mateixos locals, ara amb el nom de *Toasci Talleres Oliva-Artés*, que va romandre activa fins l'any 2000.

A finals del segle XX, amb l'aprovació del projecte d'obertura de l'Avinguda Diagonal cap a llevant, es van enderrocar sense gaires miraments diversos conjunts fabrils d'interès, com el de Can Casas i Jover (un dels més antics de Barcelona, ja en funcionament l'any 1802) o el de Can Tusell. La perllongada activitat de la fàbrica Oliva Artés, força superior a la de la resta de grans empreses que, en el seu moment, tingueren la seva seu al Poblenou, va salvar l'edifici de la desaparició, en quedar integrat dins el Parc Central del Poblenou, que fou inaugurat l'any 2008; finalment, l'any 2010, els antics tallers foren triats per convertir-se en una de les seus del Museu d'Història de Barcelona

(MUHBA), on es proposa la interpretació de la ciutat industrial dels segles XIX i XX.

3.9. Antecedents arqueològics

El Districte de Sant Martí no s'havia considerat gaire prolífic pel que fa a la documentació de restes arqueològiques, malgrat que es coneixia l'existència de troballes esporàdiques de cronologia romana des del segle XIX, bàsicament a la zona propera al nucli històric format per l'església i els edificis adjacents.

Segons la Carta Arqueològica de Barcelona, una de les primeres notícies arqueològiques que coneixem dins el districte és la documentació l'any 1960, per part de J. de la Vega i A. Muñoz, d'un seguit d'enterraments de *tegula* al solar comprès entre els carrers de Menorca, de Selva de Mar, de Huelva i de Provençals, a la Verneda, on s'estava construint un conjunt de vivendes socials avui conegudes com a Habitatges Joan Anton Parera⁵. El mateix any, també a la Verneda i durant la construcció d'un altre bloc de vivendes, es dona l'avís al Museu d'Història de la Ciutat de l'aparició de 10 nous enterraments de *tegula* associats a fragments ceràmics del segle IV⁶.

L'any 1968 tornem a trobar referències a troballes en un sector proper, durant les obres de construcció del col·lector del Torrent d'Estadella, a una profunditat mitjana de 5 metres, es documenten diferents materials d'època romana entre els quals destaca una moneda de l'emperador Trajà (98-117) i diferents carreus de pedra de Montjuïc, juntament amb part d'una columna estriada; les restes semblen vinculades a un paviment d'*opus signinum* i fragments d'estucats⁷.

La següent notícia existent ens fa avançar fins l'any 1983; arran de les obres per soterrar les línies d'alta tensió i de la construcció d'una nova canalització de les aigües pluvials al voltant dels terrenys de la masia Cal Nyau, prop de la rambla Prim, el Museu d'Història de la Ciutat realitza alguns sondejos que proporcionen material ceràmic ibèric, romà d'època flàvia i medieval; si bé no hi ha cap memòria sobre la intervenció, existeix un croquis on s'identifica un tram de l'aqüeducte romà i una zona d'enterraments⁸.

⁵ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2946>

⁶ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2979>

⁷ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3004>

⁸ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2947>

Haurem d'espera fins l'any 1989 per tal que aparegui una nova notícia sobre la documentació de restes arqueològiques, en aquest cas a l'enllosat del pati davanter de l'església de Sant Martí, on apareixen tres fragments de carreus recollits per J. de la Vega, que podrien tenir una atribució cronològica d'època romana i potser formar part d'algun monument funerari⁹.

És en aquests darrers anys quan s'ha produït una intensificació dels treballs i s'ha començat a disposar d'una informació més detallada de les tasques dutes a terme i les restes documentades, i cal destacar les intervencions relacionades amb la construcció de la futura estació de la LAV-Sagrera des de l'any 2008, a cavall dels districtes de Sant Andreu i Sant Martí de Provençals que perduren en l'actualitat i les quals comprenen una superfície d'uns 80.000 metres quadrats¹⁰; en el seu transcurs s'han pogut documentar diverses estructures arqueològiques pertanyents a diferents cronologies:

- Estructures prehistòriques: parlem de diferents evidències situades cronològicament durant el neolític que venen representades per algunes sitges, cinc cubetes, un enterrament en fossa pertanyent a una dona, i un enterrament col·lectiu localitzat en un hipogeu excavat en el terreny geològic amb una acumulació de 207 individus. La possibilitat del neolític com a provable cronologia d'un primer poblament a la zona de la Sagrera ja fou proposada per J. de la Vega quan va trobar diferents estris de sílex durant unes obres de condicionament que es duïen a terme al Parc de la Pegaso l'any 1989¹¹, i durant les obres del col·lector de Navas el mateix any¹².
- Estructures ibèriques: en aquest cas trobem dos pous, 15 sitges, sis retalls grans, 15 retalls petits de funció indeterminada, un possible fons de cabana i tres paleocanals, amb una cronologia que va del segle IV al I aC.
- Estructures d'època romana: destaca la gran vil·la romana amb la *pars urbana* i la *pars fructuaria*, que ocupa una extensió de 4.200 metres quadrats,. L'origen del complex cal situar-lo al segle I dne., essent ampliat durant el segle III i

⁹ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2956>

¹⁰ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3293>

¹¹ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2962>

¹² <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2972>

novament durant el segle IV, perllongant la seva existència fins arribat el segle VI.

- Estructures modernes: amb diverses fosses comunes on s'enterraren centenars de soldats pertanyents als exercits de la Monarquia Hispànica que assetjaren la ciutat de Barcelona durant la Guerra dels Segadors (1640-1652), juntament amb les restes del camí de Barcelona a Granollers i les diferents reformes que s'hi van fer durant el segle XVIII.

- Estructures contemporànies: són bàsicament estructures vinculades a la construcció de la línia fèrria Barcelona-Granollers, com ara les restes d'un pas de vianants per travessar la via. També destaca la presència d'un forn de cocció de material constructiu pertanyent a una bòbila, potser la d'en Fidel Gonzales, que va demanar permís per construir-ne una en aquests paratges a l'ajuntament de Sant Martí de Provençals l'any 1879.

Centrant-nos en el barri del Poblenou, la Carta Arqueològica de Barcelona només fa constar les intervencions dutes a terme dins l'àmbit del que fora la veïna fàbrica de Can Ricart (a poc més de 100 m de la zona intervinguda), i les intervencions derivades de l'execució de les anteriors fases del projecte per la conversió de l'antiga fàbrica Oliva Artés en un equipament cultural.

Els treballs Can Ricart, situada al núm. 180-184 del carrer de Bolívia, s'iniciaren l'any 2009, dins el projecte per convertir l'antiga estructura industrial en la nova seu de la Casa de les Llengües i es perllongaren fins l'any 2015¹³, en diferents intervencions que van permetre documentar un seguit d'estructures de cronologia romana molt arrasades, d'entre les quals cal destacar una estructura circular de 6 m. de diàmetre i la cantonada d'una edificació de planta rectangular que es van interpretar com les restes d'una vil·la que s'hauria abandonat entre els segles IV i V dne. Aquestes estructures es trobaven amortitzades per un seguit d'abocaments d'època moderna, amb material ceràmica datat entre els segles XVI i XVIII, que a la seva vegada es veuen afectats per diverses rases orientades nord-sud i un pou, segurament

¹³ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3163>
<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3283>
<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3450>
<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3800>

vinculades a les tasques agrícoles que es realitzaven en aquest territori, amb anterioritat a la industrialització de la zona a mitjans del segle XIX.

Dins el recinte de la fàbrica Oliva Artés, es va realitzar una intervenció l'any 2012¹⁴, consistent en l'obertura de diferents sondatges i una rasa perimetral interna, el resultat de la qual foren negatius. A la Carta Arqueològica de Barcelona consta també un intervenció de l'any 2010¹⁵, realitzada a l'exterior del recinte industrial, amb l'objectiu de documentar la possible existència del Refugi Antiaeri 882, construït l'any 1938 durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), motiu pel qual es van dur a terme tres sondatges que van treure a la llum les restes del que podia haver estat la caixa de l'escala d'un dels accessos.

¹⁴ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3529>

¹⁵ <http://cartaarqueologica.bcn.cat/3241>

4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Tal i com ja hem indicat en els apartats anteriors, els treballs arqueològics duts a terme han estat propiciats pel el projecte de reforma, sanejament i adequació per a nous usos culturals a l'antiga nau Oliva Artés, situada al carrer d'Espronceda, 146-152. El fet de que la zona afectada estigui situada en un indret d'interès arqueològic i alt valor històric, com hem vingut explicant en l'apartat anterior, ha donat peu a que es considerés la presència d'un control arqueològic preventiu en vistes a la possible aparició de restes i d'estructures, seguint el procediment establert per la llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, i el Decret 78/2002, de 5 de març , del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Podem resumir l'interès històric i arqueològic de la zona on s'han de dur a terme els treballs en els següents aspectes:

-El conjunt industrial Oliva Artés està inclòs en la Modificació del Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic Històric-artístic de la ciutat de Barcelona de març de 2006, i s'ha catalogat amb el grau de protecció de nivell C.

-Una intervenció realitzada als núm. 180-184 del carrer de Bolívia, a pocs metres de l'àrea intervinguda, va permetre documentar que l'ocupació humana de la zona es podria remuntar als segles II i I ane. Així doncs, l'interès de la present intervenció arqueològica radica en la possibilitat de localitzar també aquí, estructures i estratigrafia prèvies a la construcció de la fàbrica.

-Segons la informació recollida a l'Arxiu Administratiu de l'Ajuntament de Barcelona dins el fons Defensa Passiva, proper a la zona del projecte s'hi localitzaria el refugi antiaeri núm. 882, situat entre el carrer d'Espronceda, el carrer del Marroc i el passatge Ricard (actualment desaparegut). Pels plànols i apunts topogràfics que se'n conserven, sabem que es tracta d'una construcció antiaèria del tipus *cel·lular*, basat en una sala d'aproximadament 35 m. de llargada i 10 m. d'amplada i 2 m. d'alçada, dividida en quatre passadissos, de 1,45 m. d'amplada, creats per parets amb petites obertures que permetrien la comunicació entre els corredors i que no tanquen amb els murs exteriors. A banda, disposaria també de dues farmacioles així com de dues àrees de

serveis, amb espai per a homes i per a dones, que es distribuïrien vora les dues entrades. Aquestes estarien situades als extrems curts del refugi i constarien, el primer, al passatge Ricart, d'un tram d'escala, seguit després, d'un angle de 90°, d'una rampa que donaria accés a la sala, mentre que el segon, al carrer d'Espronceda, seria una escala recta que portaria directament a la sala, de la qual se'n va trobar restes a la intervenció de l'any 2010. Com a elements de defensa trobaríem un folre intern de formigó de 0,50 m. de gruix, una llosa d'explosió de formigó armat de 0,35 m. d'amplada cobert per una capa de sorra que al seu torn estaria coberta per 0,20 m. de formigó, corresponent a l'asfalt del carrer.

Tots aquests motius justifiquen per si sols la importància de dur a terme els citats treballs arqueològics a la zona per tal de documentar les restes patrimonials aparegudes i que puguin veure's afectades per l'actuació urbanística, procurant obtenir la màxima informació de l'àrea i així complementar els estudis realitzats fins el moment.

5. MÈTODE DE TREBALL

Tal i com el Servei d'Arqueologia de Barcelona especifica, en aquesta intervenció arqueològica s'ha utilitzat el mètode de registre estratigràfic ideat per E. C. Harris.

Es tracta d'una metodologia sistemàtica que consisteix a registrar objectivament els estrats que s'exhumen, amb l'objectiu d'entendre'n la formació, delimitació, estructuració i ordre de deposició. Per a fer-ho, es numera els estrats sota el nom d'"unitat estratigràfica" (UE), que els individualitza els uns dels altres. Cada UE es registra en una fitxa on s'indiquen les dades que permeten la seva correcta identificació i descripció (ubicació en el jaciment, característiques físiques, situació en les plantes i seccions i posició física respecte a la resta d'UE del jaciment amb les quals es relaciona). En el cas que aquí ens ocupa, hem optat per denominar la rasa amb un nombre amb el nombre 1000, anomenant les diferents unitats estratigràfiques a partir del núm. 1001 en endavant, segons el seu ordre d'aparició i documentació.

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic: planimetria d'una banda i fotografia de l'altra. La planimetria es concreta en plantes i seccions, les quals ens donen, respectivament, una visió diacrònica i una de sincrònica de les troballes realitzades. Pel que fa al material fotogràfic, és imprescindible per a la constància visual dels treballs realitzats.

Cal tenir en compte que l'obertura del subsòl s'ha realitzat de manera mecànica, mitjançant rases d'amplada no superior al metre, la qual cosa només permet aconseguir una visió parcial de les restes documentades.

Tots els rebaixos realitzats, així com les restes, s'han situat geogràficament mitjançant les coordenades UTM, essent tractada informàticament tota la topografia i la planimetria mitjançant el programa AUTOCAD.

6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS

Les tasques arqueològiques a les quals fa referència la present memòria s'inicien el dia 26 de setembre de 2018. En el moment de l'arribada del tècnic arqueòleg, el terreny es trobava net i desbrossat, i s'havia marcat amb cordes la superfície a rebaixar corresponent al nou porxo¹⁶.

Tots els rebaixos s'han realitzat mitjançant una màquina excavadora giratòria de dimensions petites, tret d'algun moment puntual en que s'ha emprat una màquina giratòria mitjana.

6.1. Execució del nou porxo

6.1.1. Rebaix inicial

La primera acció duta a terme dins del projecte constructiu ha estat el rebaix general de la superfície que ha d'ocupar el nou porxo, que es situarà al costat E de la nau, davant la façana principal¹⁷; així, s'ha realitzat un rebaix d'entre 0,60 i 0,50 m respecte el nivell de circulació actual, que es situa a una cota de 4,20 m.s.n.m.¹⁸

El rebaix ha permès testimoniar el grau d'afectació de l'exterior de l'edifici per part de diferents serveis d'electricitat, telecomunicacions, aigua i rec¹⁹. Cal destacar una canalització que travessa tota la zona en sentit E-O a uns 0,50 m per sota del nivell de circulació²⁰, amb tres arquetes de registre que foren cobertes per la capa de sauló que forma el terra del parc, i restaven invisibles²¹; els tubs de desguàs d'aigües pluvials recollides a la teulada de l'edifici, es troben connectats a aquesta conducció. S'ha observat també que, durant la primera fase del procés d'adequació de la nau industrial com a equipament cultural, la instal·lació del sistema de drenatge va afectar el perímetre de tot l'edifici mitjançant l'excavació d'una rasa d'uns 0,80 m d'amplada i uns 0,50 m de fondària amb farciment de graves²².

¹⁶ Veieu annexes, fotografies 1 a 5

¹⁷ Veieu annexes, planimeria, full 3

¹⁸ Veieu annexes, fotografies 6 a 15

¹⁹ Veieu annexes, fotografies 16 a 18

²⁰ Veieu annexes, planimetria, full 4

²¹ Veieu annexes, fotografies 19 a 21

²² Veieu annexes, fotografia 22

6.1.1.a. Estructures documentades

Fruit d'aquest rebaix, s'han pogut documentar les següents estructures²³:

- **UE 1003:** restes de paviment de llambordes de granit, situat al costat E de la façana principal. Aquest paviment es va veure afectat per la rasa UE 1011, resultant de la instal·lació de la canalització que travessa tota la zona en sentit E-O²⁴.
- **UE 1009:** tram de mur realitzat amb maó massís lligat amb morter, de 0,30 m d'amplada, que transcorre de E a O. S'adossa al mur perimetral UE 1014²⁵.
- **UE 1014:** tram de 8 m de la fonamentació d'un mur realitzat en maó massís lligat amb morter, de 0,70 m d'amplada, que transcorre de N a S. Es situa a l'extrem E de la superfície del futur porxo, i conserva un llindar de porta format per tres pedres ben escairades i parcialment rebaixades, on són visibles roderes de vehicles; una de les pedres va ser parcialment afectada per l'acció del martell hidràulic en obrir la rasa per instal·lar el sistema de drenatge de l'edifici²⁶.
- **UE 1025:** tram de 4 m de mur o envà, realitzat amb maó massís lligat amb morter, de 0,30 m d'amplada. Es situa a l'extrem O de la superfície del futur porxo, i transcorre de N a S²⁷.
- **UE 1026:** Estructura quadrada, de 0,50 m de costat, realitzada amb maó massís lligats amb morter. S'adossa al mur UE 1025²⁸.
- **UE 1028:** restes de paviment de llambordes de granit, situat al costat O de la façana principal²⁹.
- **UE 1029:** tram de 3,20 m d'un mur de maó massís lligat amb morter, que transcorre paral·lel a la paret O de la nau Oliva Artés. Presenta reparacions fetes amb formigó (**UE 1031**)³⁰.

²³ Veieu annexes, planimetria, full 5 i 6

²⁴ Veieu annexes, fotografia 23

²⁵ Veieu annexes, fotografia 24

²⁶ Veieu annexes, fotografies 25 a 30

²⁷ Veieu annexes, fotografia 31

²⁸ Veieu annexes, fotografia 31

²⁹ Veieu annexes, fotografia 32

³⁰ Veieu annexes, fotografia 33

6.1.2. Desviament de serveis

La presència dels diferents serveis en actiu que ja hem citat en l'apartat anterior, ha obligat a fer canvis a l'hora d'executar els treballs tal i com estaven previstos, doncs ha calgut realitzar diferents rases amb l'objectiu de traslladar-hi les conduccions d'aigua, electricitat, telecomunicacions, i desguassos d'aigües pluvials i fecals, que s'han anat trobant i que haurien quedat afectats per les riostes.

La rasa destinada al servei d'aigua, (rasa 2000)³¹, de 0,40 m d'amplada i 0,70 m de fondària, transcorre paral·lela a la façana de la nau, a 6 m de la mateixa; durant el procés d'excavació, a una cota de 3,43 m.s.n.m.³² La rasa destinada al servei d'electricitat (rasa 3000)³³, de 0,40 m d'amplada i 0,50 m de fondària, transcorre paral·lela a la rasa 2000, pel seu costat sud, de la qual la separa poc més d'un metre, i presenta dues arquetes; la seva forma no és totalment rectilínia, doncs ha calgut sortejar l'accés a un col·lector existent, amb un recorregut paral·lel al carrer d'Espronceda. Finalment, la rasa destinada a les conduccions d'aigües pluvials i fecals (rasa 5000)³⁴ presenta uns 0,50 m d'amplada i una fondària que va dels 1,50 als 0,70 m, agafant pendent en sentit E; es situa entre la rasa 1000 i la 2000.

*6.1.2.a. Estructures documentades*³⁵

S'han documentat les següents estructures en l'obertura de la rasa 2000:

- **UE 2003:** tram de paviment de maó massís, de 3,30 m. Presenta una reparació (**UE 2004**) realitzada en maó, pedra i morter.³⁶
- **UE 2005:** restes d'un mur o envà realitzat amb pedra i morter groguenc, que limita el paviment UE 2003 pel seu extrem NO. Es visible parcialment també a la rasa 5000.

S'han documentat les següents estructures en l'obertura de la rasa 5000:

³¹ Veieu annexes, planimetria, full 8

³² Veieu annexes, fotografies 42 i 43

³³ Veieu annexes, fotografies 45 i 46; planimetria, full 9

³⁴ Veieu annexes, fotografia 47; planimetria, full 10

³⁵ Veieu annexes, planimetria, full 12

³⁶ Veieu annexes, fotografia 44

- **UE 5003:** restes d'un mur realitzat amb maó massís i morter groguenc. És visible un petit tram de 0,50 m de llargada i 0,35 m d'amplada, que transcorren en sentit N-S.

-També s'hi ha documentat la continuació dels murs UE 1017 i UE 1019 , presents, com veurem, a la rasa 1000.

6.1.3. Excavació de riostes i pous per a pilars

Un cop rebaixada la zona afectada fins a un cota aproximada de 3,70 m.s.n.m., s'ha procedit a excavar l'entramat de riostes i pous per a pilars que ha de servir de fonamentació al porxo³⁷.

6.1.3.a. Riostes

S'han realitzat tres rases (rasa 1000) de 0,70 m d'amplada i 0,80 de fondària, que dibuixen el perímetre del nou porxo³⁸; en alguns casos, els pous per als pilars també es troben connectats mitjançant petits trams de riosta amb les mateixes característiques d'amplada i fondària. La cota màxima assolida ha estat de 2,90 m.s.n.m.

6.1.3.b. Pous per a pilars

S'han realitzat 21 pous per a pilars, distribuïts per la superfície que ocuparà el nou porxo, formant eixos de dos o tres pilars. Es tracta de pous quadrats, de 1,10 x 1,10 m, amb un fondària entre 1,50 i 1,90 m, en els quals s'ha assolit 1,80 m.s.n.m. com a cota de profunditat màxima³⁹. Per prohibició expressa de la Coordinadora de Seguretat i Riscos Laborals, no es va poder accedir a diversos pous realitzats, per la qual cosa, a l'annex fotogràfic, només apareixen aquells rebaixos on es van documentar restes d'estructura o bé on es va poder realitzar un anàlisi eficient de l'estratigrafia.

6.1.3.c. Estructures documentades

Fruit de l'obertura d'aquestes rases i pous, s'ha pogut documentar les següents d'estructures⁴⁰:

- **UE 1009:** continuació del mur homònim, ja documentat durant el rebaix inicial.

³⁷ Veieu annexes, fotografia 48; planimetria, full 7

³⁸ Veieu annexes, fotografies 49 a 53

³⁹ Veieu annexes, fotografies 55 a 67

⁴⁰ Veieu annexes, planimetria, full 12

- **UE 1015:** arqueta realitzada amb maó massís lligat amb morter. Es visible parcialment⁴¹.
- **UE 1017:** tram de mur de 2,50 m, realitzat amb maó i pedra lligats amb morter, que travessa la zona en sentit SE-NO. És visible també a la rasa 5000. Pel seu costat N transcorre una canalització de formigó contemporània⁴².
- **UE 1019:** fragment de mur de 0,70 m d'amplada, realitzat amb maó massís lligat amb morter. Pren una orientació N-S⁴³. És visible també a la rasa 5000.
- **UE 1021:** estructura formada per una arqueta quadrada de 0,95 x 0,95 m, dins la qual s'inscriu un pou circular, tot realitzat amb maó massís lligat amb ciment. La mateixa estructura presenta un mur que es projecta en direcció O⁴⁴.
- **UE 1032:** tram de 3 m d'un mur de maó massís lligat amb morter, que pren una direcció N-S. Es troba seccionat per la canalització que travessa tota la zona en sentit E-O⁴⁵. És visible també a la rasa 5000.
- **UE 1034:** arqueta quadrangular, realitzada amb maó massís lligat amb morter, que s'adossa al mur UE 1032⁴⁶.
- **UE 1036:** tram de mur de maó massís lligat amb morter, del qual són visibles uns 0,90 m de llargada, al tall del pou per a pilar núm. 16. No es va poder documentar fotogràficament.
- **UE 1039:** tram de 2 m d'un mur de maó massís lligat amb morter, que pren una direcció N-S. L'extrem sud es troba seccionat per la canalització que travessa tota la zona en sentit E-O⁴⁷.
- **UE 1042:** arqueta quadrangular realitzada amb maó massís lligat amb morter; és visible parcialment a la rasa per la riosta que uneix els pous 14 i 15.

6.2. Execució del fossat d'ascensor

S'ha realitzat un rebaix rectangular (cala 8000) de 2,50 x 7 m, al costat oest de la nau principal, destinat a allotjar un ascensor, a partir d'una estructura

⁴¹ Veieu annexes, fotografia 68

⁴² Veieu annexes, fotografia 69

⁴³ Veieu annexes, fotografia 70

⁴⁴ Veieu annexes, fotografia 71 i 72

⁴⁵ Veieu annexes, fotografia 73

⁴⁶ Veieu annexes, fotografia 74

⁴⁷ Veieu annexes, fotografia 63

formada per pilotatges i encofrat de formigó⁴⁸. En haver d'assolir una profunditat de gairebé 5 m, l'excavació s'ha dut a terme en dues fases, de les quals només s'ha controlat la primera, en afectar la segona exclusivament les sorres de platja que formen el terreny geològic. Només s'hi ha documentat les restes d'un prisma de serveis en desús que apareix a unes cotes entre els 2,50 i els 2,00 m.s.n.m., i estratigrafia molt alterada pels pilotatges i el treball d'encofrat⁴⁹.

Amb anterioritat al rebaix del fossat d'ascensor, des de la direcció de l'obra es va decidir realitzar un sondeig vora el sector afectat en un futur pel fossat. Es va rebaixar fins a 5 m respecte el nivell de circulació existent, sense que s'hi documentés cap estructura ni estratigrafia arqueològica, només restes de formigó pertanyents a algun servei subterrani inutilitzat⁵⁰.

6.3. Execució d'un rebaix per a fonamentar una escala interior

S'ha realitzat un rebaix quadrangular (cala 4000) de 5 x 5 m a l'interior de la nau, a la cantonada SE, per fonamentar una escala interior que permetrà l'accés a l'altell⁵¹. De forma general, només s'han rebaixat 0,30 m respecte el nivell de circulació, però en una de les cantonades, on s'hi havien realitzat prèviament quatre pilotatges, s'ha rebaixat un metre. No s'hi ha documentat estructures⁵².

6.4. Rases per instal·lar el nou sistema de drenatge

S'han realitzat dues rases (rases 6000 i 7000)⁵³ per connectar el drenatge perimetral del porxo amb el drenatge perimetral ja existent a l'edifici. Aquestes rases, de 0,40 m d'amplada i 0,50 m de fondària, han afectat els costats curts del rectangle que forma la superfície del porxo, doncs pel costat llarg el drenatge s'ha connectat a les conduccions per les aigües pluvials.

Només s'ha pogut controlar la rasa de l'extrem E (rasa 6000)⁵⁴, doncs la del extrem O es va fer sense estar present el tècnic arqueòleg. No s'hi ha

⁴⁸ Veieu annexes, planimetria, full 13

⁴⁹ Veieu annexes, fotografies 83 a 88

⁵⁰ Veieu annexes, fotografies 89 i 90

⁵¹ Veieu annexes, planimetria, full 14

⁵² Veieu annexes, fotografies 75 a 79

⁵³ Veieu annexes, planimetria, full 11

⁵⁴ Veieu annexes, fotografia 80

documentat cap estructura, i l'estratigrafia afectada la formen capes d'anivellament relacionades amb la urbanització del Parc Central del Poblenou.

Finalitzats tots els rebaixos necessaris per a l'obra, s'ha donat per acabada la intervenció arqueològica a la qual fa referència la present memòria el dia 31 de desembre de 2018.

7. CONCLUSIONS

En línies generals, els resultats de la intervenció arqueològica al carrer d'Espronceda 146-152, amb codi SAB 116/18, han d'ésser considerats negatius, doncs les estructures documentades es relacionen directament amb la pròpia fàbrica Oliva Artés. Tot i així, estratigràficament, s'hi han documentat restes d'activitat antròpica que es poden remuntar al segle XVII.

7.1 Evolució del sector afectat per la intervenció

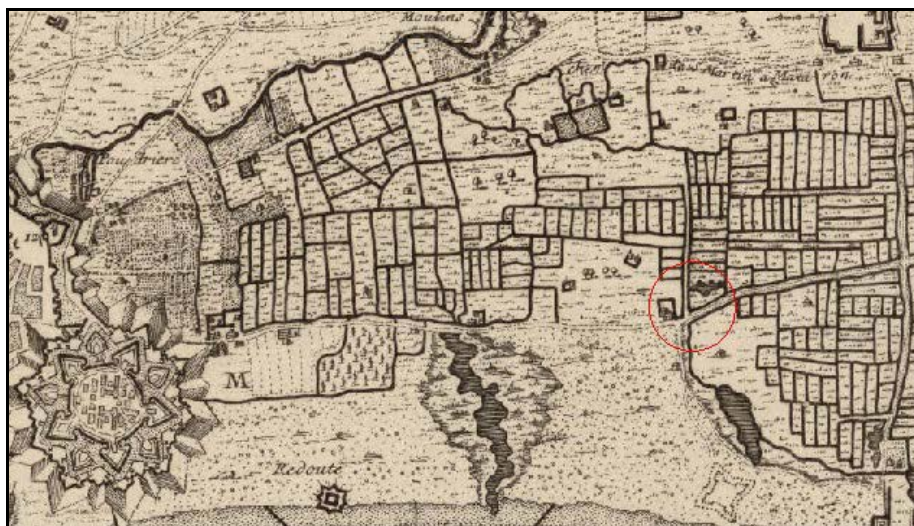
La consulta de la cartografia i el parcel·laris conservats a l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC), ens permet reconstruir el procés evolutiu del sector afectat per la present intervenció, fàcilment identificable sobre qualsevol mapa dels entorns de Barcelona al trobar-se al costat del camí ral que menava cap a Girona, el traçat del qual és seguit avui dia pel carrer de Pere IV.

La consideració de Barcelona com a plaça estratègica i l'estat de guerra constant entre la Monarquia Hispànica i el Regne de França durant bona part del segle XVII, va fer que la ciutat i el seu territori adjacent fos objecte d'acurat estudi per part dels enginyers militars d'un o altre bàndol a l'hora de plantejar la defensa o bé preparar els diferents setges que patiren els barcelonins. Per aquest motiu és força prolífica la cartografia disponible en forma de gravats, en els quals observem com la zona de la nostra intervenció era, en aquells moments, un territori amb algunes construccions, però sense urbanitzar, vora el camí ral, repartit entre camps de conreu i pastures.

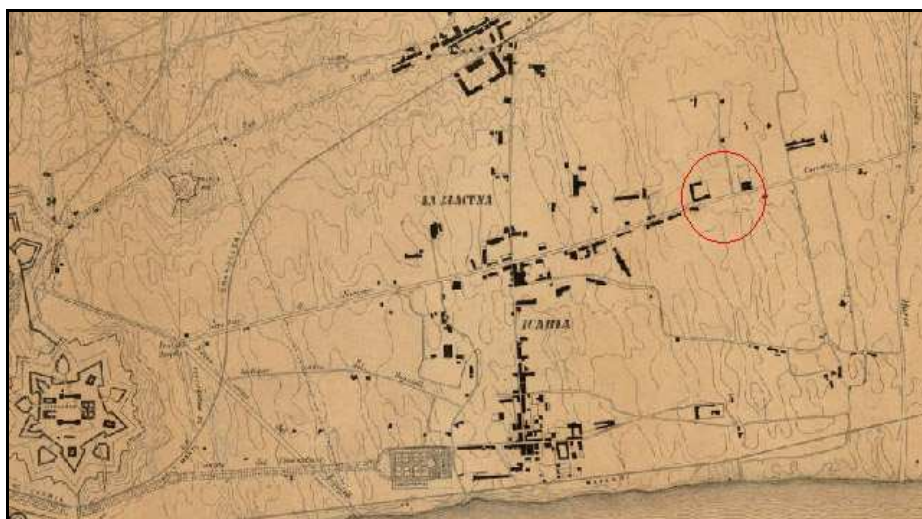
Ubicació aproximada de l'àrea intervinguda, en un plànol de l'any 1699.

La situació va canviant durant el segle XVIII, o això es sembla dependre dels plànols elaborats durant i després de la Guerra de Successió (1700-1714), en els quals ja se'ns mostra el territori pràcticament parcel·lat, tot i que encara sense cap edificació destacable.

Ubicació aproximada de l'àrea intervinguda, en un plànol de l'any 1725.

Serà la construcció de la Carretera de Mataró a partir de l'any 1763, sota projecte dels enginyers militars i seguint el recorregut de l'antic camí ral, el que provocarà un canvi definitiu en tot aquest sector; aquesta via es convertirà en la principal entrada i sortida de Barcelona cap a Girona i França, paper que mantindrà fins la urbanització de la Gran Via de les Corts Catalanes. A partir de la segona meitat del segle XIX, s'hi comencen a establir fàbriques, essent la primera i més notable la de Can Ricart, l'any 1853.

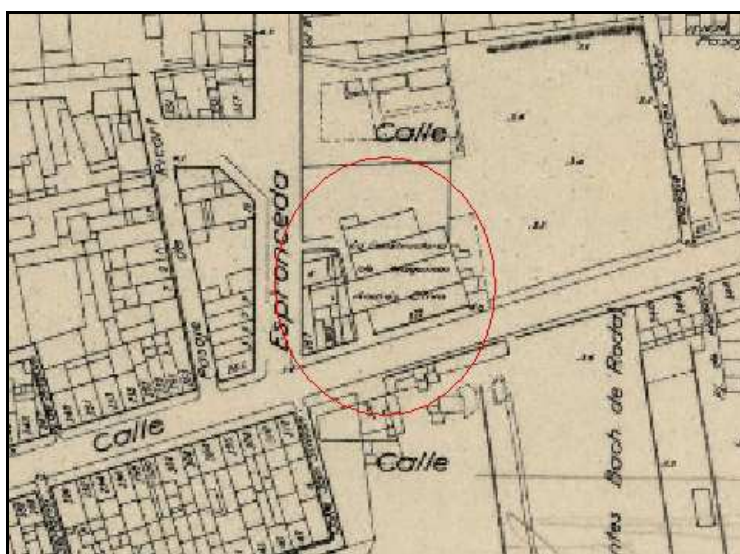
Ubicació de l'àrea intervinguda, en un plànol de l'any 1861.

Així, la Carretera de Mataró, que passarà a anomenar-se carrer de Pere IV des del 1907, es va convertir en la principal artèria industrial de Barcelona fins ben entrats els anys 60 del segle XX. La fàbrica Oliva Artés s'hi estableix durant els anys 20 del passat segle, construint els edificis que van formar el conjunt industrial a partir de l'any 1922, en una zona ocupada fins aquells moments per camps de conreu; així es desprèn d'una fotografia presa l'any 1915 i pertanyent a l'Arxiu Huerta, en la qual podem observar el tram del carrer Pere IV abans que s'hi construís la fàbrica (s'hi poden identificar l'anomenada Casa del Gurugú, situada a l'actual núm. 193 del carrer, i les instal·lacions de Can Ricart).

La finca de la fàbrica cap a l'any 1915.

El parcel·lari de la ciutat de Barcelona de l'any 1933, ens indica que la majoria d'elements ja es trobaven dempeus i en ús en aquell moment.

Ubicació de l'àrea intervinguda, en un plànol de l'any 1933, sense la nau Oest.

Segons es desprèn de la planimetria consultada, el darrer element del complex que es va construir hauria estat la nau oest, que actualment ocupa la Guàrdia Urbana, que ja es va alinear amb el traçat del carrer del Marroc. Aquesta només apareix de manera clara en els plànols realitzats a partir de l'any 1958, però la informació existent a la Oficina del Cadastre ens dona la data de 1936 com a moment de construcció de tots els elements de la parcel·la; coneixedors, fruit de consultes anteriors, que les dates de construcció proporcionades pel Cadastre poden fer referència a reformes o reconstruccions importants dins de la finca que descriuen, i no observant cap altra transformació del complex des de l'any 1933 fins el seu abandonó, és lògic pensar que la data de 1936 deu referir a la construcció de dita nau.

Ubicació de l'àrea intervinguda, en un plànol de l'any 1958, amb la nau Oest.

Des del 1936 fins el tancament definitiu de l'empresa l'any 2000, ja no es produeixen més canvis en l'estructura de la fàbrica. Els ortofotomapes realitzats a la zona entre els anys 2000 i 2008 ens mostren com, un cop abandonada la finca, es van anar eliminant progressivament les construccions que l'ocupaven; l'any 2006, en ple procés d'urbanització del Parc Central del Poblenou, ja només es conservaven la nau dels tallers i la nau oest, que són les que podem contemplar actualment.

7.2. Estructures documentades

Totes les estructures documentades en la present intervenció s'han de vincular, sense cap mena de dubte, amb el complex industrial Oliva Artés; no hi ha

evidències de l'existència d'estructures anteriors. Distingirem dos tipus d'elements: aquells que formen part estructural de la fàbrica, i aquells que es relacionen amb els serveis de la mateixa.

7.2.1. Elements estructurals de la fàbrica

El parcel·lari editat pel Servei Topogràfic de l'Ajuntament de Barcelona l'any 1933⁵⁵, en el qual es pot observar amb molt detall la distribució de les construccions que ocupaven la finca en aquell moment, ens permet identificar la **UE 1009**, **UE 1014**, **UE 1017**, **UE 1019**, **UE 1025**, **UE 1026**, **UE 1028**, **UE 1032**, **UE 1039**, **UE 2005** i **UE 5003**, com restes dels murs i envans de les edificacions que formaven el conjunt industrial⁵⁶. En tot moment parlem d'estructures realitzades amb maó massís de 30 x 15 cm, lligat amb morter, que es van alçar sobre una fonamentació de ciment i còdols; aquesta homogeneïtat tipològica ens fa pensar que totes les construccions del complex es van bastir en un mateix moment o amb poca diferència de temps entre unes i altres, entre els anys 1922 i 1933 (tret, com ja hem esmentat, la nau oest, que creiem es deuria aixecar l'any 1936).

El mateix parcel·lari de l'any 1933 ens permet identificar la ubicació dels dos paviments de llambordes documentats durant la intervenció. El situat al costat E (**UE 1003**) de l'àrea intervinguda formaria part de l'accés principal a la fàbrica pel carrer de Pere IV a través del mur perimetral (**UE 1014**), del qual també es conserven les pedres de llinda i un dels pilars que flanquejaven l'entrada. El situat al costat O (**UE 1028**) pavimentaria l'accés des del carrer d'Espronceda.

Les restes del mur **UE 1029** i la seva reparació amb formigó **UE 1031**, no s'identifiquen dins del parcel·lari, cosa que ens permet situar-los en un moment cronològic molt més recent.

7.2.2. Serveis de la fàbrica

Identifiquem com a serveis de la fàbrica les arquetes **UE 1015**, **UE 1021**, **UE 1034** i **UE 1043**. Són restes de dipòsits i pous realitzats amb maó massís, la visió dels quals es parcial. Es poden diferenciar aquelles que empen morter per lligar els maons (**UE 1015**, **UE 1034** i **UE 1043**) i les que empen ciment

⁵⁵ Veieu annexes, planimetria, full 15

⁵⁶ Veieu annexes, planimetria, fulls 16 a 18

(**UE 1021**), entenent que les primeres es deurien construir conjuntament amb el complex industrial, i les segones serien ampliacions més recents.

7.2.3. El Refugi 882

Segons la informació recollida a la memòria de la intervenció realitzada l'any 2010 sota direcció de l'arqueòleg E. Hinojo, el refugi 882 s'ubicaria al subsòl de la nau annexa que es trobava al costat O la nau de tallers, fent-se servir, un cop acabat el conflicte i fins els anys 70 del passat segle, com a magatzem subterrani; en aquesta zona s'hi ha realitzat el fossat d'ascensor però, malgrat haver-hi realitzat un rebaix de gairebé cinc metres, no s'ha documentat cap resta que es pugui vincular al refugi, només estrats d'anivellament contemporanis que es disposen sobre el terreny geològic, format per sorres de platja.

Aquest fet confirma, tal i com es va apuntar l'any 2010, que, possiblement, el refugi fou destruït durant els treballs de desenrunament posteriors a l'enderroc de la nau annexa, entre els anys 2000 i 2006.

7.3. Estratigrafia

Malgrat la visió parcial que suposa un control arqueològic sobre rebaixos en rasa, disposem de prou informació per reconstruir l'estratigrafia de la zona intervinguda, tant de l'exterior com de l'interior de la nau.

7.3.1. Exterior de la nau

L'estratigrafia a l'exterior de la nau es troba formada primerament per un seguit d'estrats (**UE 1001**, **UE 1002** i **UE 1005**) relacionats amb els anivellaments duts a terme durant el procés d'urbanització del Parc Central del Poblenou. Es situen a unes cotes entre els 4,20 m.s.n.m. (nivell de circulació actual) i els 3,90-3,70 m.s.n.m., cobrint les restes de les construccions de la fàbrica que es van enderrocar⁵⁷. No hi ha rastre d'aquest enderroc, fet que indica una neteja a consciència de la runa generada. Fora dels límits de la zona intervinguda, s'observa una capa de geotèxtil que separa de l'estratigrafia existent dels nivells de terra aportats en el moment d'urbanitzar el parc.

⁵⁷ Veieu annexes, fotografia 34

La fàbrica Oliva Artés es va construir sobre un nivell (**UE 1006**) format argiles soltes molt contaminades de carbons i escòries; la presència de ceràmiques tipus *Pickman* de la Cartuja de Sevilla, que es comencen a produir l'any 1849, i la troballa d'una moneda de 2 cèntims encunyada l'any 1878 sota el regnat d'Alfons XII, ens ajuden a situar la formació d'aquest estrat a les darreries del segle XIX. Per sota d'aquest estrat, trobem una capa d'argila de to verdós (**UE 1007**) amb presència de ceràmica blava catalana i fragments de pisa blanca que ens permeten situar-ne la formació durant el segle XVII. Abans d'arribar al terreny geològic (**UE 1038**), format per sorres soltes de platja, encara es documenta un nivell argilós (**UE 1008**) amb minúsculs fragments de ceràmica molt rodada impossibles d'identificar. Tots aquests estrats, que situarem a unes cotes entre els 3,70 i els 2,00 m.s.n.m., són retallats per les estructures de la fàbrica⁵⁸.

A les zones afectades pels treballs de desenrunament previs a la urbanització del parc, aquesta estratigrafia desapareix; en el seu lloc es documenta un potent estrat argilós vermellós i compacte (**UE 1041** al costat E⁵⁹, i **UE 1045** al costat O⁶⁰), que cobreix diverses capes d'anivellament fins arribar a les sorres que conformen el terreny geològic.

7.3.2. Interior de la nau

L'estratigrafia existent a l'interior de la nau ha pogut ésser documentada gràcies al rebaix de la cala 4000, situada a la cantonada SE de l'edifici. Sota el paviment de formigó de la nau (**UE 4001**) es visualitzen fins a tres nivells documentats a unes cotes entre els 3,90 i els 2,70 m.s.n.m.: un d'argilós groguenc (**UE 4002**) que sembla funcionar com a preparació del paviment, un d'argilós vermell compacte (**UE 4003**) i un d'argilós marró (**UE 4004**), tots ells sense cap mena de material. Per sota d'aquests apareix un nivell d'argila verda (**UE 4004**) que em assimilat a la **UE 1007** documentada a l'exterior, i on també s'ha evidenciat la presència de ceràmica del segle XVII. En aquest sector no s'ha arribat a la cota del terreny geològic.

⁵⁸ Veieu annexes, fotografies, 54 i 65

⁵⁹ Veieu annexes, fotografia 81

⁶⁰ Veieu annexes, fotografia 82

Davant totes les dades aquí exposades, considerem oportuna la presència de controls arqueològics davant la projecció i realització en el futur de possibles treballs que afectin l'antiga fàbrica Oliva Artés. La següent fase del projecte de reforma, sanejament i adequació per a nous usos culturals de l'edifici, suposa l'excavació d'un soterrani al costat occidental, que és la zona on es situaria el Refugi 882.

8. AFECTACIÓ DE L'OBRA

Tant les llambordes que formaven els paviments **UE 1003** i **UE 1028**, com les pedres del llindar de la porta, han estat numerades i desmuntades prèvia documentació, davant la voluntat de la direcció del MUHBA de restituir aquests elements en la seva ubicació original una vegada finalitzada l'obra de construcció del porxo. La resta d'estructures han estat desmuntades i eliminades parcialment després de la seva documentació, per tal d'aconseguir la cota necessària per al desenvolupament de l'obra.

8.1. Afectacions a la present intervenció

S'han evidenciat diferents afectacions en l'estratigrafia i les estructures que no consten en les memòries científiques resultants de les intervencions dels anys 2010 i 2012, per la qual cosa entenem que es van realitzar sense control arqueològic. Aquestes afectacions serien:

- La instal·lació del sistema de drenatge de l'edifici per la seva zona exterior, que va suposar l'excavació d'una rasa perimetral d'uns 0,80 m d'amplada i uns 0,50 m de fondària. El rebaix hauria afectat el paviment **UE 1003**, el paviment **UE 1028**, el mur **UE 1036** i el mur **UE 1039**, a més de l'estratigrafia existent fins a una cota de 3,50 m.s.n.m.
- La instal·lació d'una conducció per recollir els aigües pluvials procedents de la teulada de l'edifici, que va suposar l'excavació d'una rasa d'uns 1,30 m d'amplada i 0,60 de fondària. El rebaix va afectar el paviment **UE 1003**, el mur **UE 1009**, el mur **UE 1014** i una de les pedres que formen la llinda, el mur **UE 1036** i el mur **UE 1039**, a més de l'estratigrafia existent fins a una cota de 3,30 m.s.n.m.
- La instal·lació dels serveis d'electricitat, aigua i telecomunicacions per a l'edifici, les conduccions dels quals es trobaven sota el sauló que forma el nivell de circulació, sense protecció i sense evidències de rasa.
- El rebaix general de l'interior de la nau, que explicaria l'absència de l'estrat **UE 1006**, de finals del segle XIX, sobre el qual considerem s'haurien construït les estructures de la fàbrica.

- Rebaixos al sector O i al sector E de la nau. En el cas del sector O, aquests rebaixos poden arribar fins els 4 o 5 m de fondària, havent eliminat tota l'estratigrafia i possibles estructures existents.

Les afectacions més antigues són, probablement, els rebaixos als sectors E i O de la nau, que es deuen vincular al procés de desenrunament i anivellament de la zona per a la posterior urbanització del Parc Central del Poblenou entre els anys 2006 i 2008, doncs ja a la memòria de la intervenció de l'any 2010 es fa referència a la més que possible desaparició del Refugi 882 fruit d'aquests rebaixos⁶¹.

Tant la instal·lació del sistema de drenatge com la instal·lació de la conducció per recollir els aigües pluvials de l'edifici es deurien dur a terme durant la primera fase de rehabilitació, en la qual cal inscriure la intervenció de l'any 2012. La lectura de la memòria científica d'aquesta intervenció deixa palès que part dels rebaixos ja estaven fets abans de l'arribada del tècnic arqueòleg, i que el control arqueològic es va limitar, i de manera parcial, a les rases per instal·lar els sistema de drenatge de l'interior de la nau⁶²; les rases exteriors es deurien fer més tard, i sense comunicar-ho al Servei d'Arqueologia de Barcelona. Pel que fa al serveis d'aigua, electricitat i telecomunicacions, es deurien instal·lar poc abans de la primera inauguració de la nau com a seu del MUHBA, el mes de març de 2015..

Sobre el possible rebaix de l'interior de la nau, la memòria de la intervenció de l'any 2012 ens confirma que abans de l'arribada del tècnic arqueòleg, s'hi va realitzar un rebaix d'uns 0,80 m per retirar *terres contaminades*, potser referint-se a la **UE 1006**⁶³.

⁶¹ HINOJO GARCIA, E. (2010): *Memòria de la intervenció arqueològica al Carrer d'Espronceda, 146-152. Oliva Artés. Refugi núm. 882. Barcelona*. Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya. p. 25

⁶² RIO CARRA, M. (2012): *Memòria de la intervenció arqueològica al Carrer d'Espronceda 146-152. Antiga Fàbrica Oliva Artés. Barcelona*. Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya. p. 22.

⁶³ RIO CARRA, M. (2012). p. 19.

8.BIBLIOGRAFIA

- **AAVV. (1982)**- *Actes del I congrés d'història del Pla de Barcelona, celebrat al Institut Municipal d'Història. El Pla de Barcelona i seva història.*
- **ALBERCH I FUGUERAS et alii. (1999)**- "Sant Andreu i Sant Martí" a *Els Barris de Barcelona*, Vol IV, Ed. Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- **BASSEGODA I VILAGRASSA, G. (2003)**- *Informe sobre l'immoble del carrer de Pere IV, núm. 273, i carrer d'Espronceda núm. 148-150. Tallers Oliva Artés.* Inèdit.
- **DE LA VEGA, J. (1993)**- *El primers batecs històrics de Sant Martí de provençals: aproximació als orígens.* Barcelona.
- **HINOJO GARCIA, E. (2010)**- *Memòria de la intervenció arqueològica al carrer d'Espronceda, 146-152. Oliva Artés. Refugi núm. 882. Barcelona.* Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya.
- **RIO CARRA, M. (2012)**- *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al carrer d'Espronceda, 146-152. Antiga Fàbrica Oliva Artés. Districte de Sant Martí. Barcelona.* Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya.
- **YOUNG, A. (1993)**- *Viatge a Catalunya, 1787.* Garsineu Edicions. Tremp.

Planimetria consultada i emprada:

- **Gianola, J. (1699)**- *Plano de Barcelona ocupada por las Armas de Francia el dia 12 de junio y defendida asta el 3 de agosto de año 1697... / D. Juan Gianola ing. del. ; Fran. Gazan sculp.* Cartoteca Digital de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Registre: RM-167327.

- **Beurain, J. (1725)**- *Plan de Barcelone, du fort de Mont louy, et leurs environs, ville capitale de la Catalogne*. Cartoteca Digital de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Registre: RM-290640.
- **Cerdà, I. (1861)**- *Plano de Barcelona y sus alrededores: a S.M. la Reyna/ I. Cerdà; grab. Por Leopoldo Rovira y D.; lit. Vazquez*. Cartoteca Digital de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Registre: RM-267961.
- **Ajuntament de Barcelona (1933)**- *Barcelona, Escala 1:5000 / Servicio Topográfico del Ayuntamiento. Hoja C1*. Cartoteca Digital de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Registre: RM-99141.
- **Ajuntament de Barcelona (1958)**- *Plano de la ciudad de Barcelona :10.000 / Plano dibujado y editado por el Servicio Técnico del Plano de la Ciudad*. Cartoteca Digital de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Registre: RM-84463.
- **ICGC**- Ortofotomapes dels anys 2000, 2003, 2004, 2006 i 2008. Aplicació VISSIR v3,26. Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

ANNEXES

- **Documentació administrativa**
- **Documentació fotogràfica**
- **Documentació planimètrica**
- **Fitxes estratigràfiques**
- **Inventari del material**

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva realitzada al carrer d'Espronceda, 146-152. Antiga Fàbrica Oliva Artés. Barcelona.

Documentació administrativa

Expedient 437 K121 NB 2018-1-22596 d'autorització d'una intervenció arqueològica preventiva a: carrer Espronceda 146-152, de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

1. La Direcció General del Patrimoni Cultural va autoritzar a l'Institut de Cultura de Barcelona i al Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de Barcelona la realització d'una intervenció d'excavació arqueològica preventiva a: carrer d'Espronceda, 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés) de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció d'Emiliano Hinojo García (CODEX, S.L) del 25 de maig al 7 de juny de 2010, per tal de localitzar un refugi de la Guerra Civil Espanyola documentat sota els fonaments de l'edifici, i la seva excavació i documentació exhaustiva.
2. En data 1 d'agost de 2012 (registre d'entrada núm. 001262/0401E) els senyors Joan Campos Havidich, Director Tècnic Adjunt Edificació (BIMSA) i Josep Pujades i Cavalleria responsable d'intervencions arqueològiques del Servei d'Arqueologia- ICUB de l'Ajuntament de Barcelona, actuant per autorització de signatura del Director de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Ajuntament de Barcelona, van presentar una sol·licitud d'intervenció arqueològica preventiva a l'antiga fàbrica Oliva Artés (carrer Espronceda, 146-152 de Barcelona) Barcelonès, sota la direcció de l'arqueòleg Lluís Juan González, de l'empresa ATICS, del 6 al 17 d'agost de 2012, autorització que va ser concedida i prorrogada del 3 al 7 de setembre de 2012.

Fets

1. En data 14 de setembre de 2018 (registre núm.0390/2816/2018) els senyors Raimon Salvat Devesa, director tècnic d'Edificació de Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA, i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, han presentat una sol·licitud d'intervenció arqueològica de control i excavació al carrer Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés) de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González (Arqueòlegs.Cat, SL) del 26 de setembre al 31 d'octubre de 2018.
2. En data 19 de setembre de 2018 l'arqueòloga territorial va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
3. En data 20 de setembre de 2018 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte de reforma, sanejament i adequació per a nous usos culturals a l'antiga nau Oliva Artés. Fase 3: ampliació espai d'exposició i porxo.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).

3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: carrer Espronceda 146-152 (Barcelona, Barcelonès).
Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals, S.A.
Direcció de la intervenció: Lluís Joan González (Arqueòlegs.Cat, S.L).
Activitat autoritzada: control i excavació.
Termini de realització: 26 de setembre al 31 d'octubre de 2018.
Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant la consellera de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010
La directora,

M. Àngels Torras Ripoll
Barcelona, 21 de setembre de 2018

Doc.original signat per:
CPISR-1 MARIA ANGELS
TORRAS RIPOLL 26/09/2018

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0PWNSTRNWZ63ETIGTJ489F79O7E5LI6V

Data creació còpia:
03/10/2018
Data caducitat còpia:
03/10/2021
Pàgina 2 de 2

Expedient 437 K121 NB 2018-2-22928 d'autorització d'una intervenció arqueològica preventiva a: Carrer Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés), Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

En data 14 de setembre de 2018 (registre núm.0390/2816/2018) els senyors Raimon Salvat Devesa, director tècnic d'Edificació de Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA, i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, van presentar una sol·licitud d'intervenció arqueològica de control i excavació al carrer Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés) de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González (Arqueòlegs.Cat, SL) del 26 de setembre al 31 d'octubre de 2018, que fou resolta favorablement.

Fets

1. En data 2 de novembre de 2018 (registre núm.0390/3237/2018) els senyors Raimon Salvat Devesa, director tècnic d'Edificació de Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, han presentat una sol·licitud de pròrroga d'intervenció arqueològica al Carrer Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés) de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Lluís Joan González (Arqueòlegs.Cat,SL) del 5 al 23 de novembre de 2018.
2. En data 9 de novembre de 2018 l'arqueòloga territorial va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada. Atès que la data sol·licitada d'inici ja ha estat excedida i atès el que disposa l'article 15.3 del Decret 78/2002, sobre el termini de vint dies per resoldre les sol·licituds, les noves dates proposades són del 12 de novembre al 30 de novembre de 2018.
3. En data 9 de novembre de 2018 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte de reforma, sanejament i adequació per a nous usos culturals a l'antiga nau Oliva Artés. Fase 3: ampliació espai d'exposició i porxo.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: Carrer Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés) de Barcelona (Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA.

Direcció de la intervenció: Lluís Joan González (Arqueòlegs.Cat, SL)

Activitat autoritzada: control i excavació.

Termini de realització: del 12 de novembre al 30 de novembre de 2018.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant la consellera de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

La directora,

M. Àngels Torras Ripoll
Barcelona, 9 de novembre de 2018

Doc. original signat per:
CPISR-1 MARIA ANGELS
TORRAS RIPOLL 14/11/2018

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

0HKJ2ELSQ5P51V4J5AUP8RCY37R3BOBX

Data creació còpia:
16/11/2018
Data caducitat còpia:
16/11/2021
Pàgina 2 de 2

Expedient 437 K121 NB 2018-3-23032 d'autorització d'una intervenció arqueològica preventiva a: c. Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés), de Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

1. En data 14 de setembre de 2018 (registre núm. 0390/2816/2018) els senyors Raimon Salvat Devesa, director tècnic d'Edificació de Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA, i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, van presentar una sol·licitud d'intervenció arqueològica de control i excavació al carrer Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés) de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Lluís Joan González (Arqueòlegs.Cat, SL) del 26 de setembre al 31 d'octubre de 2018, que fou resolta favorablement i prorrogada posteriorment del 5 al 23 de novembre de 2018.

Fets

1. En data 23 de novembre de 2018 (registre núm.0390/3452/2018) els senyors Raimon Salvat Devesa, director tècnic d'Edificació de Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA i Carles Vicente Guitart, director de Memòria, Història i Patrimoni de l'ICUB, presentat una sol·licitud de pròrroga d'intervenció arqueològica al c. Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés) de Barcelona, Barcelonès, sota la direcció de Lluís Joan González (Arqueòlegs.Cat, SL) del 3 al 14 de desembre de 2018.
2. En data 26 de novembre de 2018 l'arqueòloga territorial va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada. Atès que la data sol·licitada d'inici ja ha estat excedida i atès el que disposa l'article 15.3 del Decret 78/2002, sobre el termini de vint dies per resoldre les sol·licituds, la data proposada per començar els treballs és del 3 de desembre al 14 de desembre de 2018.
3. En data 26 de novembre de 2018 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte de reforma, sanejament i adequació per a nous usos culturals a l'antiga nau Oliva Artés. Fase 3: ampliació espai d'exposició i porxo.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Plaça Salvador Seguí, 1-9
08001 Barcelona
Telèfon 933 63 28 70

1

DEPARTAMENT DE CULTURA

Doc.original signat per:
CPISR-1 MARIA ANGELS
TORRAS RIPOLL 27/11/2018

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

01MFQL7LOHQDCFKNIUCEIWP1RRPG0P69

Data creació còpia:
03/12/2018
Data caducitat còpia:
03/12/2021
Pàgina 1 de 2

Resolució

Per tot això, **resolc**:

1. **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: Carrer Espronceda 146-152 (antiga fàbrica Oliva Artés),(Barcelona Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals, S.A.

Direcció de la intervenció: Lluís Joan González (Arqueòlegs Cat, S.L)

Activitat autoritzada: control i excavació.

Termini de realització: del 3 de desembre al 14 de desembre de 2018.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. **Notificar** aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant la consellera de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

La directora,

M. Àngels Torras Ripoll
Barcelona, 26 de novembre de 2018

Doc.original signat per:
CPISR-1 MARIA ANGELS
TORRAS RIPOLL 27/11/2018

Document electrònic garantit amb signatura electrònica. Podeu verificar la integritat d'aquest document a l'adreça web csv.gencat.cat

Original electrònic / Còpia autèntica

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

01MFQL7LOHQDCFKNIUCEIWP1RRPG0P69

Data creació còpia:
03/12/2018
Data caducitat còpia:
03/12/2021
Pàgina 2 de 2

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva realitzada al carrer d'Espronceda, 146-152. Antiga Fàbrica Oliva Artés. Barcelona.

Documentació fotogràfica

Fotografia núm. 1: exterior de la nau a l'inici de la intervenció

Fotografia núm. 2: plantejament dels rebaixos

Fotografia núm. 3: plantejament dels rebaixos

Fotografia núm. 4: plantejament dels rebaixos

Fotografia núm. 5: plantejament dels rebaixos

Fotografia núm. 6: inici del rebaix general sobre l'àrea del porxo

Fotografia núm. 7: aparició de la UE 1003

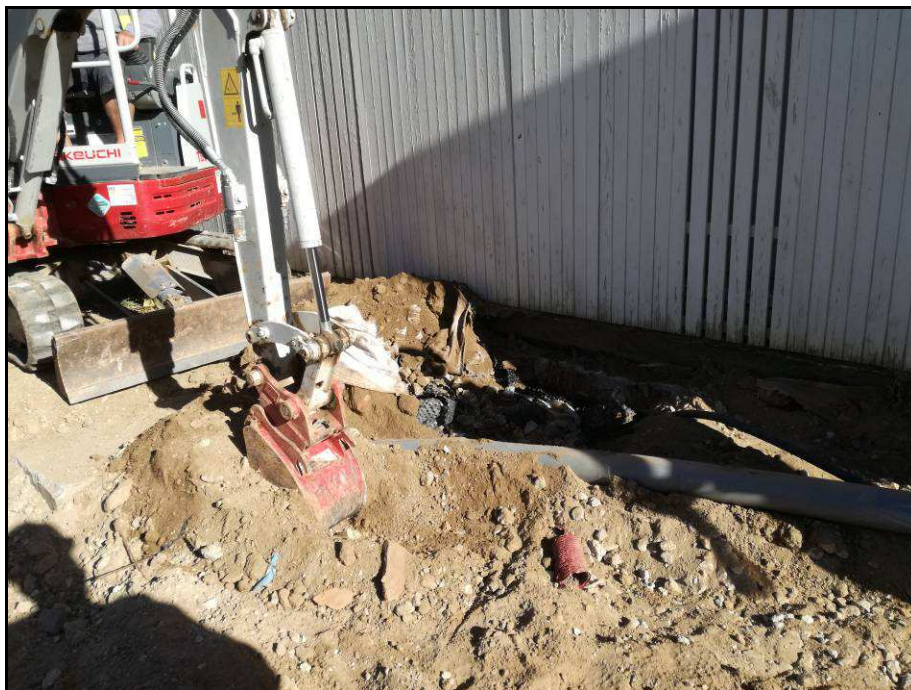
Fotografia núm. 8: execució del rebaix general sobre l'àrea del porxo

Fotografia núm. 9: execució del rebaix general sobre l'àrea del porxo

Fotografia núm. 10: execució del rebaix general sobre l'àrea del porxo

Fotografia núm. 11: execució del rebaix general sobre l'àrea del porxo

Fotografia núm. 12: aparició de la UE 1028

Fotografia núm. 13: execució del rebaix general sobre l'àrea del porxo

Fotografia núm. 14: rebaix general sobre l'àrea del porxo un cop finalitzat

Fotografia núm. 15: rebaix general sobre l'àrea del porxo un cop finalitzat

Fotografia núm. 16: arquetes per als serveis que afecten l'àrea del porxo

Fotografia núm. 17: serveis que afecten l'àrea del porxo

Fotografia núm. 18: serveis que afecten l'àrea del porxo

Fotografia núm. 19: arqueta de registre de la conducció d'aigües pluvials

Fotografia núm. 20: arqueta de registre de la conducció d'aigües pluvials

Fotografia núm. 21: arqueta de registre de la conducció d'aigües pluvials

Fotografia núm. 22: farciment de graves de la rasa perimetral per al drenatge

Fotografia núm. 23: paviment UE 1003, afectat per la rasa UE 1011

Fotografia núm. 24: mur UE 1009

Fotografia núm. 25: restes del mur UE 1014

Fotografia núm. 26: roderes a la pedra de llinda existent al mur UE 1014

Fotografia núm. 27: base del pilar que flanquejava la porta d'accés al recinte pel carrer de Pere IV

Fotografia núm. 28: pilar de la porta d'accés conservat

Fotografia núm. 29: pedra de llinda afectada per l'obertura de la rasa perimetral per al drenatge de l'edifici

Fotografia núm. 30: pedra de llinda afectada per l'obertura de la rasa perimetral per al drenatge de l'edifici

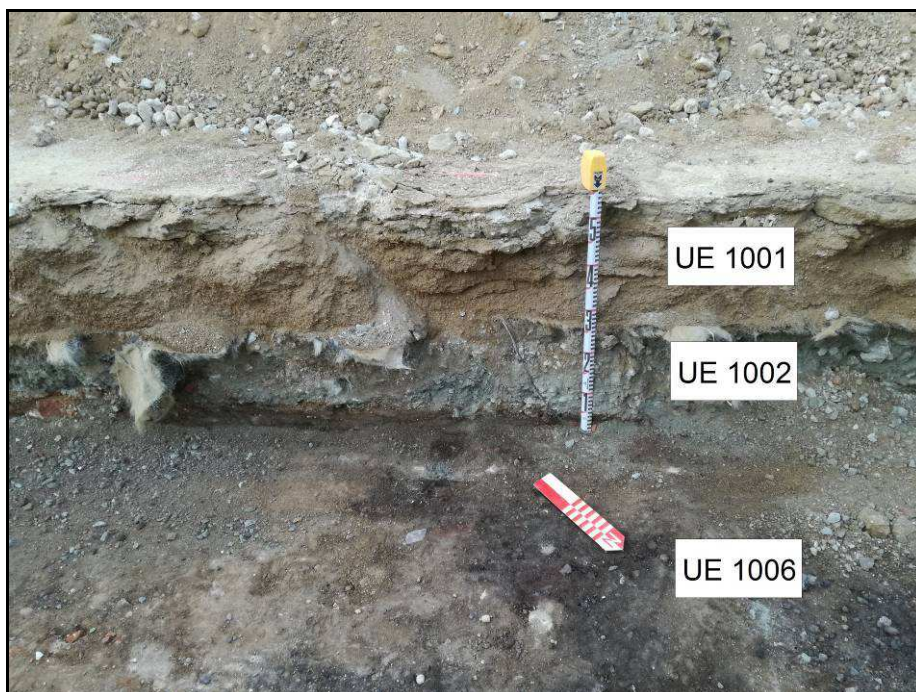
Fotografia núm. 31: mur UE 1025 i base de pilar UE 1026

Fotografia núm. 32: paviment UE 1028

Fotografia núm. 33: mur UE 1029 i reparació UE 1031

Fotografia núm. 34: estratigrafia al rebaix general

Fotografia núm. 35: numeració de les llambordes del paviment UE 1003

Fotografia núm. 36: numeració de les pedres de llinda del mur UE 1014

Fotografia núm. 37: numeració de les llambordes del paviment UE 1028

Fotografia núm. 38: desmuntatge del paviment UE 1003

Fotografia núm. 39: desmuntatge de les pedres de llinda

Fotografia núm. 40: emmagatzematge de les llambordes

Fotografia núm. 41: emmagatzematge de les pedres de llinda

Fotografia núm. 42: obertura de la rasa 2000

Fotografia núm. 43: rasa 2000

Fotografia núm. 44: mur UE 2005 i paviment UE 2003

Fotografia núm. 45: rasa 3000

Fotografia núm. 46: rasa 3000

Fotografia núm. 47: rasa 5000

Fotografia núm. 48: plantejament de l'entramat de riostes i pous per a pilars

Fotografia núm. 49: obertura de rases per riostes i pous (rasa 1000)

Fotografia núm. 50: obertura de rases per riostes i pous (rasa 1000)

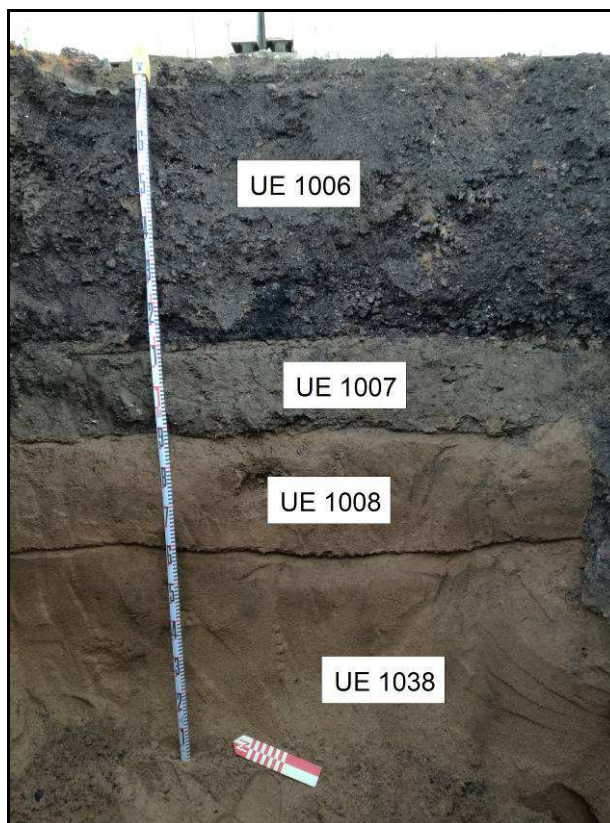
Fotografia núm. 51: obertura de rases per riostes i pous (rasa 1000)

Fotografia núm. 52: obertura de rases per riostes i pous (rasa 1000)

Fotografia núm. 53: obertura de rases per riostes i pous (rasa 1000)

Fotografia núm. 54: Estratigrafia a la rasa 1000

Fotografia núm. 55: pou 1, amb restes del mur UE 1014

Fotografia núm. 56: pou 2, amb restes del mur UE 1014

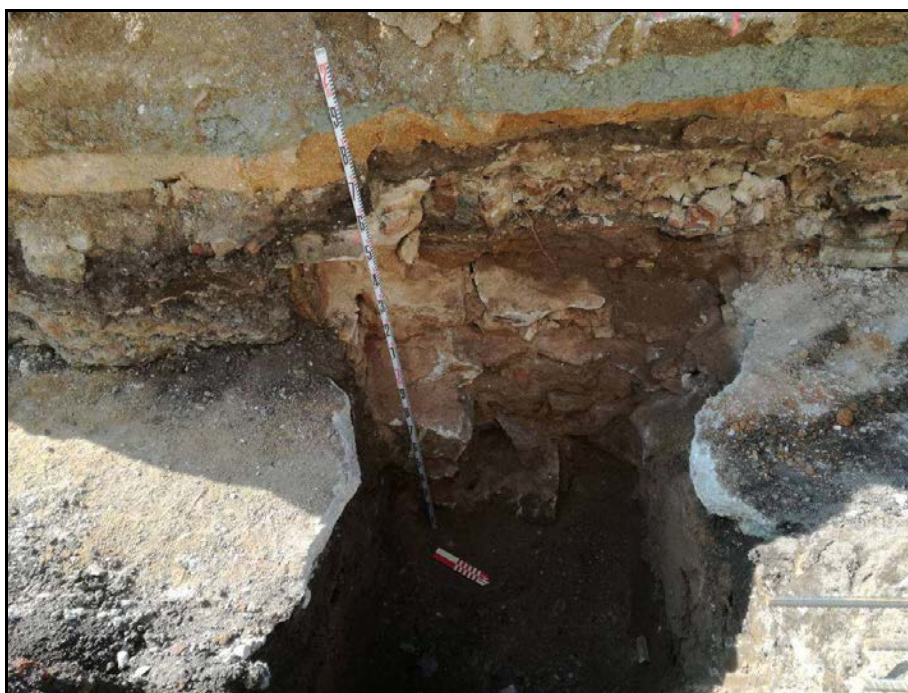
Fotografia núm. 57: pou 4, amb restes del mur UE 1009

Fotografia núm. 58: pou 5, amb restes del mur UE 1009 i l'arqueta UE 1034

Fotografia núm. 59: pou 6, amb restes del mur UE 1032 i la canalització d'aigües pluvials

Fotografia núm. 60: pou 7, amb restes del mur UE 1017

Fotografia núm. 61: pou 8, amb restes de la canalització d' aigües pluvials

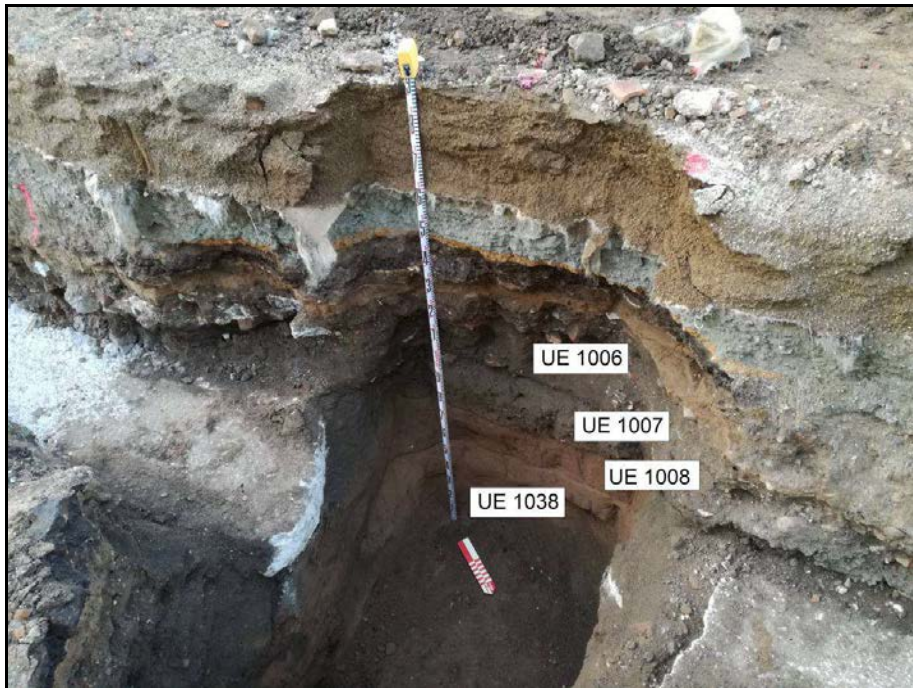
Fotografia núm. 62: pou 10, amb restes de la canalització d' aigües pluvials

Fotografia núm. 63: pou 11, amb restes del mur UE 1039 i de la canalització d'aigües pluvials

Fotografia núm. 64: pou 12, amb restes del mur UE 1009 i de la canalització d'aigües pluvials

Fotografia núm. 65: pou 14, estratigrafia anterior al segle XX

Fotografia núm. 66: pous 17, 18, 19 i 20

Fotografia núm. 67: pou 21, amb col·lector contemporani i restes de l'arqueta UE 1021

Fotografia núm. 68: arqueta UE 1015

Fotografia núm. 69: mur UE 1017 i tub de formigó

Fotografia núm. 70: mur UE 1019

Fotografia núm. 71: arqueta UE 1021

Fotografia núm. 72: arqueta UE 1021

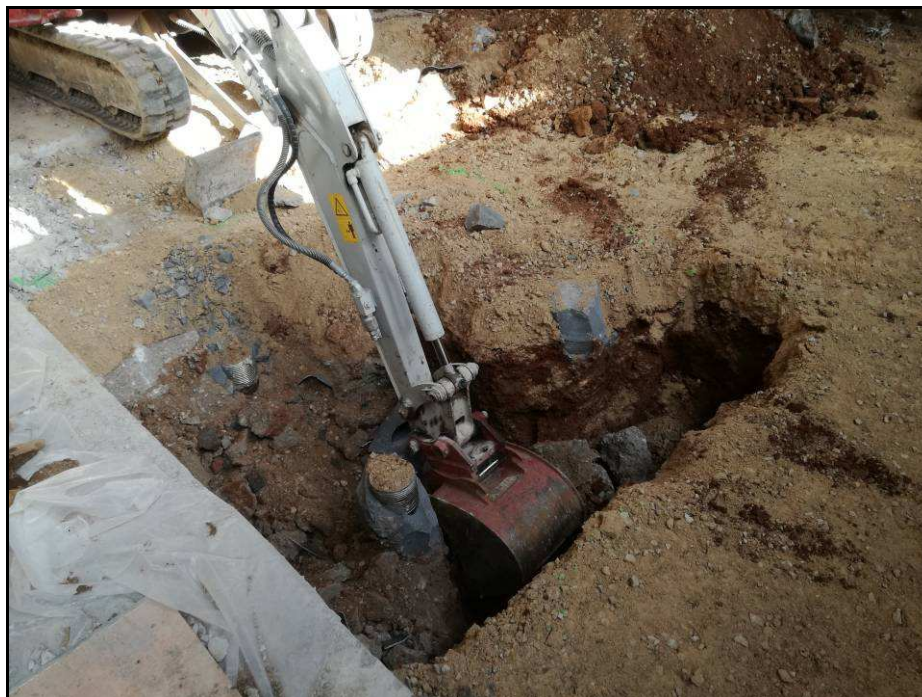
Fotografia núm. 73: restes del mur UE 1032

Fotografia núm. 74: restes de l'arqueta UE 1034

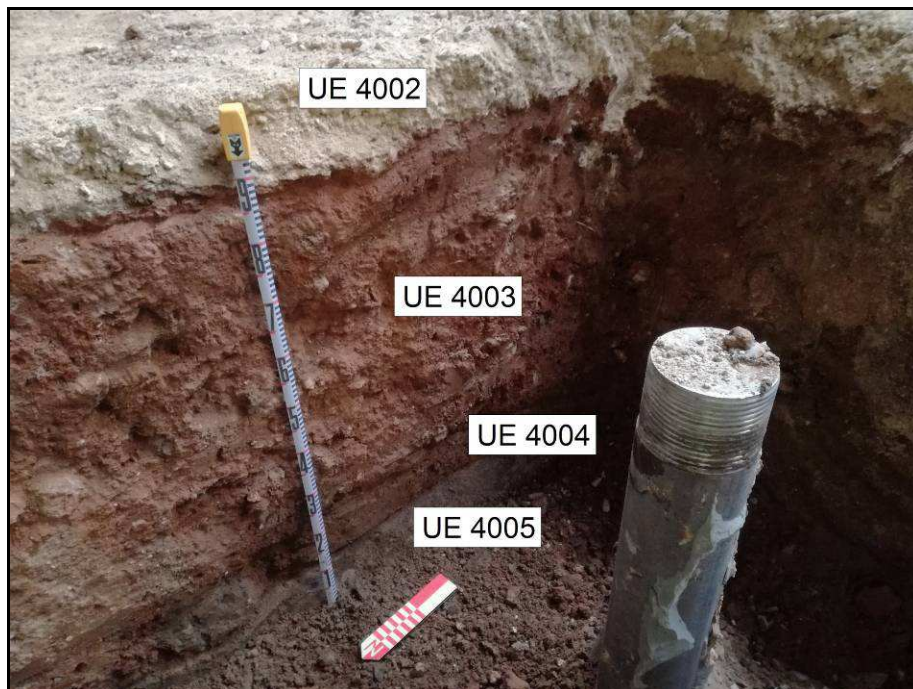
Fotografia núm. 75: obertura de la cala 4000

Fotografia núm. 76: rebaix de la cala 4000

Fotografia núm. 77: rebaix de la cala 4000

Fotografia núm. 78: estratigrafia de la cala 4000

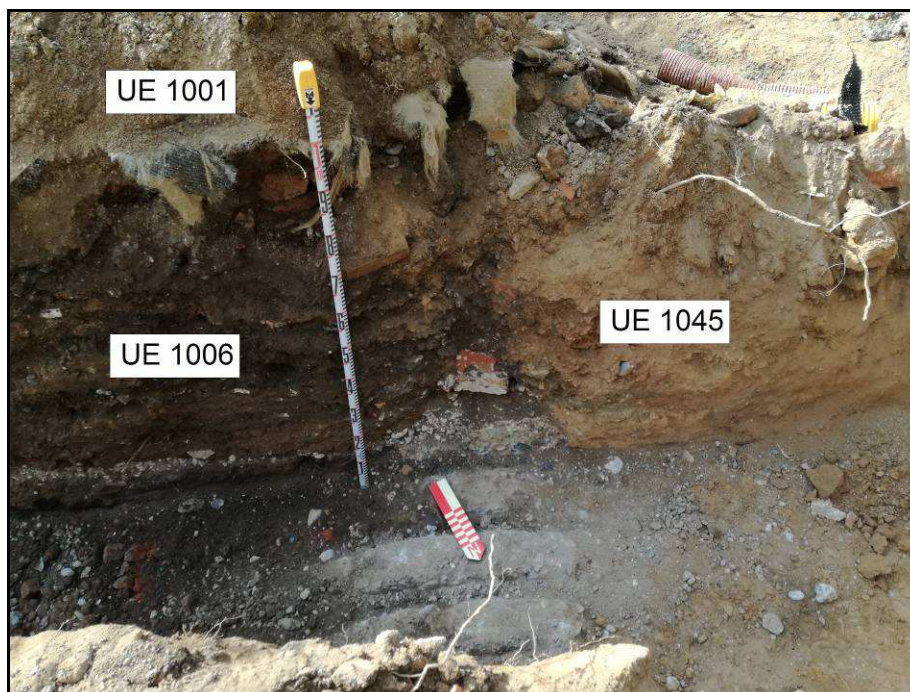
Fotografia núm. 79: cala 4000 un cop finalitzada

Fotografia núm. 80: rasa 6000

Fotografia núm. 81: Afectació a l'estratigrafia del costat E. UE 1041

Fotografia núm. 82: Afectació a l'estratigrafia del costat O. UE 1045

Fotografia núm. 83: Estructura del fossat d'ascensor abans d'iniciar el rebaix

Fotografia núm. 84: Rebaix del fossat d'ascensor

Fotografia núm. 85: Rebaix del fossat d'ascensor

Fotografia núm. 86: Prisma de connexions documentat al fossat d'ascensor

Fotografia núm. 87: Final de la primera fase del rebaix

Fotografia núm. 88: Final de la primera fase del rebaix

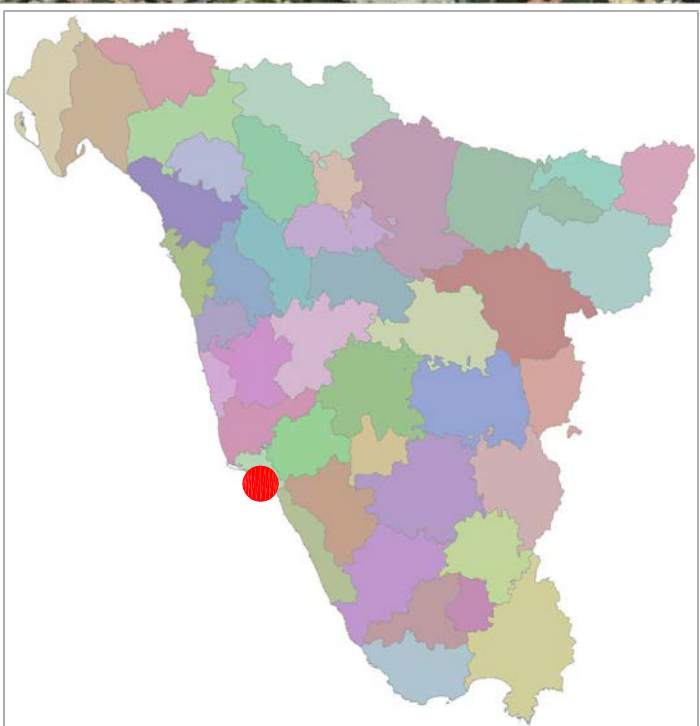
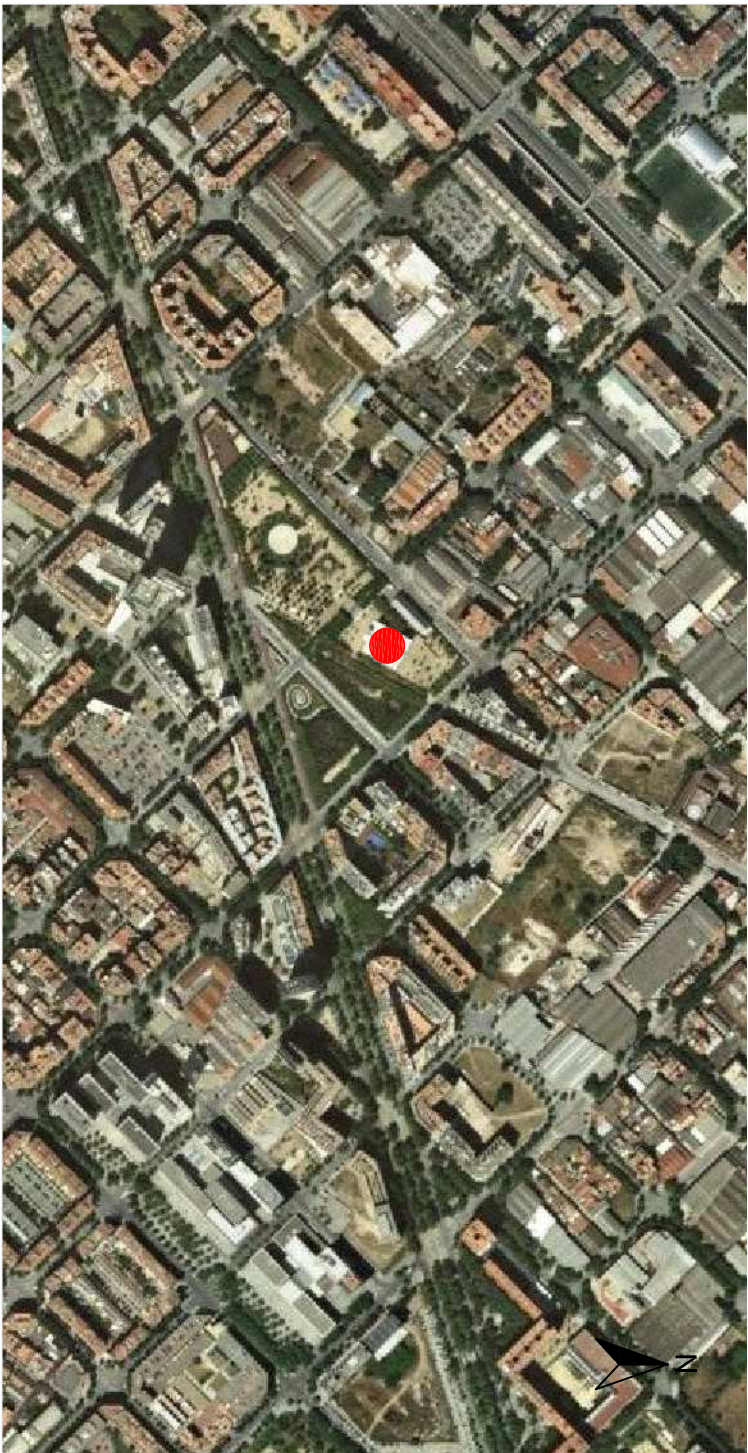
Fotografia núm. 89: Estratigrafia contemporània vora el fossat d'ascensor

Fotografia núm. 90: Estratigrafia contemporània vora el fossat d'ascensor

Documentació planimètrica

LOCALITZACIÓ GEOGRÀFICA

INTERVENCIÓ: Carrer d'Espronceda 146-152
(Antiga Fabrica Oliva Artes)
CODI SAB: 1167/8

MUNICIPI: Barcelona

COMARCA: El Barcelonès

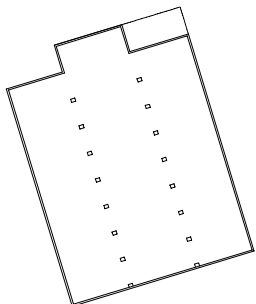

ARQUEOLÒGICAT.SL

Disseny: A. Moreno, D. Sàler
Elaboració: U. Juan
Dades cartogràfiques: Institut Cartogràfic de Catalunya

Carrer del Marroc

Carrer d'Espronceda

Carrer de Bac de Roda

Carrer de Cristobal de Moura

Avinguda Diagonal

Carrer del Peregrí

ARQUEOLÒGICS CATSL

INTERVENCIÓ:
MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER D'ESPONCEDA, 146-152, ANTIGA FÀBRICA OLIVA ARTES,
BARCELONA (EL BARCELONÈS), CODI SAIA: 116118 .

ARQUEÒLOGUE DIRECTOR:
LLUÍS JOAN

PLANNING TEAM:
LLUÍS JOAN

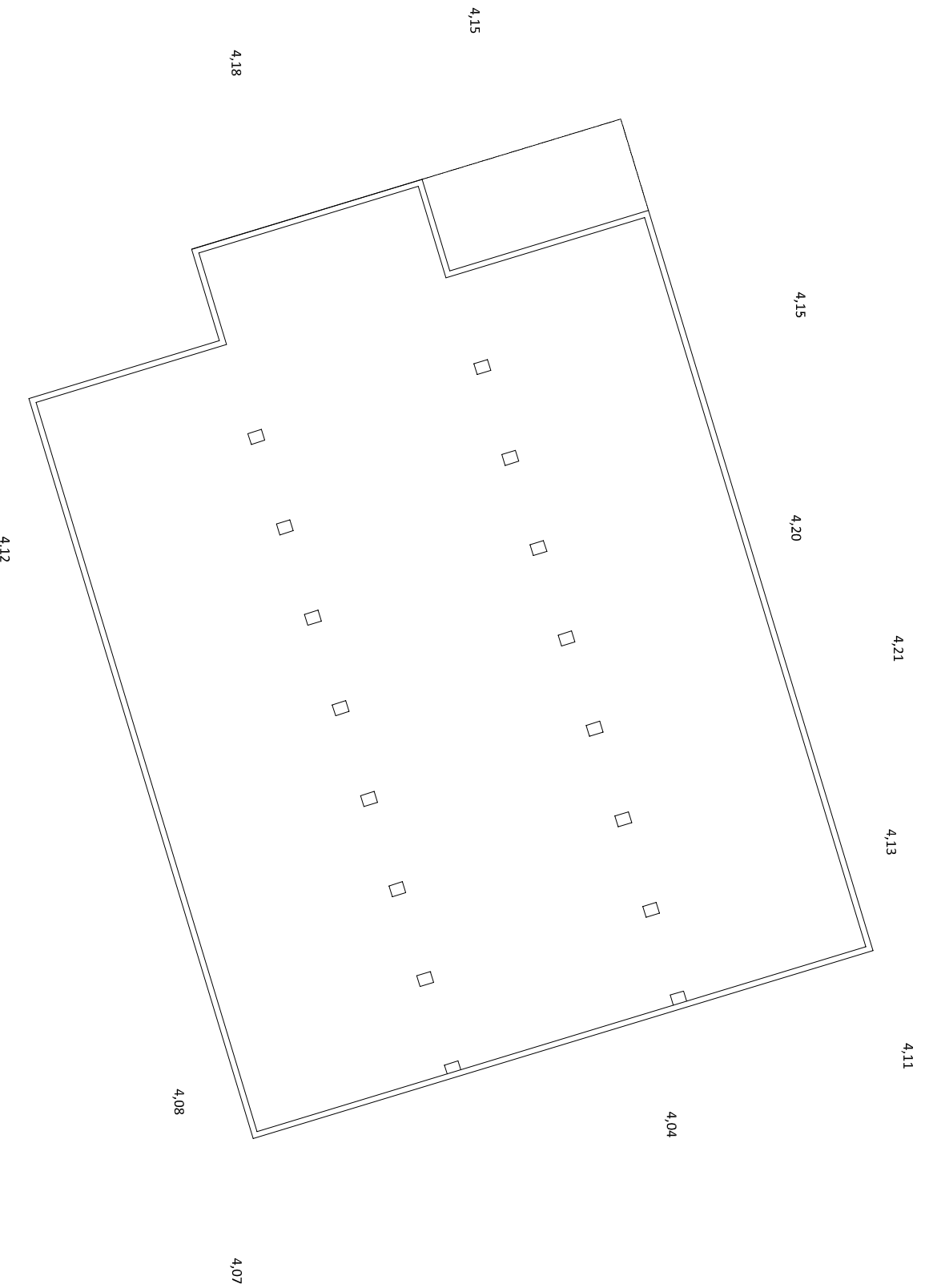
ESCALA: MÀQUINA GRÀFICA CADASTRE:
1:1000
Original digital

NOTA:
Ubicació de la Nau Oliva Artes.

DATA:
OCTUBRE 2018

FOLI:
2

ARQUEOLÒGIC DE CATALUNYA

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPORNCEDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES, BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI S.A.B. 116118.

ANALITZADOR DIRECTOR:
LLUIS JOAN

PUBLICADOR:
LLUIS JOAN

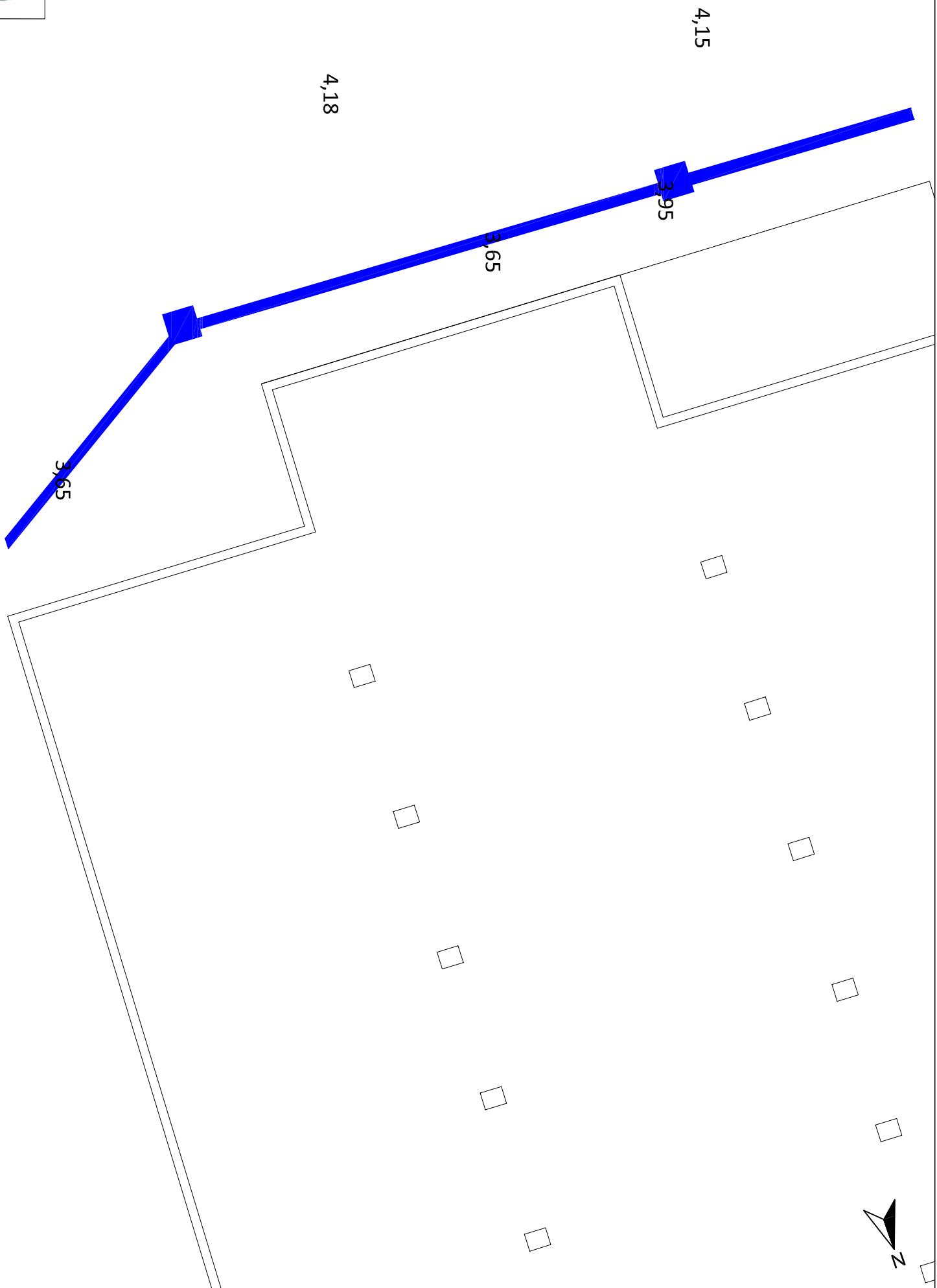
ESCALA: 1:400
Original digitalitzat

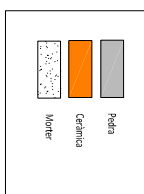
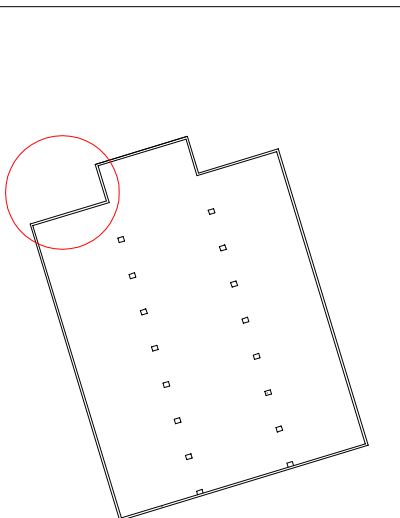

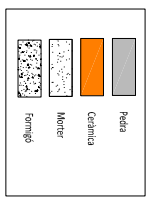
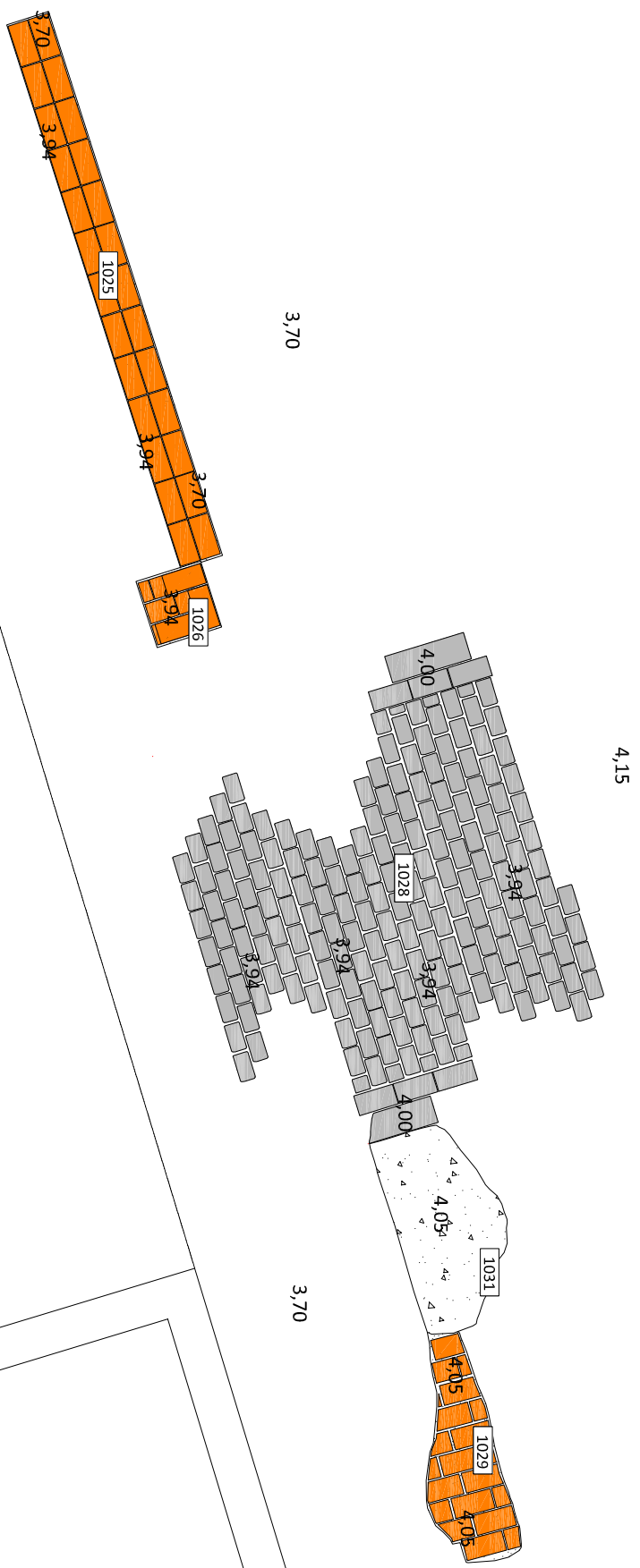
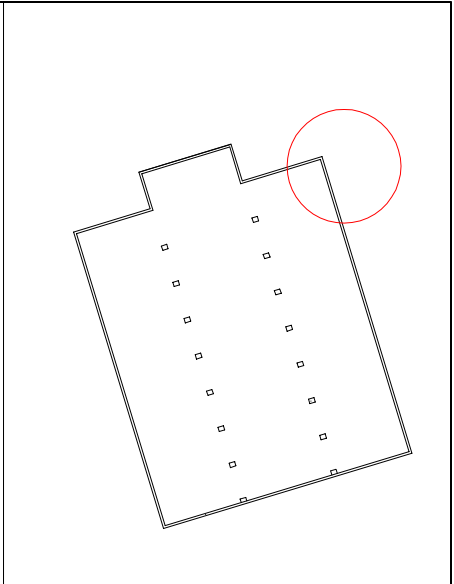
TITOL:
Àrea Intervinguda.

DATA:
OCTUBRE 2018

FOLI:
3

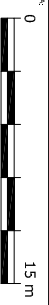

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPROFUNDIDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES, BARCELONA (EL BARCELONÈS), CODI SIBAR: 116118.

ANALITZADOR DIRECTOR:
LUIS JOAN

PLANEJADOR:
LUIS JOAN

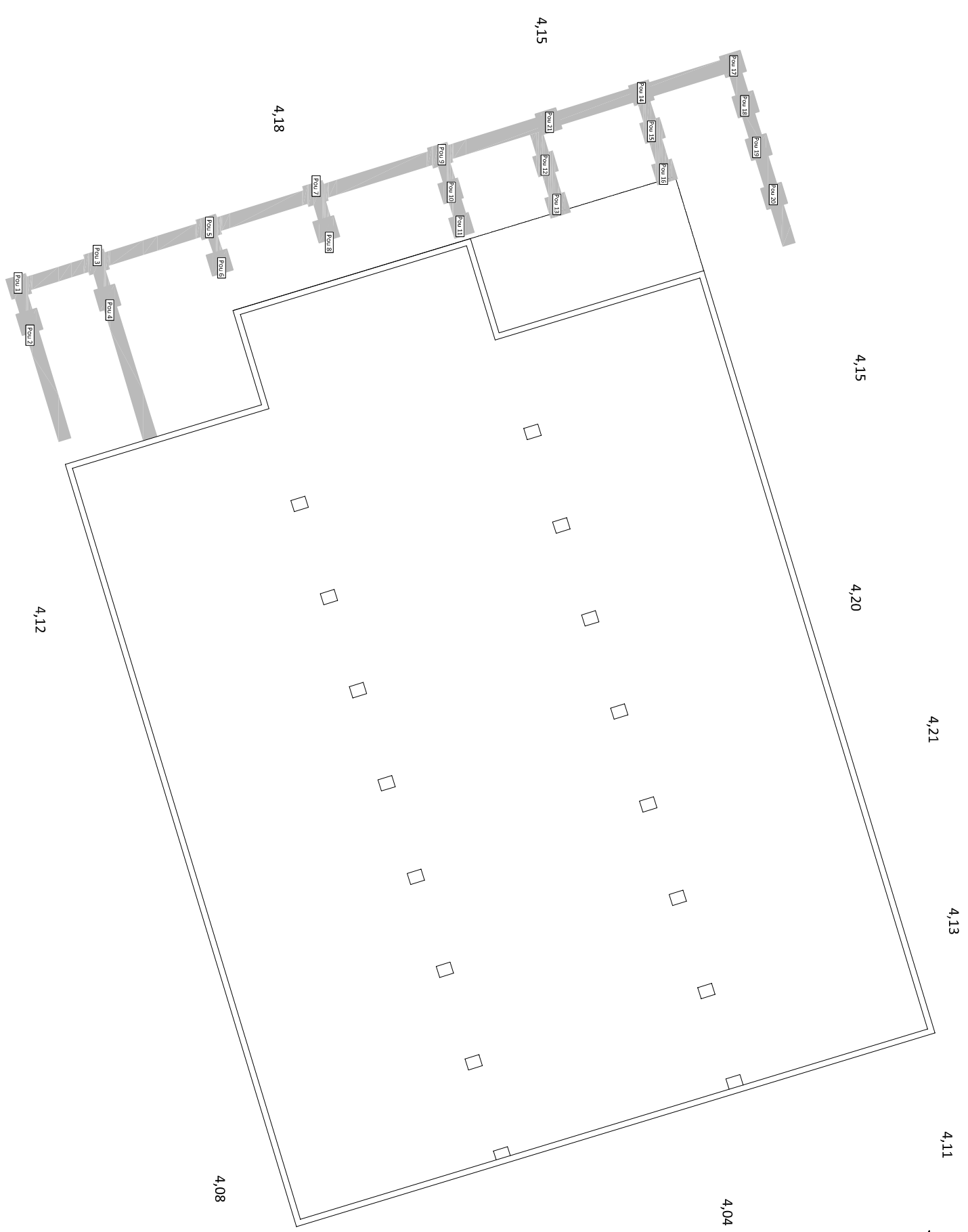
ESCALA: 1:300
Original: 1:300

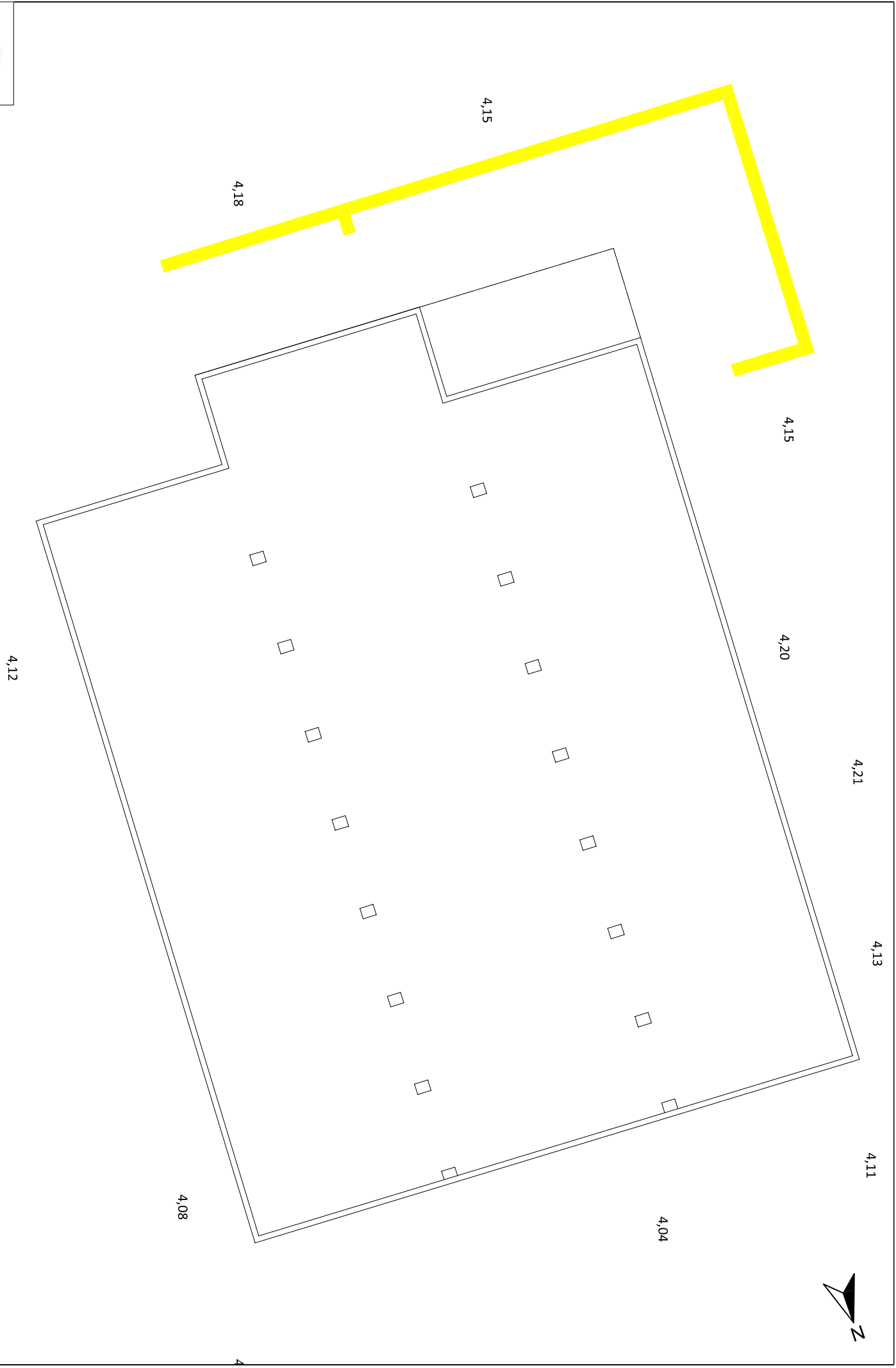

TITOLAR:
Rústies i s'encapsats.

DATA:
OCTUBRE 2018

FOLI:
7

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPRONCEDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES, BARCELONA (EL BARCELONÈS), CODI SVA: 116118.

ARQUEÒLOG DE DIRECCIÓ: LLUIS JOAN

PUNTERIA: LLUIS JOAN

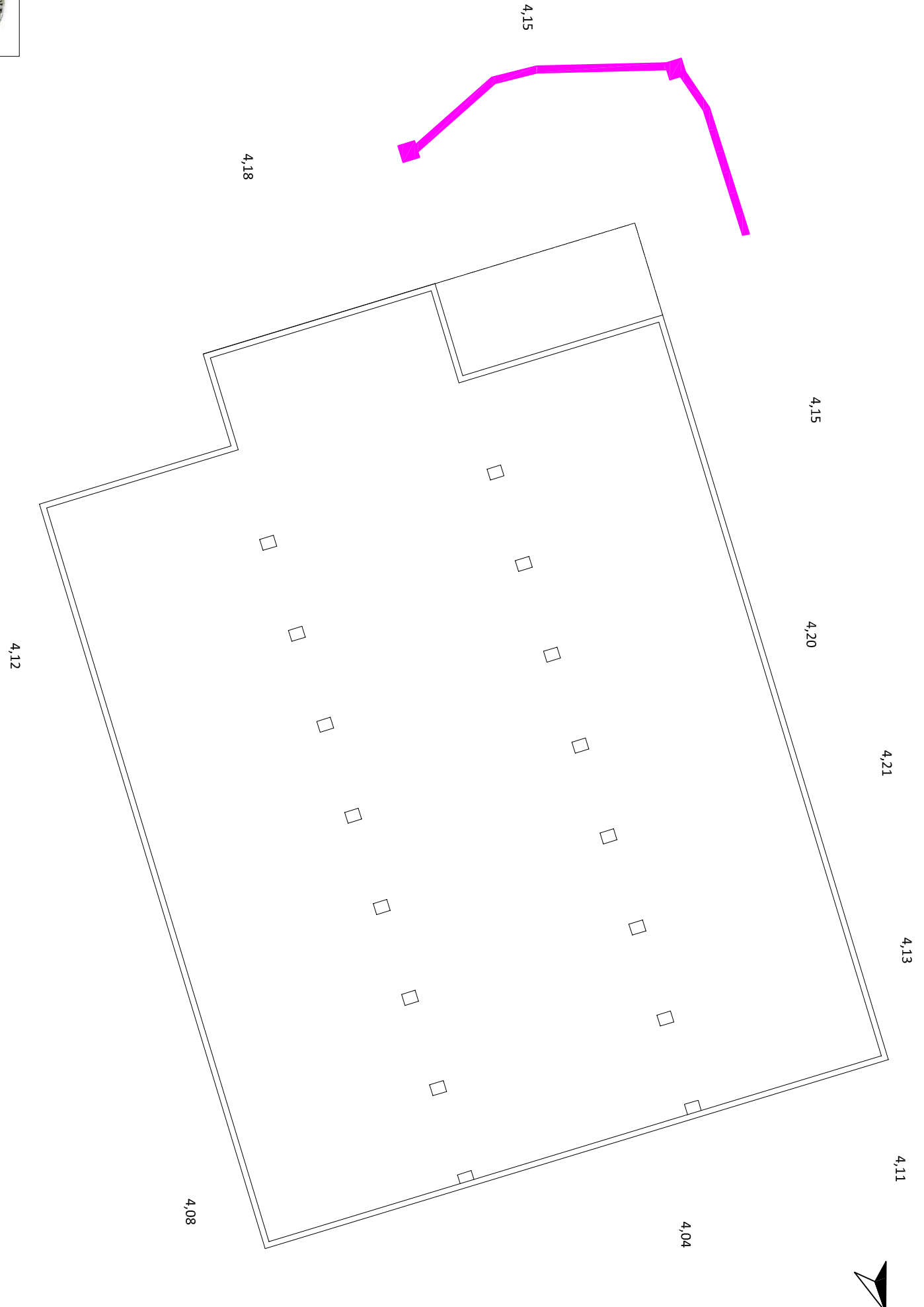
ESCALA: 1:300 (originalitat)

TÍTOL: Rasa per la desviació del servei d'electricitat.

DATA: OCTUBRE 2018

FOLI: 9

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPORNCEDA, 146-152 ANTIGA FÀBRICA OLIVA ARTÈS, BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI SVAE: 116118.

ARQUEOLÒGICAT ARQUEOLÒGICAT ARQUEOLÒGICAT

LLUIS JOAN

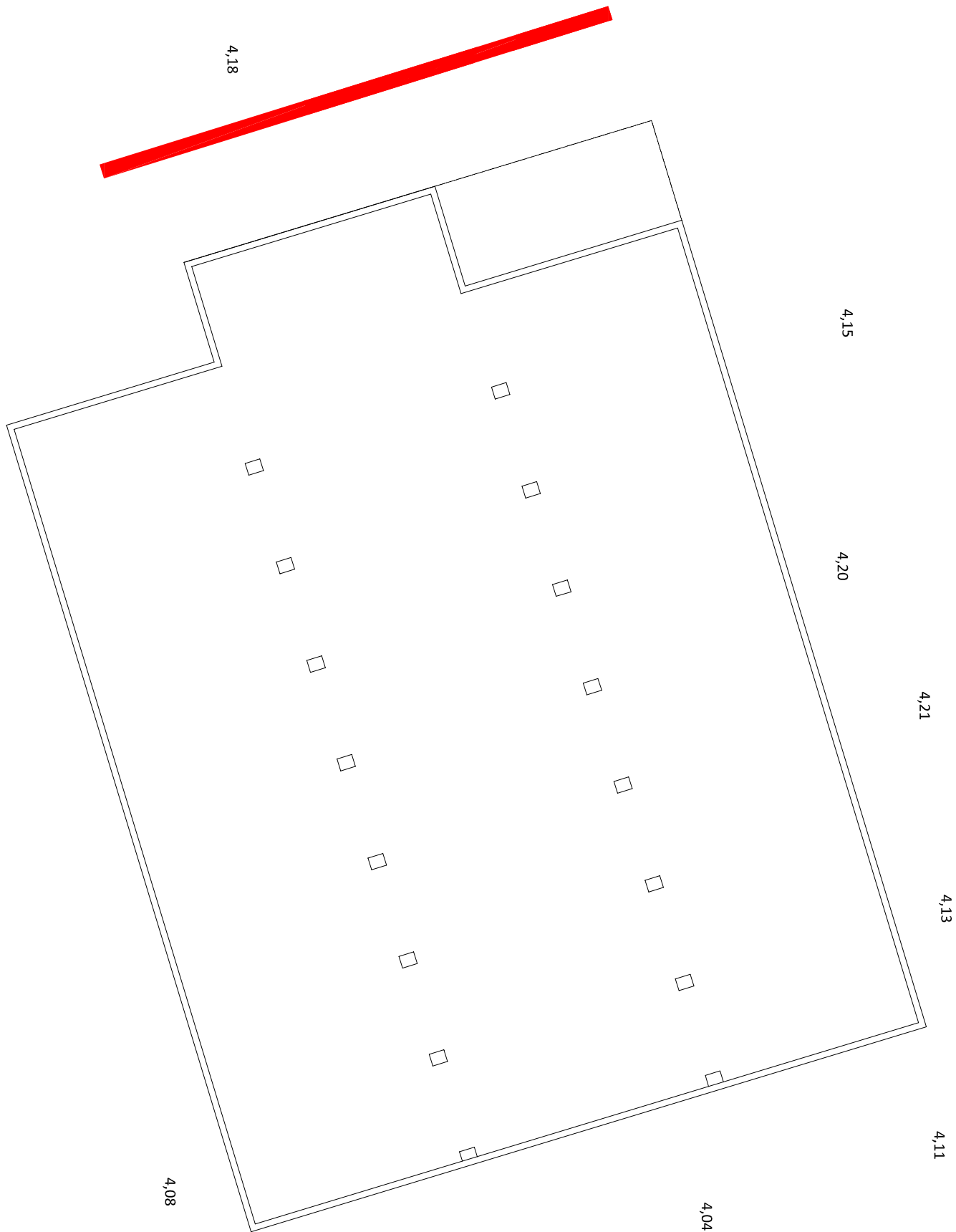
1:300

Rasa per la desviació del servei d'aigües pluvials i fecals

OCTUBRE 2018

10

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER DESPRONCEDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES, BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI SVA: 116118

ARQUEÒLOG DIRECTOR:
LLUIS JOAN

PLANEJADOR:
LLUIS JOAN

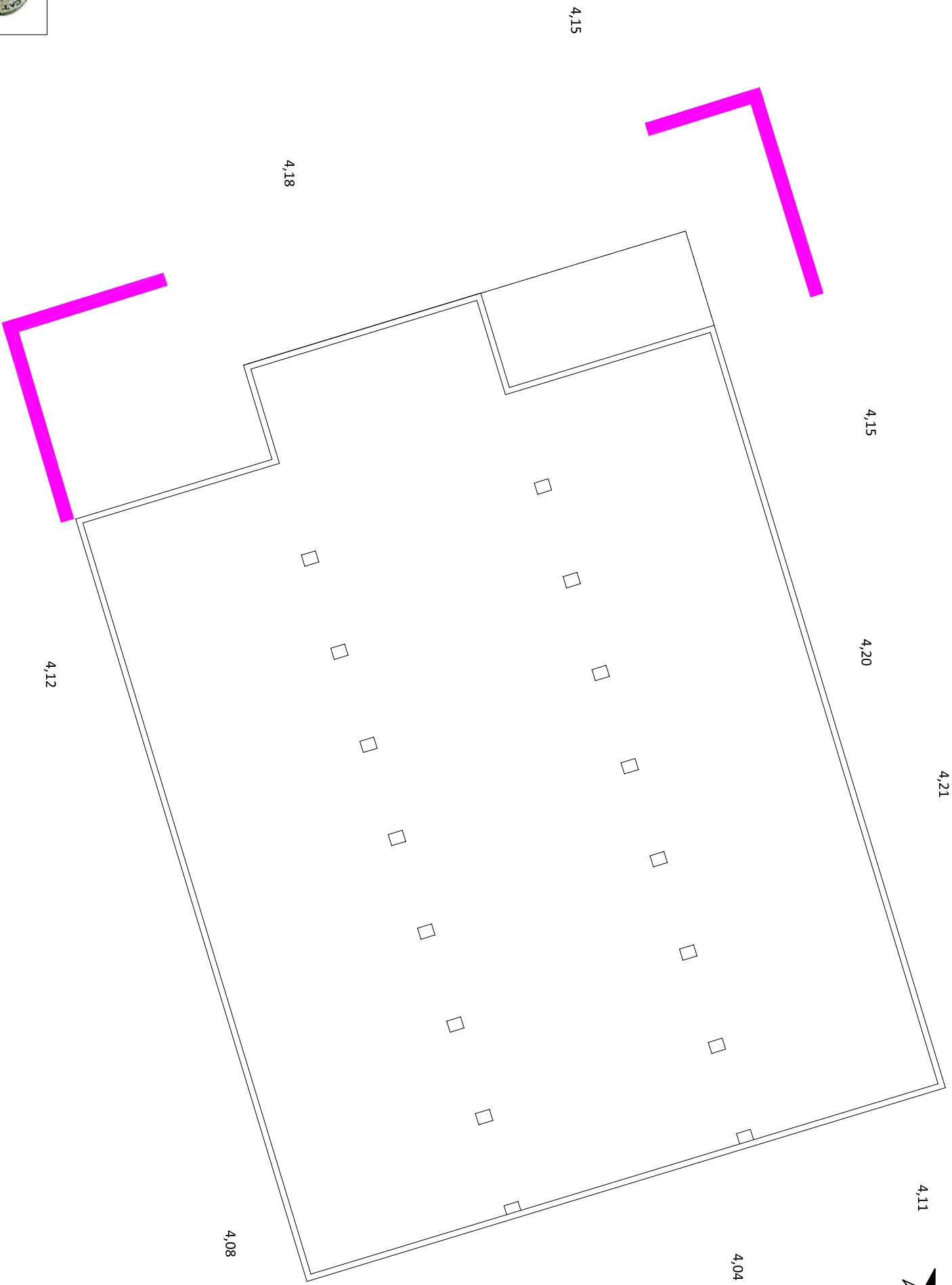
ESCALA NUMÈRICA I GRÀFICA:
Original: 1:300

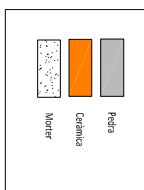

TÍTOL:
Rasa per al nou servei de drenatge.

DATA:
DESEMBRE 2018

FOLI:
11

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPRONGEDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES, BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI SIBER: 116118.

ARQUEÒLOG DIRECTOR:

LLUIS JOAN

PLANEJADOR:

LLUIS JOAN

ESCALA: NUMÈRIC: 1:300
Gràfic: 1:1000

NOBRE:

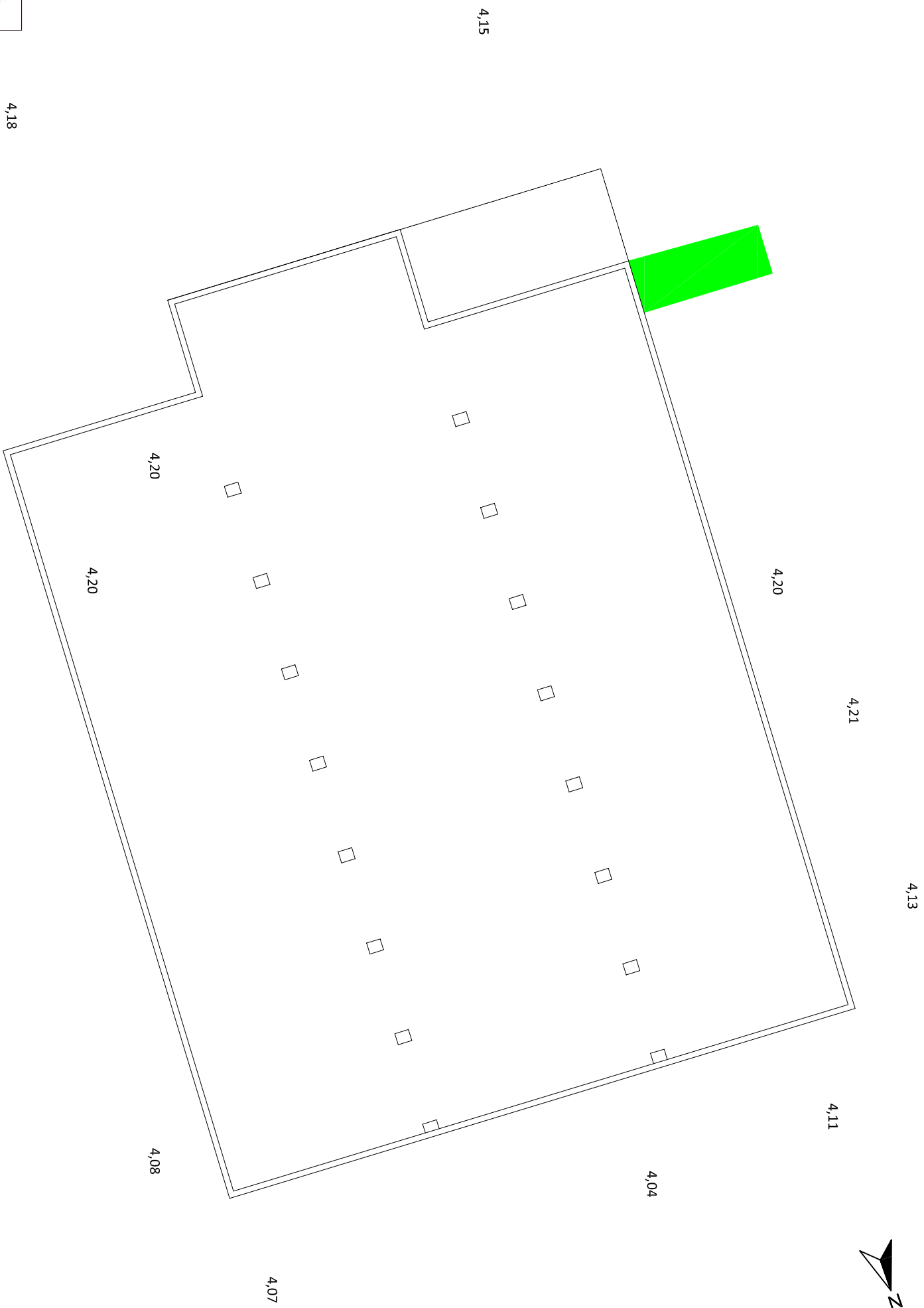
Fossal d'ascensor.

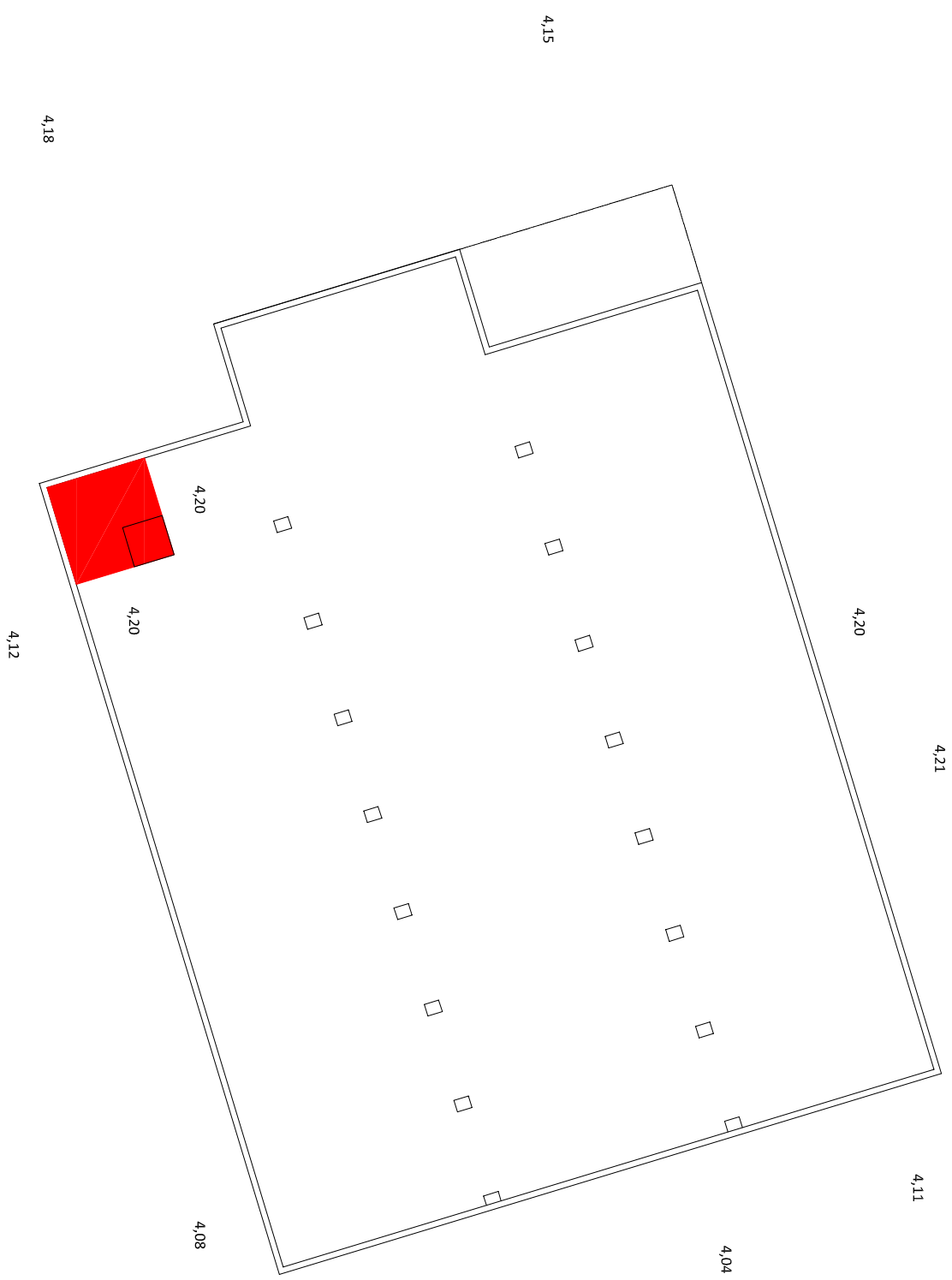
DATA:

DESEMBRE 2018

FOLI:

13

ARQUEOLÒGIC I HISTÒRIC DE CATALUNYA

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPROFUNDIDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES, BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI SIBR: 116118.

ARQUEÒLEG DIRECTOR:
LLUIS JOAN

PLANNING TIME:
LLUIS JOAN

ESCALA NUMÈRICA I GRÀFICA:
1:400
Original: 1:400

NOM:
Cala 4000.

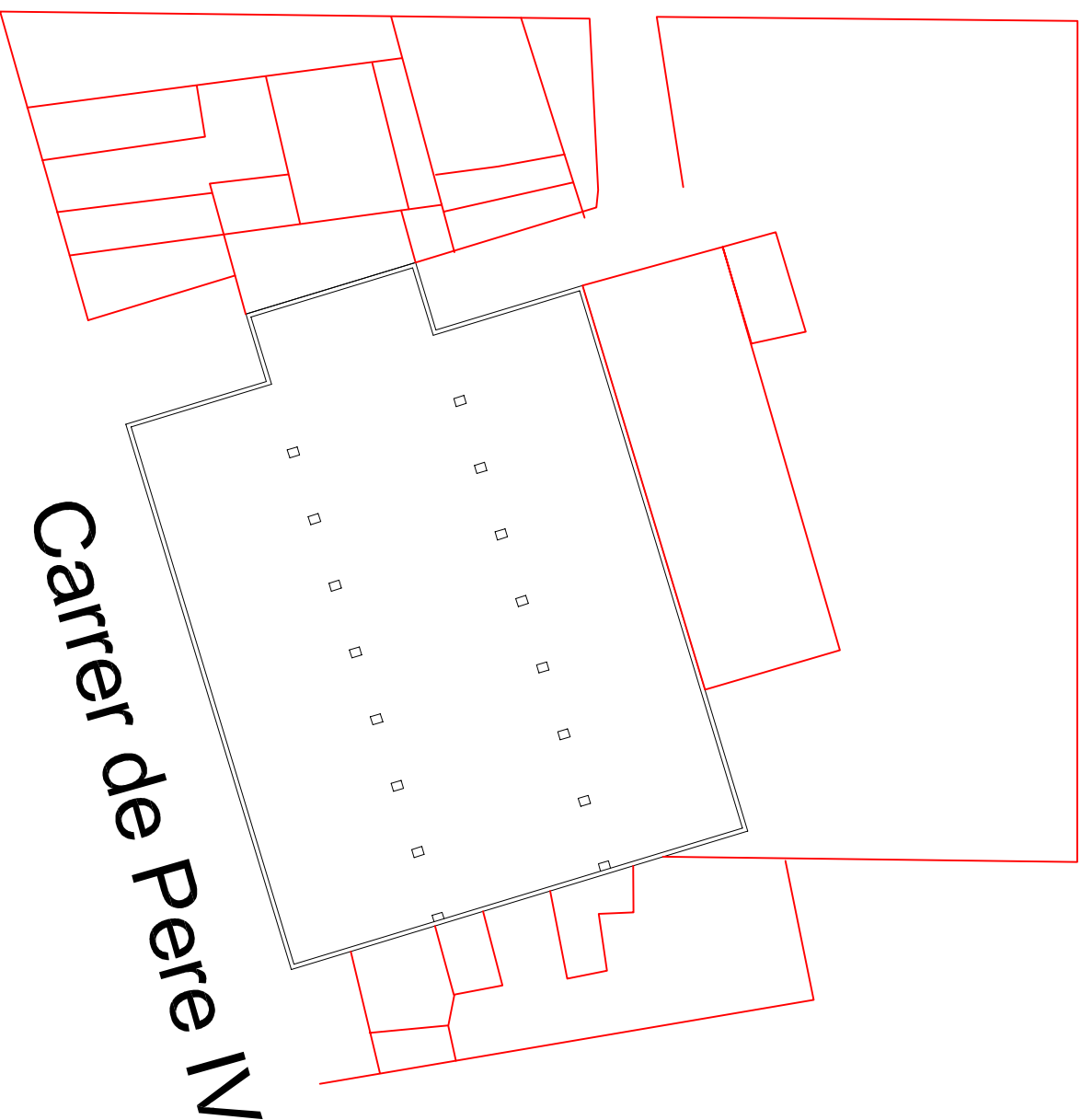
DATA:
DESEMBRE 2018

FOLI:
14

Carrer del Marroc

Carrer d'Espronceda

Carrer de Pere IV

ARQUEOLÒGIC I HISTÒRIC DE CATALUNYA

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER D'ESPONCEDA, 146-152 ANTIGA FÀBRICA OLIVA ARTÉS, BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI SAB: 116118.

ARQUEOLÒGIC DIRECTOR:
LUIS JOAN

PUBLICITAT:
LUIS JOAN

ESCALA: 1:500
original

TITOL:
Estructures de la fàbrica Oliva Artés existents l'any 1933.

DATA:
DESEMBRE 2018

FOLI:
15

INTERVENIÇÃO:
MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER DESPRONCEDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES,
BARCELONA (EL BARCELONÈS), CODI SIBAR: 116118.

ARQUEÒLOGUE DIRECTOR:
LLUIS JOAN

PLANEJADOR:
LLUIS JOAN

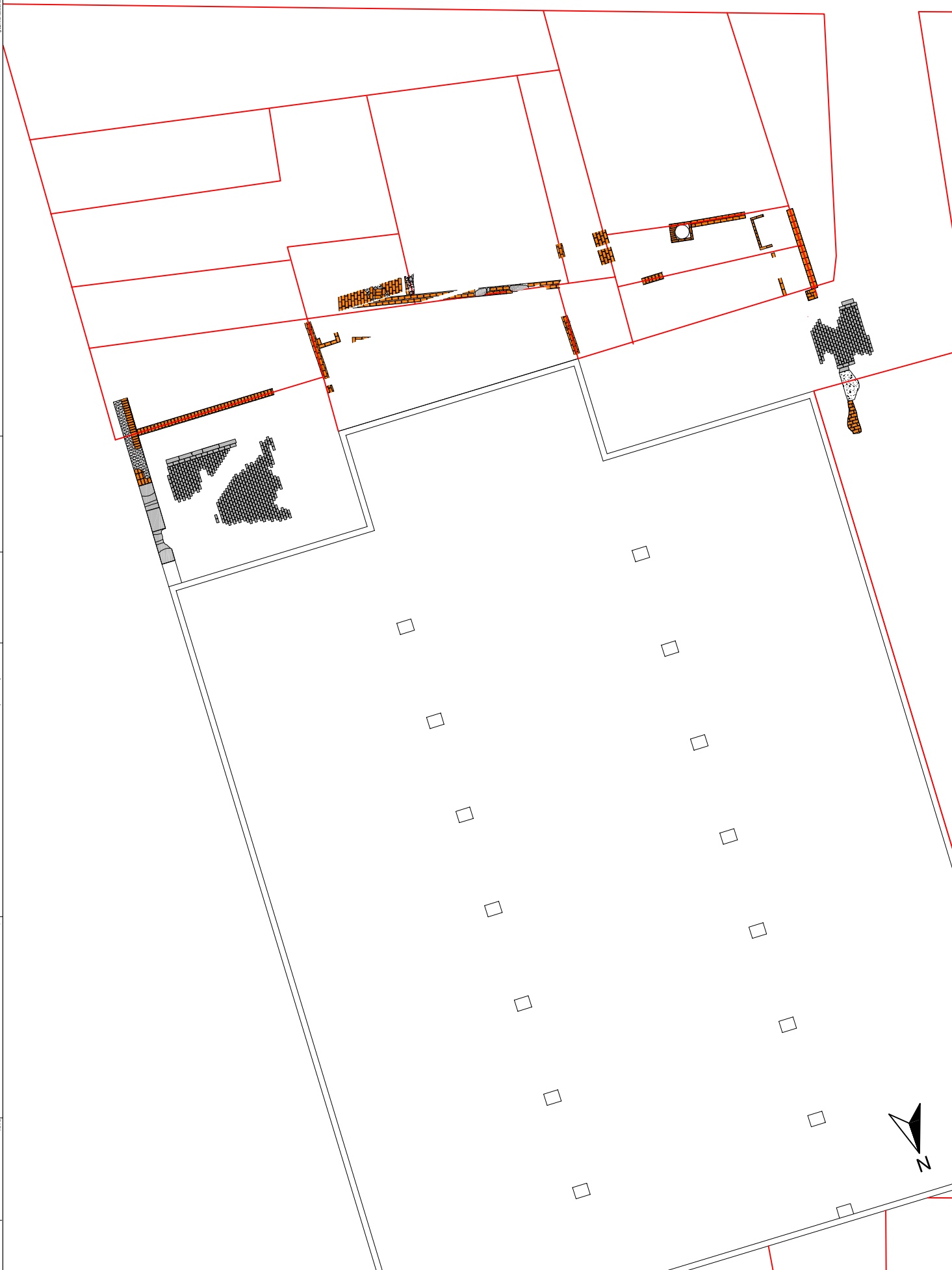
ESCALA: 1:300
Original: 1:300

TÍTOL:
Superposició de les estructures documentades
sobre les estructures de la fàbrica Oliva Artes.

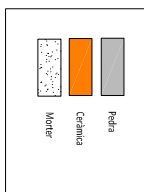
DATA:
DESEMBRE 2018

FOLI:
16

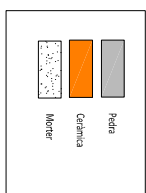

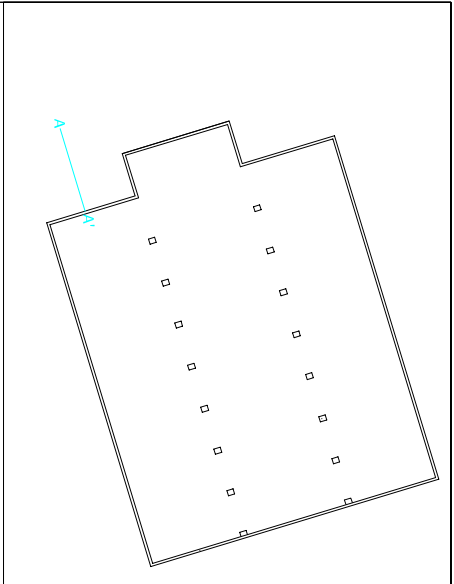
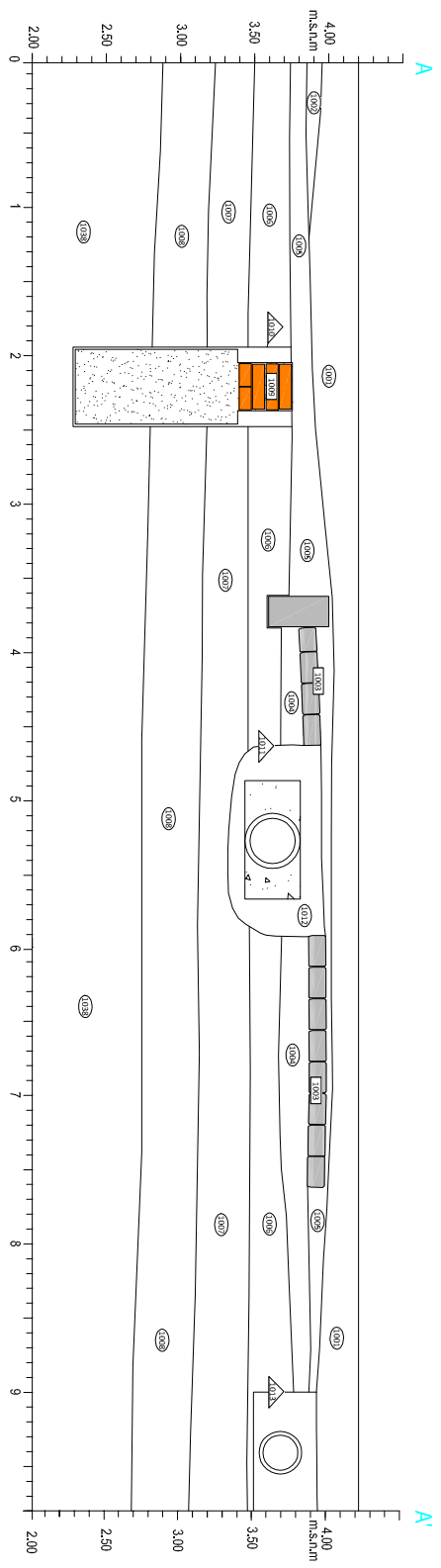
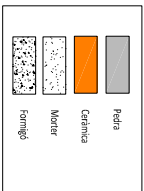
Accés pel carrer d'Espronceda

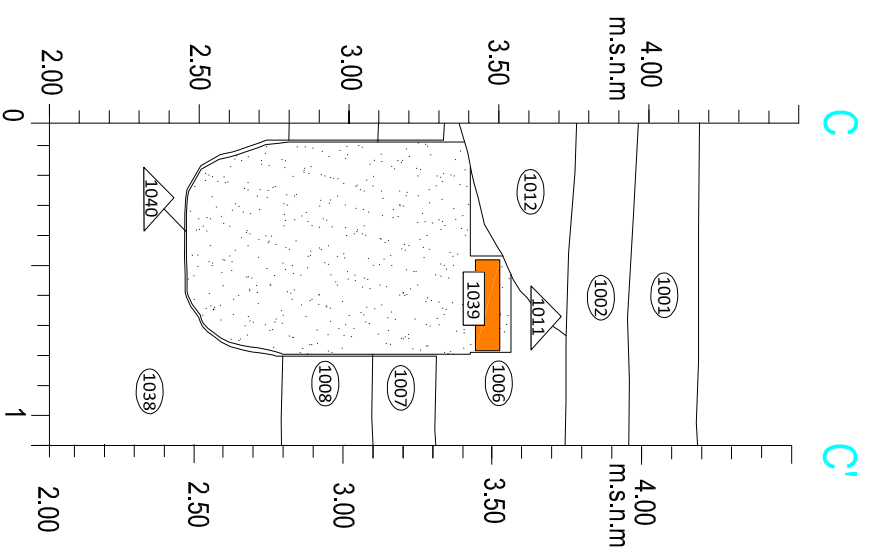
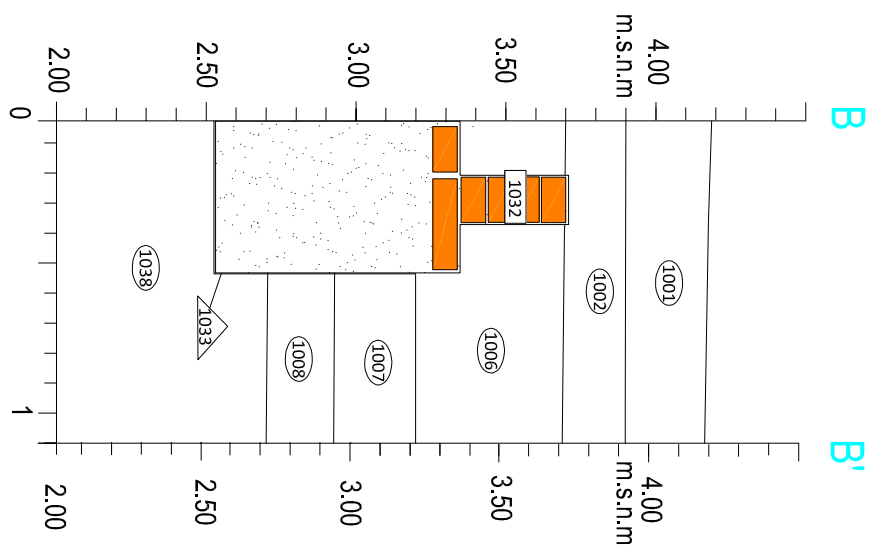
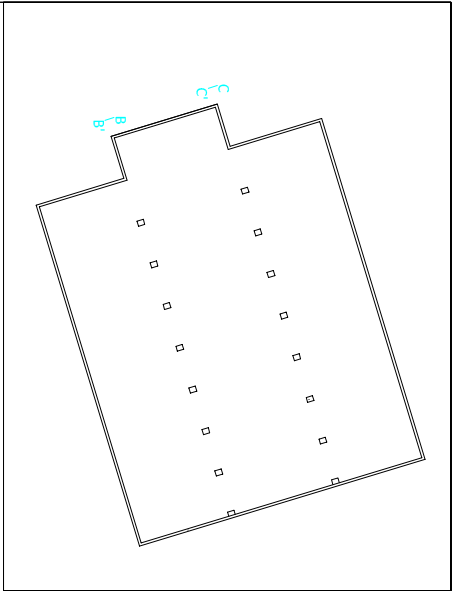

Accés pel carrer de Pere IV

	Redra
	Ceramica
	Mixer
	Formigó

INTERVENCIÓ:
MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPROFUNDIDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES,
BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI SVA: 11618.

ARQUEÒLOG DIRECTOR:
LUIS JOAN

PLANEJADOR:
LUIS JOAN

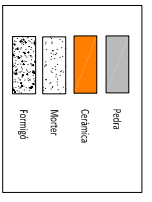
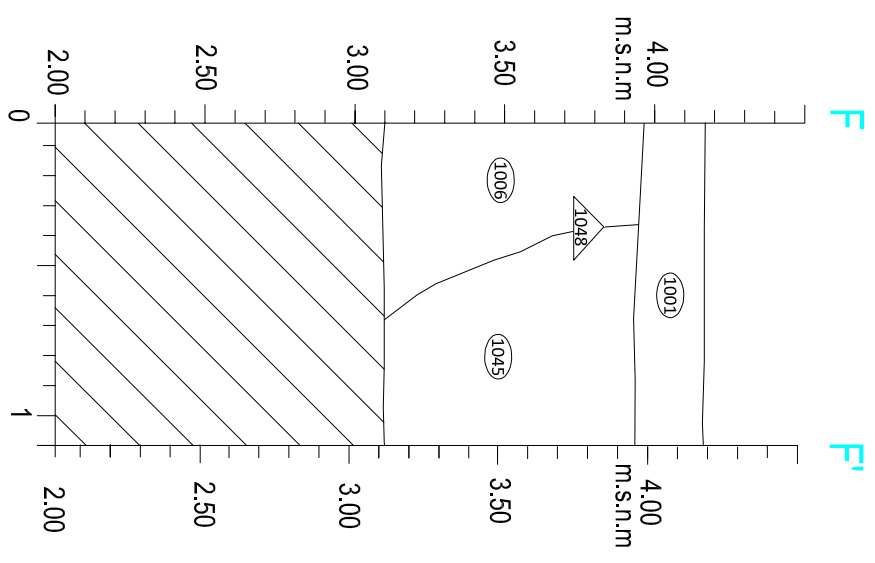
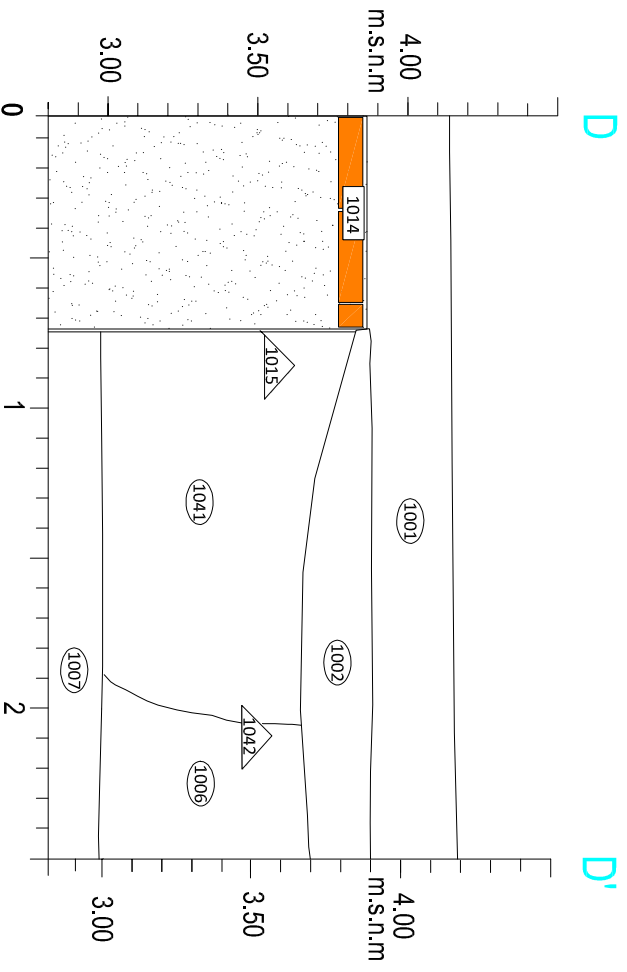
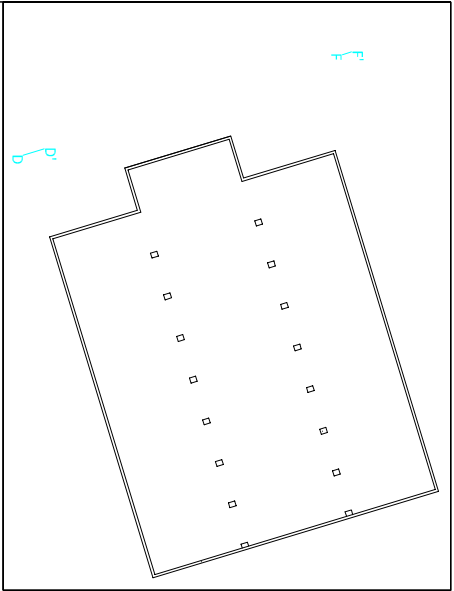
ESCALA: 1:30
Original: 1:30

NOM:
Seccions B-B' i C-C'

DATA:
DESEMBRE 2018

FOLI:
20

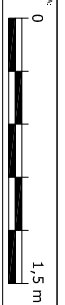

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPROFUNDIDA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES, BARCELONA (EL BARCELONÈS), CODI SVAE: 116118.

ANÀLITIC DIRECTOR: LLUIS JOAN

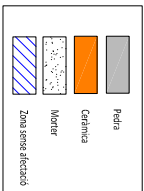
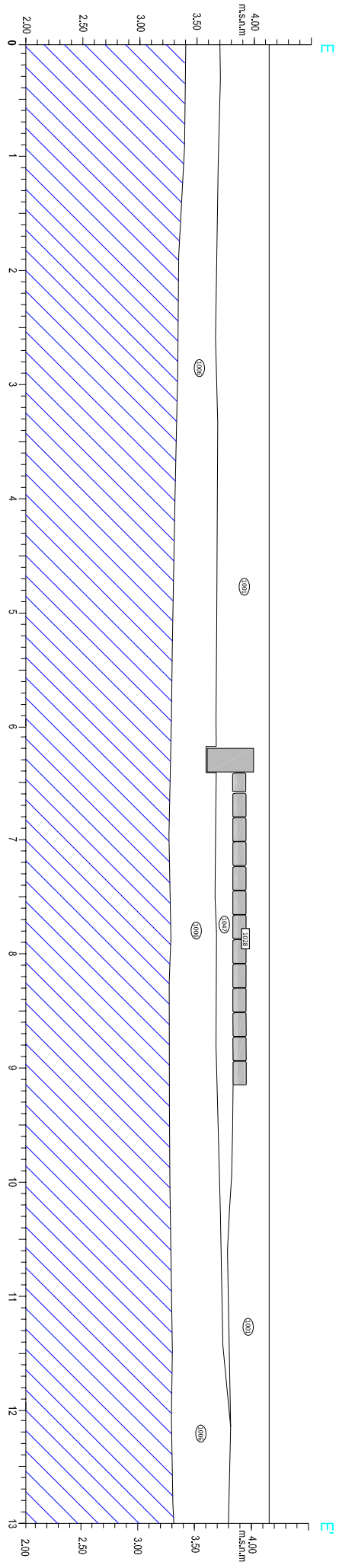
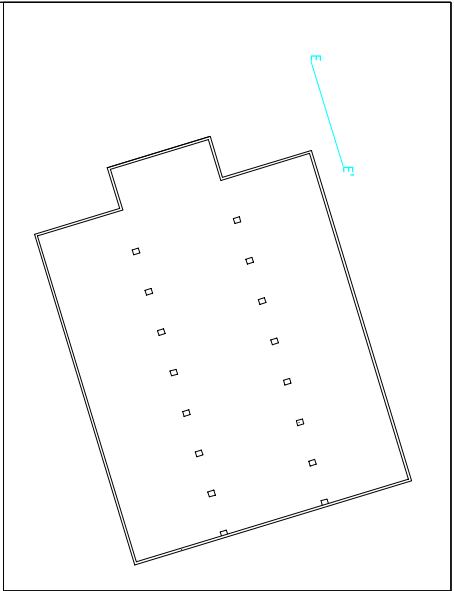
PUNYANTER: LLUIS JOAN

ESCALA: 1:30
Original: 1:30

NOVI: Seccions D-D' i F-F'.

DATA: DESEMBRE 2018

INTENDÈNCIA:
MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER DESPROFUNDADA, 146-152 ANTIGA FABRICA OLIVA ARTES,
BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI SVAE: 116118.

ARQUEÒLEG DIRECTOR:
LUIS JOAN

PLANEJADOR:
LUIS JOAN

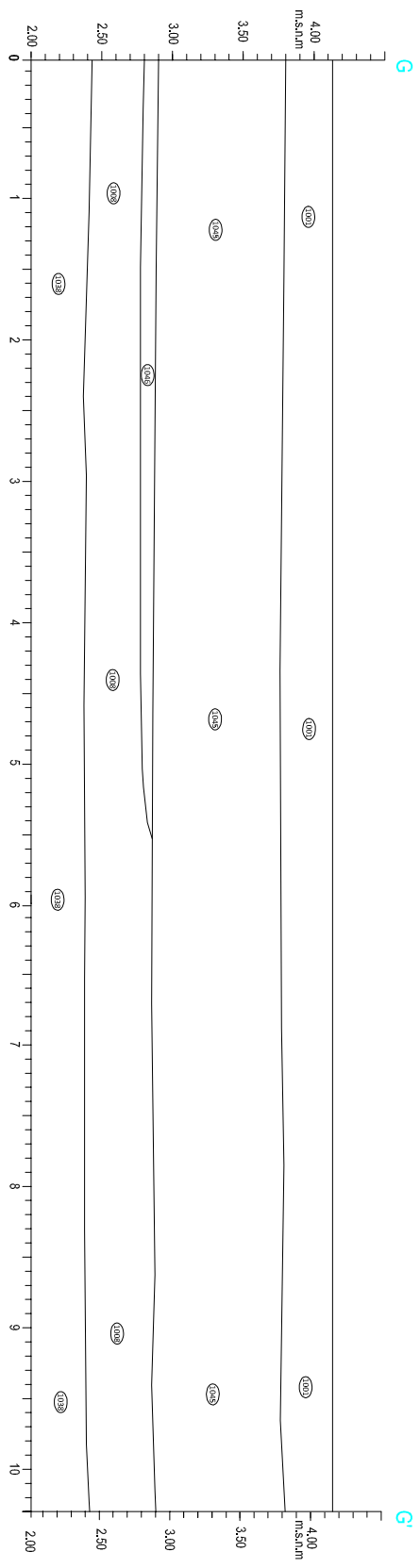
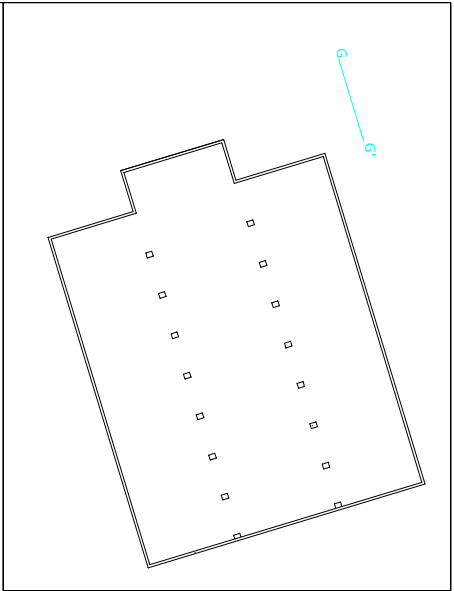
ESCALA: 1:50
Original: 1:50

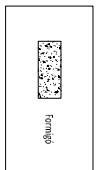
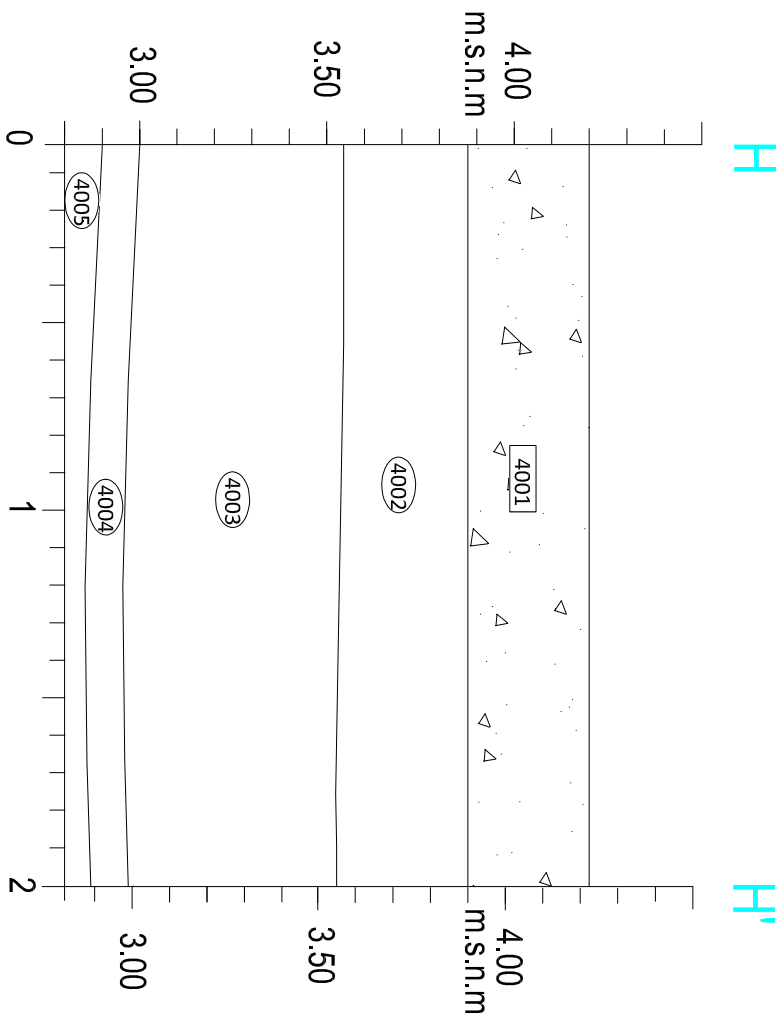
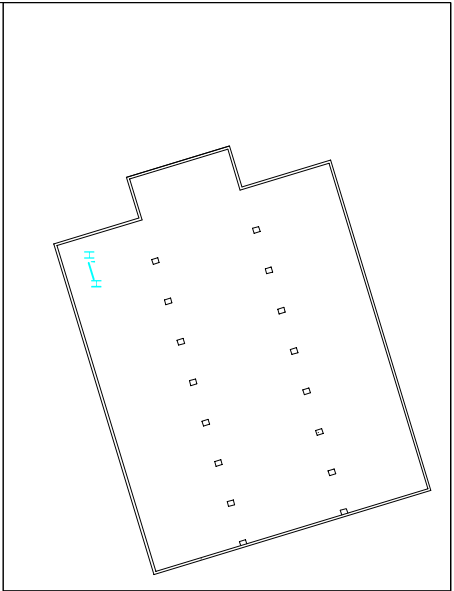

NOM:
Secció E-E1

DATA:
DESEMBRE 2018

FOLI:
22

ARQUITECTES C.A.T.S.L

INTERVENCIÓ:
MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARREER DESPROFUNDADA, 146-152 ANTIGA FÀBRICA OLIVA ARTES,
BARCELONA (EL BARCELONÈS). CODI SAB: 16618.

ARQUITECTE DIRECTOR:
LUIS JOAN

PUBLICITAT TÈC.
LUIS JOAN

ESCALA: 1:20
Original: 1:20

NOVA:
Secció H-H'

DATA:
DESEMBRE 2018

FOLI:
24

Fitxes estratigràfiques

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1001
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva	Nivell de circulació		
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Estrat	4,20	3,90	0,30

COBREIX	1002, 1005, 1006, 1028, 1029, 1031,	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Capa de sauló que forma el nivell de circulació actual.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1002
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Estrat	3,90	3,75	0,15

COBREIX	1005, 1006, 1012, 1015, 1032, 1034,	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Capa de formigó en sec, emprada per anivellar el terreny en el moment de la urbanització del Parc Central del Poblenou.	No es documenta en tota l'àrea intervinguda.
CRONOLOGIA	Segle XXI

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1003		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Paviment				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Paviment	3,98	3,60	0,38		
COBREIX	1004	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1005	TALLAT PER	1011	FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Paviment de llambordes situat al costat E de l'àrea intervinguda.	
CRONOLOGIA	Segle XX

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1004		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat de preparació	3,90	3,70	0,20		
COBREIX	1006	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1003	TALLAT PER	1011,1013	FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Capa de sauló ataronjat sobre la qual s'assenten les llambordes del paviment UE 1003.	
CRONOLOGIA	Segle XX

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1005		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat	4,00	3,85	0,15		
COBREIX	1003, 1004	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1001	TALLAT PER	1013	FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell argilo-sorrenc que cobreix el paviment UE 1003.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1006		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat	3,98	3,60	0,38		
COBREIX	1004	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1001,1002,1004,1005, 1047	TALLAT PER	1010, 1011, 1013, 1016, 1018, 1020,	FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell d'argila i sauló poc compacte, de tonalitat negra. Força contaminat d'escòries i carbons.	Ceràmica tipus Pickman. Moneda de dos cèntims d'Alfons XII, encunyada a Barcelona l'any 1878.
CRONOLOGIA	Finals segle XIX

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1007		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat	3,50	3,20	0,30		
COBREIX	1008	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1006	TALLAT PER	1010, 1011, 1016, 1018, 1020, 1022,	FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A	4005		
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell argilo-sorrenc de color verdós, força compacte.	Ceràmica blava catalana i pisa blanca.
CRONOLOGIA	Segle XVII

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1008		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat	3,20	2,50	0,70		
COBREIX	1038	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1007, 1046	TALLAT PER	1010, 1013, 1018, 1020, 1022,	FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell de sorres vermelloses, compactes.	Petits fragments de ceràmica molt rodats, sense possibilitats d'identificació .
CRONOLOGIA	Anterior al segle XVII

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1009
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva	Mur		
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Mur	3,73	2,30	1,43
COBREIX	TALLA	FARCEIX	1010
COBERT PER 1005	TALLAT PER 1011	FARCIT PER	
S'ADOSSA 1014	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur realitzat amb maó massís de 15x30 cm, lligat amb morter groguenc. Pren una direcció E-O. Presenta una fonamentació de ciment barrejat	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1010
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Negativa			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Rasa	3,73	2,30	1,43
COBREIX	TALLA	FARCEIX	
COBERT PER	TALLAT PER	FARCIT PER	1009
S'ADOSSA 1014	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per al mur UE 1009.	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1011
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Negativa			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Rasa	3,95	3,30	0,65
COBREIX	TALLA	1003,1004, 1006, 1007, 1009, 1032,	FARCEIX
COBERT PER	TALLAT PER		FARCIT PER
S'ADOSSA	IGUAL A		1012
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per a la conducció de les aigües pluvials procedents de la teulada de la nau.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1012
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Estrat	3,95	3,30	0,65
COBREIX	TALLA		FARCEIX
COBERT PER	TALLAT PER		FARCIT PER
S'ADOSSA	IGUAL A		1011
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Sediment de sauló i graves que farceix la rasa 1011.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1013
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Negativa			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Rasa	3,95	3,50	0,45
COBREIX	TALLA	1004, 1005, 1006	FARCEIX
COBERT PER	TALLAT PER		FARCIT PER
S'ADOSSA	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per al drenatge perimetral extern de l'edifici.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1014
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva	Mur		
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Mur	4,03	3,53	0,50
COBREIX	TALLA		FARCEIX
COBERT PER	TALLAT PER	1001	FARCIT PER
S'ADOSSA	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A	1041	

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur perimetral de l'antiga fàbrica, que limita amb l'antic traçat del carrer Pere IV. Fet amb maó massís lligat amb morter groguenc.	Conserva la llinda de la porta, formada per tres pedres escairades i parcialment rebaixades.
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1015		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Arqueta				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Arqueta	3,68				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	1016
COBERT PER	1002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Arqueta per a serveis, realitzada en maó massís. Visió parcial.	
CRONOLOGIA	Segle XX

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1016		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Rasa	3,68				
COBREIX		TALLA	1006, 1007	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1015
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per l'arqueta UE 1015.	
CRONOLOGIA	Segle XX

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1017
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva	Mur		
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Mur	3,68	2,70	0,98
COBREIX	TALLA	FARCEIX	1018
COBERT PER 1002	TALLAT PER	FARCIT PER	
S'ADOSSA	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur realitzat amb maó massís i pedres, lligat amb morter blanc. 45 cm d'amplada. Transcorre en sentint NE-SO. Es visible a la rasa 1000 i a la 5000.	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1018
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Negativa			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Rasa	3,68	2,70	0,98
COBREIX	TALLA	FARCEIX	
COBERT PER	TALLAT PER	FARCIT PER	1017
S'ADOSSA	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per al mur UE 1017	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1019		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Mur				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Mur	3,75				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	1020
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur de maó massís lligat amb morter blanc. 60 cm d'amplada. Transcorre en sentit N-S.	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1020		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Rasa	3,75				
COBREIX		TALLA	1006, 1007, 1008, 1038	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1021
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per al mur UE 1019.	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1021		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Arqueta				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Arqueta	3,75	3,00	0,75		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	1022
COBERT PER	1002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA	1043	S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Arqueta rectangular de maó massís, lligat amb ciment. 90 x 110 cm. Emmarca un pou circular també de maó.	
CRONOLOGIA	Segle XX

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1022		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Rasa	3,75	3,00	0,75		
COBREIX		TALLA	106, 1007, 1008, 1038	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1021
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per l'arqueta UE 1021.	
CRONOLOGIA	Segle XX

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1023
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva	Mur		
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Mur	3,75	3,00	0,75
COBREIX	TALLA	FARCEIX	1024
COBERT PER 1002	TALLAT PER	FARCIT PER	
S'ADOSSA	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur de maó massís lligat amb ciment, que parteix de l'arqueta UE 1021, formant una mena de galeria. 35 cm d'amplada. Transcorre en sentit SE-	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1024
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Negativa			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Rasa	3,75	3,00	0,75
COBREIX	TALLA	FARCEIX	
COBERT PER	TALLAT PER	FARCIT PER	1023
S'ADOSSA	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Pilar de maó massís, adossat al mur UE 1025. 50 x 50 cm.	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1025		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Mur				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Mur	3,94				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	1027
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA	1026	S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur realitzat amb maó massís lligat amb morter. 35 cm d'amplada. Transcorre en sentit N-S.	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1026		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Mur				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Pilar	3,75				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	1027
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA	1025	IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1027		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Rasa	3,94				
COBREIX		TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1025, 1026
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per les estructures UE 1025 i UE 1026	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1028		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Paviment				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Paviment	3,94	3,65	0,29		
COBREIX	1047	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Paviment de llambordes situat al costat O de l'àrea intervinguda.	
CRONOLOGIA	Segle XX

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1029		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Mur				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Mur	4,05				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	1030
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA	1031	S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
CRONOLOGIA	

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1030		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Rasa	4,05				
COBREIX		TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1029
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA	1031	S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per al mur UE 1029	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1031		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Reparació	4,05				
COBREIX		TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA	1029	IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Reparació feta amb formigó al mur UE 1029.	
CRONOLOGIA	Segle XX

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1032		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Mur				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Mur	3,73	2,50	1,23		
COBREIX		TALLA	1006	FARCEIX	1033
COBERT PER	1002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA	1034	S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur de maó massís lligat amb morter, que apareix als pous 5 i 6. 30 cm d'amplada. Transcorre en sentit N-S.	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1033
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Negativa			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Rasa	3,73	2,50	1,23

COBREIX		TALLA	1006, 1007, 1008, 1038	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER	1035	FARCIT PER	1032
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur de maó massís lligat amb morter, que apareix als pous 5 i 6. 30 cm d'amplada. Transcorre en sentit N-S.	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1034
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva	Arqueta		
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Arqueta	3,73		

COBREIX		TALLA		FARCEIX	1035
COBERT PER	1002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA	1032	IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Arqueta realitzada amb maó massís lligat amb morter. 1,10 m de costat. Visió parcial.	
CRONOLOGIA	Segle XX

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1035
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Negativa			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Rasa	3,73		
COBREIX	TALLA	1006, 1007, 1033	FARCEIX
COBERT PER	TALLAT PER		FARCIT PER
			1034
S'ADOSSA	IGUAL A		
1032			
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per l'arqueta UE 1034.	
CRONOLOGIA	Segle XX

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1036
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva	Mur		
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Mur	3,35	2,50	0,85
COBREIX	TALLA		FARCEIX
			1037
COBERT PER	TALLAT PER		FARCIT PER
1002			
S'ADOSSA	IGUAL A		
SE LI ADOSSA	S'UNEIX A		
1043			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur de maó massís lligat amb morter visible al pou 16. Transcorre en sentit N-S. Només són visibles 15 cm d'amplada.	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1037		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Rasa	3,35	2,50	0,85		
COBREIX		TALLA	1006, 1007, 1008, 1038	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1036
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per al mur UE 1036.	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1038		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat geològic	2,90				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	1008	TALLAT PER	1010, 1013, 1018, 1020, 1022,	FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Estrat geològic format per sorres de platja.	
CRONOLOGIA	

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1039		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
CRONOLOGIA	

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1040		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
CRONOLOGIA	

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1041		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat de rebliment	3,80	3,00	0,80		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	1042
COBERT PER	1002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA	1014	IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Estrat d'argila vermella existent al sector E de la intervenció.	Rebliment generat durant la urbanització del Parc Central del Poblenou.
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1042		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Retall	3,70	3,00	0,70		
COBREIX		TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER	1002	TALLAT PER		FARCIT PER	1041
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rebaix generat durant la urbanització del Parc Central del Poblenou, que després fou anivellat per la UE 1041.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1043		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Arqueta	3,35				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	1044
COBERT PER	1002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA	1021, 1036	IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Dispòsit o arqueta realitzada amb maó massís lligat amb morter. Visió parcial. 1,70 m d'ample.	
CRONOLOGIA	Segle XX

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1044		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Rasa	3,35				
COBREIX		TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1043
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Dispòsit o arqueta realitzada amb maó massís lligat amb morter. Visió parcial. 1,70 m d'ample.	
CRONOLOGIA	Segle XX

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1045		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat d'anivellament	3,80	2,90	0,90		
COBREIX	1008, 1046	TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER	1001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell d'argila vermella documentat al sector O de la intervenció. Sembla generat durant la urbanització del Parc Central del Poblenou.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1046		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat d'anivellament	2,90	2,80	0,10		
COBREIX	1008	TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER	1045	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell d'argila gris fosc amb graves. Sembla generat durant la urbanització del Parc Central del Poblenou.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1047		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat de preparació	3,80	3,70	0,10		
COBREIX	1006	TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER	1028	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Capa de sorra que serveix de preparació per al paviment de llambordes UE 1028,	
CRONOLOGIA	Segle XX

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	1048		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 1000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Retall	3,98	3,10	0,88		
COBREIX		TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	1045
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rebaix originat durant la urbanització del Parc Central del Poblenou.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	2001		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 2000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Nivell de circulació	4,20	3,90	0,30		
COBREIX	2002	TALLA	1006	FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A	1001		
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Capa de sauló que forma el nivell de circulació actual.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	2002		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 2000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat d'anivellament	3,90	3,75	0,15		
COBREIX	2003, 2004, 2005	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	2001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A	1002		
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Capa de formigó en sec, emprada per anivellar el terreny en el moment de la urbanització del Parc Central del Poblenou.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	2003		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 2000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Paviment				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Paviment	3,45	3,25	0,20		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	2002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA	2005	IGUAL A			
SE LI ADOSSA	2004	S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Paviment de maó massís lligat amb morter a l'extrem E de la rasa 2000. Visió parcial.	
CRONOLOGIA	Segle XX

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	2004		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 2000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Reparació				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Reparació	3,40	3,25	0,15		
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	2002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA	2003	IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Reparació al paviment UE 2003, realitzada amb maó i morter.	
CRONOLOGIA	Segle XX

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	2005		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 2000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Mur				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Mur	3,43				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	2006
COBERT PER	2002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA	2003	S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur realitzat amb maó massís i pedres sense escairar, lligat amb morter blanc.	
CRONOLOGIA	1922

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	2006		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 2000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Negativa					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Rasa	3,43				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	2005
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Rasa per al mur UE 2005	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	4001		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Cala 4000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva	Paviment				
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Paviment	4,15	3,85	0,30		
COBREIX	4002	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Paviment de formigó de l'interior de la nau.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	4002		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Cala 4000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat d'anivellament	3,75	3,45	0,30		
COBREIX	4003	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	4001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Estrat argilós groc	
CRONOLOGIA	Segle XXI

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	4003		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Cala 4000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat d'anivellament	3,45	2,85	0,60		
COBREIX	4004	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	4002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell d'argila vermella	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	4004		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Cala 4000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat d'anivellament	2,85	2,75	0,10		
COBREIX	4005	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	4003	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell d'argilosorrenc marró.	
CRONOLOGIA	Posterior al segle XVII

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	4005		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Cala 4000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Estrat	2,75				
COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	4004	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A	1007		
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Nivell argilo-sorrenc de color verdós, força compacte.	Presenta pisa blanca del segle XVII
CRONOLOGIA	Segle XVII

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	5001		
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18				
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT			
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 5000			
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR			
Positiva					
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA		
Nivell de circulació	4,20	3,90	0,30		
COBREIX	5002	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A	1001, 2001		
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Capa de sauló que forma el nivell de circulació actual.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	5002
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 5000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva			
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Nivell de circulació	3,90	3,80	0,10

COBREIX	5003	TALLA		FARCEIX	
COBERT PER	5001	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A	1002, 2002		
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Capa de formigó en sec, emprada per anivellar el terreny en el moment de la urbanització del Parc Central del Poblenou.	
CRONOLOGIA	Segle XXI

INTERVENCIÓ	CODI BCN	UE	5003
Carrer d'Espronceda, 146-152	116/18		
MUNICIPI I COMARCA	ANY	ZONA/ÀMBIT	
Barcelona, Barcelonès	2018	Rasa 5000	
TIPUS	FET/ESTRUCTURA	SECTOR	
Positiva	Mur		
DEFINICIÓ	Z SUP	Z INF	POTÈNCIA
Mur	3,80	3,50	0,30

COBREIX		TALLA		FARCEIX	5004
COBERT PER	5002	TALLAT PER		FARCIT PER	
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ	OBSERVACIONS
Mur realitzat amb maó massís lligat amb morter. 35 cm d'amplada. Transcorre en sentit N-S.	
CRONOLOGIA	1922

Intervenció Arqueològica
Carrer d'Espronceda, 146-152
Barcelona. El Barcelonès.

INTERVENCIÓ

Carrer d'Espronceda, 146-152

CODI BCN

116/18

UE

5004

MUNICIPI I COMARCA

Barcelona, Barcelonès

ANY

2018

ZONA/ÀMBIT

Rasa 5000

TIPUS

Negativa

FET/ESTRUCTURA

SECTOR

DEFINICIÓ

Rasa

Z SUP

3,80

Z INF

3,50

POTÈNCIA

0,30

COBREIX		TALLA		FARCEIX	
COBERT PER		TALLAT PER		FARCIT PER	5003
S'ADOSSA		IGUAL A			
SE LI ADOSSA		S'UNEIX A			

INTERPRETACIÓ

Rasa per al mur UE 5003

OBSERVACIONS

CRONOLOGIA

1922

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva realitzada al carrer d'Espronceda, 146-152. Antiga Fàbrica Oliva Artés. Barcelona.

Inventari del material

INVENTARI DE MATERIALS

Intervenció arqueològica al carrer d'Espronceda, 146-152, Barcelona, el Barcelonès

CODI BCN 116/18

UE	Nº INV.	PRODUCIÓ	FORMA	ALTRES FORMES	INF. VORES	BASES	NANSES	ALTRES	TÈCNICA	ACABAT INTERN	ACABAT EXTERN	NMIN	NMAX	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS
1006	1	14300	PAT		1	1								Finals segle XIX	
1006	2	14302	TAS		1									Finals segle XIX	Decoració en daurat sobre blanc, motius vegetals
1006	3	14303	PAT				1							Finals segle XIX	Decoració en vermell-granat
1006	4	14303	PAT				1							Finals segle XIX	Decoració en rosat
1006	5	14303	PAT		1				MO					Finals segle XIX	Decoració en marró
1006	6	20008	MON											1878	Moneda de coure de 2 cèntims de pesseta, encunyada sota el regnat d'Alfons XII, l'any 1878. Molt desgastada, s'identifica pel diàmetre (20,5 mm), pel material, i per intuir-s'hi la inscripció de la xifra del monarca (XII)
1007	7	14103	EOR		1									Segle XVII	Decoració de ratlles horitzontals. Sagnador.
4005	8	14300	PAT		1									Segle XVII	Sense decoració.

TAULA CODIS PER A INVENTARI DE MATERIALS ARQUEOLÒGICS

CERÀMICA

1. CLASSIFICACIÓ

11000	Prehistòria	13052	campaniana A
11001	Neolítica	13053	campaniana A tardana
11050	del Coure	13054	campaniana B
11101	del Bronze	13055	campaniana B-oide
11101	del Bronze antic	13056	campaniana C
11102	del Bronze mig	13057	campaniana empuritana
11103	del Bronze final	13058	etrusca vernís negre
		13059	imitacions campanianes
		13060	vernís negre púnic
12000	Protohistòrica sense determinar	13100	terra sigillata indeterminada
12001	feno-púnica indeterminada	13101	presigillata
12002	feno-púnica engalba vermella	13102	T S precoç
12003	feno-púnica engalba negra	13103	T S aretina
12004	no-púnica engalba comuna	13104	T S itàlica
12005	grega d'occident	13105	T S tardo-itàlica
		13106	T S sudgàl·lica
		13107	T S marmorata
12050	roja a torn	13108	T S clara B
12051	engalba roja	13109	T S hispànica tardana
12052	pintada	13110	T S hispànica indeterminada
12053	comuna ibèrica	13111	T S africana A
12054	grisa de la costa catalana	13112	T S africana A/D
12055	grollera	13113	T S africana A/C
12056	grans recipients d'emmagatzematge	13114	T S africana C
		13115	T S africana D
		13116	T S africana indeterminada
13000	Món Clàssic sense determinar	13117	imitacions T S hispànica
13001	grega indeterminada	13118	T S clara
13002	<i>buchero nero</i>	13119	T S lucente
13003	àtica figures negres		
13004	àtica figures vermelles	13120	paleocristina grisa
13005	àtica vernís negre	13121	paleocristina ataronjada
13006	taller de les petites estampetes	13122	<i>late Roman C</i>
13007	taller de Rhode	13123	produccions orientals (corintia)
13008	taller de Nikia-Ion	13124	vidriada romana
13009	taller de pàteres 3 palmetes radials	13125	imitacions clara D
		13126	paleocristina pintada
		13150	parets fines indeterminades
		13151	parets fines itàliques
		13152	parets fines d'Acco
		13153	parets fines sudgàl·liques
13050	campaniana/vernís negre indeterminada	13154	parets fines "clofolla d'ou"
13051	precampaniana	13155	parets fines hispàniques
		13156	imitacions parets fines

- 13200 llàntia indeterminada
 13201 llàntia grega
 13202 llàntia republicana
 13203 llàntia republicana vernís negre
 13204 llàntia imperial
 13205 llàntia imperial de volutes
 13206 llàntia imperial de disc
 13207 llàntia africana de canal
 13208 llàntia africana
 13209 llàntia africana paleocristiana
 13210 llàntia africana ARS

 13250 comuna oxidada
 13251 comuna reduïda
 13252 comuna baix-imperial
 13253 comuna engalba blanca
 13254 comuna engalba negra
 13255 comuna engalba vermella
 13256 comuna roig pompeïà
 13257 comuna itàlica
 13258 comuna africana de cuina
 13259 comuna emporitana oxidada
 13260 comuna de cuina acurada
 13261 imitacions comuna africana
 13262 comuna bescuitada
 13263 ceràmica comuna de Lípari
 13264 ceràmica daurada
 13265 ceràmica eivissenca tardo antiga
 13266 ceràmica de Pantelleria
 13267 ceràmica itàlica tardo antiga

 13300 àmfora indeterminada
 13301 àmfora massaliota
 13302 àmfora feno-púnica
 13303 àmfora ebussitana
 13304 àmfora romana
 13305 àmfora greco-itàlica
 13306 àmfora itàlica
 13307 àmfora gàl·lica
 13308 àmfora hispànica
 13309 àmfora bètica
 13310 àmfora de la Tarraconense
 13311 àmfora lusitana
 13312 àmfora africana
 13313 àmfora oriental
 13314 suports d'àmfores
 13315 amforiscs

 13316 disc terra cuita
 13317 taps
 13318 fragments vasos retallats
 13319 altres accessoris
 13320 *dollia*
 13321 àmfora rodia
 13322 àmfora corintia
 13323 àmfora Samos

 13400 comuna a torn oxidada d'època indeterminada
 13401 comuna a mà oxidada d'època indeterminada
 13402 comuna a torn reduïda d'època indeterminada
 13403 comuna a mà reduïda d'època indeterminada
 13404 comuna oxidada d'època indeterminada
 13405 comuna reduïda d'època indeterminada
 13406 comuna a torn bescuitada indeterminada

 13500 comuna oxidada medieval
 13501 comuna reduïda medieval
 13502 comuna bescuitada medieval

14000	Món medieval i modern indeterminat	14126	blanca i blava de la cirera
14001	comuna oxidada a mà	14128	blanca i blava Paterna-Manises
14002	comuna oxidada a torn	14129	blanca i groga "orla d'influència del Renaixement"
14003	comuna oxidada vidriada		
14004	comuna reduïda a mà	14200	reflex metàl·lic
14005	comuna reduïda a torn	14201	reflex metàl·lic producció catalana
14006	comuna reduïda vidriada	14202	reflex metàl·lic de l'ungla
		14203	reflex metàl·lic de sanefa amb gallons
14050	islàmica indeterminada	14204	reflex metàl·lic de sanefa amb fulles
14051	islàmica verd-manganès	14205	reflex metàl·lic de sanefa en negatiu
14052	islàmica melada	14206	reflex metàl·lic decoració floral
14053	islàmica corda seca total	14207	reflex metàl·lic de fons picat
14054	islàmica corda seca parcial	14208	reflex metàl·lic de pinzell-pinta
14055	islàmica esgrafiada	14209	reflex metàl·lic decoració geomètrica
14056	islàmica pintada	14210	reflex metàl·lic amb lletres o anagrames
14057	islàmica daurada reflex metàl·lic	14211	reflex metàl·lic i blava
14058	islàmica a motlle	14212	reflex metàl·lic de Paterna
14059	islàmica comuna oxidada	14213	reflex metàl·lic de Manises
14060	islàmica comuna reduïda	14214	reflex metàl·lic de Paterna-Manises
14061	islàmica manganés sota coberta melada	14215	reflex metàl·lic sanefa reticulada
14062	islàmica vidrada		
14100	vidrada blanca	14250	blanca i manganès
14101	blanca i blava	14251	blanca-manganès blau i manganès
14102	blanca i blava de Barcelona	14252	blanca-manganès verd i manganès
14103	blanca i blava catalana	14253	blanca-manganès verd i manganès de Paterna
14104	blanca i blava d'orles diverses	14254	blanca-manganès verd i manganès de Manises
14105	blanca i blava de la botifarrada	14255	blanca-manganès verd i manganès catalana
14106	blanca i blava de l'arracada	14256	blanca-manganès i verd
14107	blanca i blava d'influència francesa	14257	blanca-manganès i polícroma
14108	blanca i blava de la cirereta		
14109	blanca i blava de faixes o cintes	14300	pisa blanca
14110	blanca i blava de la Segarra	14301	pisa decorada
14111	blanca i blava d'Escornalbou	14302	porcellana
14112	blanca i blava de la panotxa	14303	Pickman/Cartuja
14113	blanca i blava regalats	14304	d'importació
14114	blanca i blava de Poblet	14305	maiolica lligur
14115	blanca i blava de sanefa negativa	14306	polícroma
14116	blanca i blava de transició		
14117	blanca i blava amb la Tau	14400	vaixella segle XX
14118	blanca i blava d'influència de Savona		
14119	blanca i blava corbata o palmera	15000	material ceràmic no recipient
14120	blanca i blava ditada		
14121	blanca i blava de blondes		
14122	blanca i blava de Paterna		
14123	blanca i blava de Manises		
14124	blanca i blava de Manises i groga		
14125	blanca i blava de la figueta		

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SN
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
abocador	AB
escòria	ER
pom agafor	AG
broc	BR
orelleta	OR
peu	PE
pivot	PI
bec	BE

Per a llànties:

<i>Infundibulum</i>	IN
Pico (<i>rostrum</i>)	RO
Orla (<i>margo</i>)	MA
Disc	DI
Volutes	VL

3. TIPOLOGIA: Per materials del Món Clàssic amb una tipologia ja establerta.

ABAS.	Abascal
AFRIC.	Africana
AGUARD.	Aguarod
ALM.	Almagro
ATL.	Atlante
BAIL.	Bailey
BEL.	Beltran
BRUCK.	Bruckner
DECHEL.	Dechelette
DRAG	Dragendorf
DRES.	Dressel
EBUS.	Ebusitana
GOUD.	Goudineau
H.	Hayes
HALT.	Haltern
HERM.	Hermet
KEAY	Keay

LAMB.	Lamboglia
LAIET.	Laietana
LOPEZ	López Mullor
LUDOW.	Ludowici
M.	Morel
MEZQ.	Mezquiriz
OBER.	Oberaden
OELM.	Oelman
OST.	Ostia
OSW.	Oswald
PALL.	Pallarès
PASC.	Pascual
RIG.	Rigoir
RITT.	Ritterling
SAL.	Salomonson
SPT.	Spitzer

4. FORMA: Per a materials no classificats tipològicament. Bàsicament, ceràmiques prehistòriques, medievals i modernes)

Ceràmica a mà:

bol/vas carenat	BCA
bol/vas cilíndric	BCI
bol/vas bitroncocònic	BBT
bol/vas troncocònic	BTR
bol/vas elíptic	BEL
bol/vas globular	BGL
bol/vas globular amb coll	BGC
bol/vas germinat	BGE
bol/vas múltiple	BMU
bol/vas ovoide	BOV
bol/vas perfil en S	BPS
bol/vas semiesfèric	BSE
bol/vas subesfèric o subesfèric de vora exvasada	BSU
copa	COP
cullera	CUL
formatgera	FOR
forma indeterminada	FIN
fragment retallat no perforat	FRN
fragment retallat perforat	FRP
gresol	GES
paleta	PAL
plat carenat	PCA
plat/tapadora	PLT
plata	PLA
suport	SOP

tassa TAS

Ceràmica a torn:

Ceràmica grega

Alabastró ALA
Àmfora AMF
Aryballos ARY
Hydria HYD
Kalathos KAL
kratera calze KCA
kratera campana KCP
krateracolumnes KCO
kratera volutesKVO
kylix KYL
lebes LEB
lekythos LEK
oinochoe OIN
pelike PEL
skiphos SKI
stamnos STA
ungüentari bulb UBU
ungüentari fusiforme UFU
ungüentari UGU

Ceràmica clàssica, medieval i moderna

abeurador ABE
ampolla AMP
bací BAC
barral BLN
bol BOL
canalobre CAN
cassola CSS
cassola patina cendrosaCSC
càntir CAT
catúfol CAF
colador COL
copa COP
cossi COS
cremaperfums CRP
cubell CUB
escalfeta ESF
escudella ESC
escudella d'orelletes EOR
fogó FOG
formes amb abocador FAB
formes obertes FOB

formes tancades FTA
forma indeterminada FIN
fruiter FRU
gerra GER
gerreta GET
gerro GRR
gibrell GIB
got GOT
greixonera GRE
guardiola GUA
llàntia cassola i bec pessigat LCB
llàntia peu alt LPA
llàntia piquera LPI
llumanera LLU
menjadora MEN
mesura MES
morter MOR
motlle MOT
motlle sigillata MSG
olla OLL
olla patina cendrosa OPC
orsa ORS
pàtera PTT
plat PAT
plat d'ala PDA
plat/tapadora PTA
plat/tapadora vora fumada PTF
plata PLA
plat tallador PTL
poal POA
pot POT
pot de farmàcia PFA
rentamans REN
safata SAF
saler SLR
salsera SAL
servidora SEV
setrill SET
sitra SIT
suport SOP
suport d'anell SAN
suport rodet SRD
tallador TAL
tapadora TAP
tassa TAS
tenalla TEN
test TES
tinter TIN
tupí TUP
urna URN

xocolatera XOC

Material ceràmic no recipient (codi classificació 15000):

artefacte no definit AND
bola BLA
cilindres de forn CFO
dena DEN
figura antropomorfa FAN
figura zoomorfa FZM
fragment d'argila indet. FAI
fussaiola FUS
joguina JOG
màscara MAS
pes de teler circular PTC
pes de teler oval PTO
pes de teler rectangular PTR
pes de teler indeterminat PTI
pes de teler troncocònic PTT
pipes PIP
placa PLC
rodet ROD
tres peus terrisser TPT
disc circular terrisser DCT
suport llar de foc SLF
peça circular foradada PCF

4. TÈCNICA

a mà MA
a torn TO
a torn lent TL
a motlle MO
motlle cistelleria MC
ensablada EN
indeterminada IN

5. DECORACIÓ

acanalada AC
aiguada AG
aplicació AL
aplicació metàl·lica AM
aplicació pasta blanca AL
aplicació pasta roja AR

aplicació pedres AP
baquetons BA
barbotina BB
bigoti BI
botons BO
calada CA
cordons digitacions CD
cordons incisió CI
cordons impressió CM
cordons llisos CL
cordons pessigats CP
ditada DI
esgrafiada ES
excisa EX
impresa canya/os IO
impresa cardial IC
impresa cistelleria IL
impresa digitada ID
impresa espàtula IE
impresa estampillada NP
impresa pinta LL
impresa punxó MA
impresa puntillada MG
impresa raspatllada MO
impresa teixit IT
impresa ungulada IU
impresió fent incisió IM
impressions diverses IF
incisa IN
incisa pintada NP
llengüeta LL
mamellons MA
mangra MG
motlle MO
mugró MU
ondulació en vora OV
perforada PF
pessigada PE
pintada blanca PB
pintada negra PN
pintada roja PR
pintada roig-marronós PM
policroma PP
pseudoexcisa PS
rodeta RO
vernís roig VR

6. PASTA

grollera GO

grollera oxidada GO
grollera reduïda GR
grollera mixta GM
acurada oxidada AO
acurada reduïda AR
acurada mixta AM
acurada bescuitada AB
grollera bescuitada GB
bescuitada BE
caolinítica CA

7. ACABATS

allisat AL
allisat amb fang AF
arenós AR
brunyit BR
encastació de fang EF
engalbat EN
esmaltat EM
espatulat ES
estriat ET
marques terrisser MT
pàtina cendrosa PC
pentinada PE
pintat PI
rugós RU
strice ST
vernissat VE
vidrat VI

METALL

1. CLASSIFICACIÓ

20000	indeterminat
20001	bronze
20002	ferro
20003	plata
20004	or
20005	plom
20006	aleacions diverses
20007	altres metalls
20008	coure

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap	AGC
alabarda	ALB
àncora	ANC
anell	ANL
anella	ANE
arracada	ARR
arreus de cavall	ARC
artefacte indeterminat	ATI
ast	AST
bala	BAL
barra	BRR
bola/boleta	BLT
bomba	BOM
botó	BOT
braçalet	BRA
braser	BRS
cadena	CAD
clau	CLA
dena	DEN
destral	DRT
diadema	DMA
didal	DID
elements de carro	ECR
elements religiosos	ERE
enformador	ENF
escarpa	EPA
escòria	ESR
escultura	ESC
escut	EST
espasa	ESP
falcata	FAL
fíbula indeterminada	FBI

fíbula anular	FAN
fíbula d'apèndix caudal	FAC
fíbula de bucla	FBU
fíbula de naveta	FNA
fíbulade pivot	FPV
fíbula doble ressort	FDR
fíbula indígena de colze	FIC
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fil/frag. riscle/anell/braçalet	FFR
frontissa	FTS
ganivet	GNV
gerra	GER
globelet	GOB
llingot	LIN
mirall	MRL
moneda	MON
pectoral	PEC
penjant	PJA
pinces	PNC
placa	PLC
pondius	PON
punta fletxa	PFL
punta llança/javelina	PLJ
punxó	PNX
punyal	PNY
serra	SER
sivella	SIV
vas	VAS
xinxeta	XIN

3. TÈCNICA

forja	FJ
fosa	FS
cisellar	CS
repussar	RP
calat	CL

VIDRE

1. CLASSIFICACIÓ

30000	vidre
30001	pasta vítre
30002	cristall
30003	escòria

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SF
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
peu	PE
pivot	PI
bec	BE
pom/agafador	AG
escòria	ER
boca	BO

3. FORMA

fragment no definit	VIN
ampolla	AMP
amforisc	VAR
barreta	BAR
bol	BOL
camafeu	VCS
copa	COP
dena	DEN
element construcció	VEC
element d'ús funerari	VEF
element d'ús personal	VEP
flascons	VFL
gerra	GER
plat	PAT
plata	PLA
setrill	SET
ungüentari	UGU
vas	VAS

4. TÈCNICA

realització no definida	VIN
vidre-mosaic	AMP
motlle decorat	VAF
motlle baix relleu	MB
motlle volum rodó	MR
poliment	VL
tallat	VT
gravat	VG
amb aplicacions	VA
fondi d'or	VO
pintat	VP
bufat	VG

MATERIAL LÍTIC

1. CLASSIFICACIÓ

40000 indeterminat

40001 sílex

40002 quarz

40003 jaspi

40004 granit

40005 arenisca

40006 volcànic

40007 micaesquistos

40008 calça

40009 marbre

40010 alabastre

40011 conglomerat

40012 travertí

40013 pissarra

40014 pedres precioses

40015 minerals

40016 fòssils

40017 rierencs

40018 calcària

anell ANE

artefacte indeterminat ATI

artefacte no definit ATD

baix relleu BAR

bala BAL

bola BLA

braçalet BRA

braçalet d'arquer BÇA

cassoleta CTA

dena DEN

enformador ENF

escultura ESC

figura zoomorfa FZM

figura antropomorfa FAN

gresol GES

inscripció INS

mà de molí MMO

molí barquiforme MBA

molí (roda) MOL

morter MOR

motlle de fundició MFU

peça circular foradada PCF

peça circular no perforada PCN

pedestal PED

penjant PJA

placa PLC

placa decorada PDC

placa foradada PFD

punyal PNY

sarcòfag SAR

2. FORMA

pedra tallada no retocada ascla ASC

pedra tallada no retocada fulla FLL

pedra tallada no retocada rebuig REB

nucli fragmentat FNU

nucli amb còrtex NCO

nucli sense còrtex NSC

pedra retocada perforador PFD

pedra retocada gratador GRA

pedra retocada rascadora RAS

pedra retocada làmina de dors LDO

pedra retocada làmina retocada LRE

pedra retocada punta de dors PDO

pedra retocada punta (retoc simple) PUN

pedra retocada geomètric GEO

pedra retocada denticulat DNT

pedra retocada truncadura TRU

pedra retocada punta de fletxa PFL

pedra retocada osca OSC

pedra polida cisell CIS

pedra polida destrial DTA

allisador ALS

àncora ANC

MATERIALS CONSTRUCCIÓ

1. CLASSIFICACIÓ

50000	alabastre
50001	arenisca
50002	elements ceràmics
50003	estuc/arrebossat
50004	fusta
50005	ímbrex
50006	indeterminat
50007	maó
50008	marbre
50009	morter
50010	mosaic
50011	tessel·les
50012	opus signinum
50013	pintura/estuc pintat
50014	rajoles
50015	tegula
50016	tegula “mammata”
50017	tegula de suports
50018	terracotes
50019	tovots/tapial
50020	cornisa
50021	columna
50022	capitell
50023	carreu
50024	antefix
50025	canonada
50026	gàrgola
50027	tubuli
50028	teula vidrada
50029	teula
50030	rajola blanca i blava (XVI)
50031	rajola blanca i blava moderna (XVII-XVIII)
50032	rajola polícroma (XVIII- XIX)
50033	rajola polícroma anterior (XVIII)
50034	rajola blanca i blava anterior (XVIII)
50035	canaló
50036	motllura
50037	rajola vidrada
50038	totxana

MATÈRIA ORGÀNICA

1. CLASSIFICACIÓ

60000	matèria orgànica general
60001	os
60002	ivori
60003	closca
60004	fusta treballada
60005	teixit
60006	cuïro
60007	vegetals
60008	paper
60050	restes antropològiques
60051	macrofauna
60052	microfauna
60053	fauna aquàtica
60054	malacofauna
60055	fusta no treballada
60056	carbó
60057	granes
60058	fauna terrestre no definida

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap agulla o punxó	AGC
ampolla	AMP
anell	ANE
aplic	APL
artefacte d'os/petxina/ibori	OPI
artefacte no definit	AND
beiana	BEI
bossa	BSA
botó	BOT
braçalet	BRA
caixa	CXA
calçat	CÇA
cistell	CTL
cistelleria	CIS
corda	CDA
corn tallat	COT
cullera	CUL
cullereta tocador	CUT
dau	DAU
dena	DEN
dent decorada	DTD
dent perforada	DTP

diari	DIA
enformador	ENF
espàtula	ESP
falange decorada	FLD
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fitxa de joc	FIJ
frontissa	FTS
fus	FUS
fusta frag. indet.	FFI
fusta construcció naval	FCO
fusta construcció	FCN
ganxet	GAN
mànec	MEC
marcador	MCD
penjant	PJA
petxina frag. polida	POP
pinta	PNT
polidor	PUL
punta fletxa	PFL
punxó	PNX
punyal	PNY
raspall	RAS
resquill apuntat	RQA
sabates	SAB
tapadora	TAP
teixit	TXI
ullal porc sengnar tallat	UPS

3. TÈCNICA

matèria prima sense modificar	MPS
matèria prima en procés de fabricació	MPF
matèria prima modificada	MPM

MOSTRES PER A ANÀLISIS

70000	terra
70001	morter
70002	pedra
70003	metall
70004	carbó (anàlisi antracològica)
70005	pol·len
70006	granes
70007	llavors
70008	carbó (C14)